

SAN MATEO

Jesucristo S#cijeminaa.

(Lc 3.23-38)

¹ Jinoodimou Jesucristo eedeetemihaiu iicaumo. Jaabo Jesucristo David, Abraham, icamisi iyaachi iicaubo.

² Jaabo Abraham Isaac onooboco seemevauhi. Jaabo Isaac seemevauhi Jacob onooboco. Jaabo Jacob seemeneu Juda onoobo bu saatoho inahabomi. ³ Jaabo Juda seemevauhi Fares, Zara, onoomisico. Jaamisi seejiu Tama onoogo.

Jaabo Fares seemevauhi Esrom onooboco. Jaabo Esrom seemevauhi Aram onooboco.

⁴ Jaabo Aram seemevauhi Aminadaco. Jaabo seemevauhi Naaso onooboco. Jaabo seemevauhi Salmon onooboco. ⁵ Jaabo seemevauhi Boos onooboco. Jaabo seejiu Rahab onoogo. Jaabo Boos seemevauhi Obed onooboco. Jaabo seejiu Rut onoogo. Jaabo Obed seemevauhi Isai onooboco.

⁶ Jaabo Isai seemevauhi aivoj#bo Davidco. Jaabo aivoj#bo David taabau Betsabe onoogo. Jaago Uria onoobo taabaco udumitiiciugo Salomon onooboco seemevauhi.

⁷ Jaabo Salomon Roboan onooboco seemevauhi. Jaabo seemevauhi Abia onooboco. Jaabo Abia seemevauhi Asa onooboco. ⁸ Jaabo Asa seemevauhi Josafat onooboco. Jaabo seemevauhi Joram onooboco. Jaabo seemevauhi Uzias onooboco. ⁹ Jaabo Uzias seemevauhi Jotan onooboco. Jaabo seemevauhi Acaz onooboco.

Jaabo Acaz seemevauhi Ezequias onooboco. ¹⁰ Jaabo Ezequias seemevauhi Manase onooboco. Jaabo seemevauhi Amon onooboco. Jaabo seemevauhi Josia onooboco. ¹¹ Jaabo seemevauhi Jeconia onoobo, bu inahabomi icamoco Israel cuumiminaaco Babilonia jinijev̄i asatyuud̄ihivi.

¹² Jaanobuunati Jeconia seemevauhi Salatiel onooboco. Jaabo seemevauhi Zorobabelco.

¹³ Jaabo Zorobabel seemevauhi Abiud onooboco. Jaabo seemevauhi Eliaquim onooboco. Jaabo seemevauhi Azor onooboco. ¹⁴ Jaabo seemevauhi Sadoc onooboco. Jaabo seemevauhi Aquin onooboco. Jaabo seemevauhi Eliud onooboco. ¹⁵ Jaabo Eliud seemevauhi Eleazar onooboco. Jaabo seemevauhi Matan onooboco. Jaabo seemevauhi Jacob onooboco. ¹⁶ Jaabo Jacob seemevauhi Joseque Maria taje iicauboco. Jaago Maria Jesuco seemevauhi Cristo imomo iicaaboco.

¹⁷ Jaamaño Abraham iicaunoti David ifiivuunovi icamo fahuseeci siino igueenemeheje id̄imobacajeva. Jaanoti bu siino tonood̄ibacajev̄aro, bu israelm̄ico babiloniam̄i iguiinon̄imoro aamocasiunovi. Jaamo nanivaminaaco iican̄icibadi. Babilonia jinijev̄i satyumo. Jaanoti bu siino tonood̄ibacajeva nigac̄iti jari Cristo fiivuuhi.

Jesucristo Ifiivuuno.

(Lc 2.1-7)

¹⁸ Jilli Jesucristo fiivuuhi seeji Maria Joseque itajevaqui icacuui. Jaarugo diibomahi iicaut̄inaacaro seemene ijeeb̄ifaño icacuui

Moocaani Gaija mitya noojiri. ¹⁹ Jaanaa Jose aiji ijeebii imino iicahicaumaño imuguutiibo miyaminaaco diigo tolli iicaunoco uguubusunoco. Jilli lliivi diigoti gaajaciratino idugaavequi omoonijiruno, ²⁰ esamaajeri icahicaubovi fucu tigafañodi Moocaani tomominaafi diibovi ajafeveuboro diiboco nuuhi: Jose David iyaachi, igototiiboro Mariaco diitaabati gaayici oono diigofaño seemene ifivosee Moocaani Gaija seemene. ²¹ Jaasee ifivoseeque Jesuti momoni. Jilli diibo momo icaji diibo cuumiminaaco iimititi ataajasujiibo iicamaño, nooboro.

²² Jilli icauno johono Moocaani ihiimaaminaafi Isaia onoofofenedi unuuno imiyacafetequi:

²³ Bagocaja ohoovagoro seemevajigo. Jaabo momoji, Emanuel, nooboro. Jaano jino momo Emanuel onono: Moocaani mihaivi gasecuhi, eneejiruno.

²⁴ Jaabo Jose aaicuudi, Moocaani tomominaafi diiboco unuubadi mooniubo Mariaco mogaiti gaayiciubo. ²⁵ Jaarugoma icautiibo iseemeneque iiciugoro Jesuti omomoniutinohachuta.

2

Jiinijeo Maaimomi Jesuco Emeeciivauno.

¹ Jaabo Jesu fiivuuhi Belen onocuumivi Judea jiinijevi. Jaasumi Herode onoo bo toojiinije aivojibou.* Jaanaa Jerusale cuumivi gaseumo oriente aamijiti asaumo maaimomi gaseuhi.

² Jaamo dilluuhi: ¿Cuuca iicaabo judiom aivojibo ifivoobo? Miho mihai orienteti

* **2:1** Jaabo Herode Imityaabo onoo bo.

imeecirigaico maatyimemere jino masaahi diiboco mihimovamo, noomoro.

³ Diito jilli unuunoco ihaivojibo Herode uguubuuboro niji niji minifutuuhi, bu paryi Jerusale cuumi miyaminaa icano. ⁴ Jaaboro ihaivojibo paryicino sacerdotemi aivojitoco ucuuhuvauboro, bu Moise tajibaco miyaminaaco ijibeguefimoco icano ucuuhuvauboro diitoco dilluubo: ¿Naa, conoovi fiivejiibo Cristo? nooboro.

⁵ Jaanegui nuumo: Belen de Judeavi fiivejiibo tolli nooboro Moocaani iimaaminaafi caatinuhi:

⁶ Hijohe Belen Juda jiniije cuumi, aivo obocigotirucuumi, bu toojiinijeo aivojitoguiinovi diicarahi. Jaarunaa Moocaani bocigusuhi. Miuro difaño aivojibo fiiveji taacuumiminaa israelminaaco eteemejiibo, noono, noomoro.

⁷ Jaanoma iicaubo Herode diito maaimomico toovono ucuuhuvauboro imino dilluuhi diitoco imeecirigaico cofucu aatyimeunoco. ⁸ Jaaboro diitoco Belen cuumijaa agalluuboro nuubo: Tah mofoo. Jaamoro imino midillu toosee iicamañoco. Jaamo mahatyimedi uco mijibogo uujoho bu tolliro imetequi, nooboro.

⁹ Jilli nooboro diitoco maaimomico ihaivojibo ijibuguuneri fuumo. Jaanaaca diibo imeecirigaico aamijiti aatyimeubo diito imega feehicauhi. Jaanofeenevi jari imeecirigai samañoviro minifutuuhi toosee iicaunohallivi. ¹⁰ Jaagai imeecirigaico imaaimomi aatyimeumoro sihidí imo imo minifutuumo. ¹¹ Jaadi toojafaño ajaaveumo tooseeque atyimeuhi, bu

seeji Mariaco icano. Jaamoro tooseguiino ememuivuumoro tooseeque imuumo. Jaadi isatyotaaco afaayiumoro tooseeque aciumo oro, insienso, mirra icanoco. ¹²Jaadi tigafañodi diitoco: Herode iicahigodi muhuumidino, noonoro afaguunegui, siijiro uumiumo ijiinijejaago.

Jesuma Caanimisi Egipto Jiinijejaago Agauno.

¹³ Jaamo diito maaimomi ufuunobuunati tigafaño Moocaani toomominaafi Josevi ajafeveuboro diiboco nuuhi: Gañivo jaaboro seemeneque seejima diicibo Egipto jiinijeve digaa. Jaaboro tahi diica jari ico onoonohachuta Herode amisi seemeneque guinejiibo igaicaauqui, nooboro.

¹⁴ Jaanegui Jose agañivuuboro tooseema seejico iicuboro fucufeeneviro fuuhi Egipto jiinijeve.

¹⁵ Tahi icaumo Herode iguijeveutinohachuta. Jilli icauno Moocaani ihiimaaminaafifeenedi unuuno imiyacafetequi:

Egipto jiinijeti Taseemeneque cuhuvaji, unuuno.

Herode Seemeque Gaisiraicisuhi.

¹⁶ Jaanaaca Herode maaimomi diibo iijico agañiunoco agaajacuboro sihidi sifiratuubo. Jaaboro seemeque paryicino gaisiraicisuubo mificabaciti guinov iicaumoco paryi Belen cuumiri icaumo seemeque, bu paryi ihallidi iicaucuumije miyaminaa seemeque icano, maaimomi diiboco unuusumi paryi ifiivusehejeque. ¹⁷ Jilli miyaavuuno, Moocaani iimaaminaafi Jeremia acaatinuuno:

¹⁸ Guubuvusuno ico Rama onoohigovi ataacasino sihidi ijijovoonino; Jaago Raquel iseemeque

ataago. Jaago imogot̄hi diigoco
ajacusunoco ochoomoc̄in̄icuuneguiha,
nooboro.

¹⁹ Jaanobuunati Herode iguijeveunobuunati si-
ino Moocaani toomominaafi Josevi siino jafeveuhi
tigafañodi Egipto jiiñjevi. Jaabo diiboco nuuhi:
²⁰ Goova gañiivoobo seemeneque seejima diic̄iibo
doj̄icuv̄iro duhuumi Israel jiiñjevi gujivecuumo
seemeneque agaicaauguehicaumo, nooboro.

²¹ Jaanegui Jose agañiivuuboro tooseeque
seejima satyuuhi Israel jiiñjejaago. ²² Jaarunaa
Arquelao onoo bo caanibuuna Judeavi aivoj̄iboti
iicaunoco Jose agaajauboro tahi ufuunoco
iguiubo. Jaaboco tigafañodi ij̄ibuguunoma
iicaubo Galilea jiiñjejaagov̄iro fuubo. ²³ Jahigo
ñfutuudi Nazare cuumivi icatuubo. Jilli icauno
Moocaani iimaaminaa unuuno imiyaavequi: Jesu
Nazareoobo, nooc̄in̄iji, unuuno.

3

*Jua Nitim̄inaafi Sicaihi gov̄i J̄ibeguehi.
(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)*

¹ Tusumi Jua Nitim̄inaafi saauhi Judeati iicano
sicaihi gov̄i j̄ibogooboro jilli neehicauhi: ² Am̄ñhai
imitico mejeevesucu, jino Moocaani aivoj̄i iicajino
fiit̄ivucuuhi, nooboro.

³ Jaabo jaani Jua, johono diiboti Moocaani
iimaaminaafi Isaia jilli nooboro acaat̄in̄ubo:
Saatoho ico guubuvusuhi sicaihi goti
ocoovadiic̄in̄ino: Moocaani j̄ñhaico
mihimibachu; sano ticovoro j̄ñhaico
meheetavo, onoono.

4 Jaabo Jua gaachehuu camellomi ijeene eetavotau. Jaabo machutahicau chahacami, bajo iimi icanoro. 5 Jaaboco uguubunicivamo saahicauhi Jerusale cuumiti. Paryi Judeao jinijeminaa, bu Jorda tehi fiitino icano jinijeminaa icamo diiboco uguubunicivamo. 6 Jaamo iimitico jibogonobuunati Jua diitoco Jorda onohifaño nitihicauhi.

7 Jaanaaca bu diibojaago ajashutimo fariseomoto, saduceomoto icamo diibojaa initiquimaaivamo asaahicaunoco aatyimeuboro diitoco nuuhi: jiniimomibadi mihicano miyaminaa! Mijoho amihaiico jibogonoti mataajaji nihicuno Moocaani omoonijino ifiitvonoti? 8 Jaanegui imino mihica miyaano amihai eedehefifico mejeevesuno foovono ihifuvusuqui. 9 Jaamoro mihai Abraham iyaachimihai, noomoro mihiimaadino. Miuro jino amihaiico nehi: Jiba guisiba icarubati Abraham iyaachimihaiti Moocaani fiivusujirahi. 10 Miuro jigaaje imibaicinicuuhi imohonoco iquitiqui. Jaabadi paryi imohono iiminoco onovatihhehejeque miqitimoro cijigaifaño mijigasutahi. 11 Miyaano naha uujoho nifaihuri nitihicahi amihai imitico mejeevesucuuno jibogobadi icano. Jaanoti naha taabuunati asaabo amihaiico nitiji Moocaani Gajari, cijigairi icano. Diibo tajanaanivivi mityahi. Jaamaño uujoho aivo ifototih diibo tihaiapaajeque asatyejirunovi. 12 Jaabo usefaño ipala icacuui. Jaaneri itrigoco iimibachuuboro ibeevaco aicujibo. Jaaboro itrigo noovataco igranerofaño

ficujiibo. Jaaboro ibeevanoco jigasujiibo ufucuro ajabaavejitino cijigaifaño.

Jesuco Initiuno.

(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

¹³ Jaanaaca Jesu saauhi Galileati Jorda onohijaago Jua iicauhigo diiboco Jua iniqui.

¹⁴ Jaarunaaca Jua iticoni imuguutihi. Jaaboro Jesuco nuubo: ¿Uco naha ijoho nitijirahi milliti bu ico uujoho nitijirahi? nooboro.

¹⁵ Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Jaafa jisumihi-ica tolli icano, tolli Moocaani atajibanoco imino momooniqui, nooboro.

¹⁶ Jaadi Jesuco initiubo itehifañoti iinovaubacaro niqueje faayacafutuuhi. Jaanofañoti Jesu atyimeuhi Moocaani Gaija nimihubadi jeevaabo diibohallivi iniitovaunoco.

¹⁷ Jaanaaca guubuvusuuno niquejefañoti unuuno: Jaani Taseemene aivo agaijibo diiberi sihidi uujoho imo imo iicaabo, unuuno.

4

Jesuco Iji Inisuuno.

(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)

¹ Jaanaacaro Moocaani Gaija Jesuco satyuuhi sihi sicaihigovi, iji diiboco inisuqui.

² Jaabo tahigo icaubo cuarentadi cuujeva, bu cuarentadi fucuva icano machutibo. Jaanobuunati jari diibo ajeba aivuuhi.

³ Jaaneguiha ihiji Jesujaa asaaboro diiboco nisuvauhi jilli nooboro: Miyaano Moocaani Seemene idiicahachiji jiba guisibaco tajiba maahunoti iminifetequi, nooboro.

4 Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Miiro Caatinihaame neehi: Idiinoro maahu sefari miyaminaafi icajitihii, tolliro bu Moocaani iiji sefari icajiibo, noono, nooboro.

5 Jaadi ihiji Jesuco satyuuhi iimino Jerusale cuumihallivi. Jaaboro diiboco caamovono ficuubo Moocaani iija niibahucu nijequevi.

6 Jaaboro diiboco nuubo: Miyaano aivo Moocaani Seemene idiicahachiiiji juugati baavi casiniivo. Miiro Caatinihaamefaano noono:

Moocaani itoomominaaco tajiibaji ico iteemequi ihusenehallivi ico gaayicinijimo. Jaabo guisiba sefavi ditihaiño aivovotino iicaqui, noono, nooboro.

7 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Miiro tolliro noono Caatinihaamefaano: Moocaanico nisudino, noono, nooboro.

8 Jaanaaca bu siino ihiji diiboco satyuuhi caamovobai nijequevi. Jaaboro paryi diiboco ifusuubo fanoojiinijeneque paryi ihaivojinoma.

9 Jaaboro diiboco nuubo: Meeci, paryi jinooco ico uujoho aciji, taaguino ememuivooboro uco idiimohachiiiji, nooboro.

10 Jaanoma iicaabo Jesu diiboco nuuhi: Satanas fuucu, miiro Caatinihaame neehi: Moocaani Dioscoro diimo. Jaaboro diibocoro decivo, noono, nooboro.

11 Jaadi jari ihiji Jesuditi buhigovi minifutuuhi. Jaadi Moocaani toomominaa asaumororo diiboco jeecivovauhi.

*Jesu Ticonihi Ijibogoobo Galileavi.
(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)*

12 Jaanaa Jesu guubuuhi Jua civojafaño iicaunoco uguubuuboro fuuhi Galilea jiiñjevi.

13 Jaaruubo Nazare cuumivi icautiiboro ufuubo icatuuhi Capernau cuumivi, Zabulon, Neftali icamisi jiiñje onoohigo muuaijiniri iicaucuumivi.

14 Tolle icauno, Moocaani iimaaminaafi Isaia acaatinuno imiyaacafetequi:

15 Zabulon jiiñje, Neftali jiiñje icano muuaijinidi iicano jiiñhairi, Jordanti aamijijaagovi, Galilea iicahigo judiomi iicatimo iicahigo.

16 Civoño jiiñjeguino iicaumoco achicuno seseene. Jaabadiro bu guijeve civo jiiñjeguino iicaumoco sese achicahi, nooboro.

17 Jaadi jari Jesu ticoniuhi miyaminaaco ijibogoo: Amiihai imitico mejeevesucu jino Moocaani aivoji fitivucuhi, nooboro.

*Jesu Coovahi Igueenemehejedimo Fiiciminaaco.
(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)*

18 Jaanaaca Jesu feehicauhi Galilea muuaijinidi. Jaabo atyimeuhi miimisiici inahaboma icamisico. Saafi momou Simon onoo bo bu samomou Pedro. Jaanoti saafi momou Andre onoo bo. Jaamisi fiiciminaatisi iicaumaño isinicuuhuneri muuaifaño fiicihicaumisi. 19 Jaamisico Jesu nuuhi: Tadyojicuti masaa amisico miyaminaa fiiciminaatisi eetavequi, nooboro.

20 Jaasumiro isinicuuhunoco ejeevesuumisiro diibo dojicuti fuumisi.

21 Bu jaano janaanici Jesu siino sitisico atyimeuhi: Jacoobo onoo bo, bu Jua icano icamisi Zebedeo achimisico, imeenegafaño caanima

iicaumisi isinicuuhunoco amaahuniumisico.
²² Jaamisico Jesu ucuuhuvaunegui caanico imeenegafaño ejeevesuumisiro diiboma fuumisi.

Jesu Sihidi Miyaminaaco J#beguehi.

(Lc 6.17-19)

²³ Jaabo Jesu fahigovadi Galilea jiinjeri feehicauhi faacuumiva sinagogajanofaño j#bogooboro. Moocaani aivoji j#bogo iimino j#bogoco j#bogooboro, bu fanoova guihvaneri iguihvamoco buheesuuboro. ²⁴ Jaanoco Jesuditi guubucuumo pary#cino Siria jiinjeri. Jaamoro diibojaa sivaumo pary#cino fanoova guihvaneri iicaumehejeque fanoova aivoneri, bu emeimivatomehejeque, epilepsia guihuvari iicaumoco, bu idi#no isifañ#mehejeque icano. Jaamoco Jesu buheesuhicauhi. ²⁵ Jaaboco bucasihicaumo sihidi miyaminaa Galileaoto, bu Decapoli jiinije cuuminooto Jerusale cuumoteheje, bu Judea jiinijeoteheje, bu Jordan aamijjaagoteheje icamo.

5

Ifabaihallivi Jesu J#buguuno.

(Lc 6.20-23)

¹ Jaanaa Jesu sihidi miyaminaa iicaumoco aatyimeuboro caamo ifabai nijequevi ufuuboro casivutuubo. Jaabo cojivi ij#bogominaa igaivuuhi. ² Jaadi Jesu ticovauhi diitoco ij#bogoobo jilli nooboro:

³ Imicani icamo Moocaanico iimogomo ijeeb#no #daasumaño. Jaamaño niqejefaño mihicaji.

4 Imicani icamo #daasuno iicamo. Diitoco Moocaani jacusuji.

5 Imicani icamo, ijeeb#no is#cumo. Diito jiini#jeque Moocaani aacigu#jeque gaay#iji.

6 Imicani icamo iiminoco omoon#jirunoco aivo iimogomo. Diito imo imo minifeteji.

7 Imicani icamo sitaaco #daasugomo. Diitoco Moocaani idaasugueji.

8 Imicani icamo ijeeb# imih#ivat#mo. Diito Moocaanico aty#meji.

9 Imicani icamo sajeeb# icaco omoon#mo. Diitoco Moocaani: Taseeme, eneejimo.

10 Imicani icamo Moocaani iimogonoco omoon#nohall#ti diitoco ij#heveeme. Diitononeji niqueje aivoji.

11 Imicani am#hai tahall#ti am#haico miyam#naa aivonoono onoomoro idaasuno omoon#mo, am#haihall#vi s#camaf#hejeque ij#bocasimo. 12 Jaasumi sihidi imo imo mihica, toono jaada ufucu niquejefaf#no sihidi jeevano ijaadaco magaay#iji. M#ro tolliro am#hai imegavi iicaumo Moocaani iimaam#naaco idaasuno moon#mo.

Jiini#je Imuhu Ohoov#ino.

(Mr 9.50; Lc 14.34-35)

13 Am#hai jiini#je imuhu. Jaano imuhu ijeevetecuuruva, #jinejeri bu m#himuhun#jirahi; jinejebaguiha imicuuji#runo? Jaanoco buhi magaf#noco miyam#naa quicujirahi.

Jiini#je Aach#cin#ta Ohoov#ino.

14 Am#hai jiini#je aach#cin#minaa. M#ro ifabaihall#ri iicacuumi toovono icatat#hi. 15 Bu

jaabadiro cuugahuco minimoro siinerihallivi mafabaacutatíhi. Jilliro ofoovomañovi caamo mificutahi paryi jaahe iicamoco ihachiciniqui. ¹⁶ Jaabadi amihai momooni amihai foovo miyaminaa imefeenevi foovono ihifuvusuqui. Jaamoro amihai imino momooninoco aatyimemere, Moocaani niquejefañó iicaaboco iimequi.

Jesu Tajibaco Ijibogono.

¹⁷ Uco mehesicinidino, Moise tajibaco, bu Moocaani iimaaminaa jibogoco icano finisuvaabo, noomoro. Jilli toono unuuno imiyacafetequi saahi. ¹⁸ Miro miyanotiro amihai neehi: Niqueje, jiiñe icano iicanohachuta tajibahaame naavutusuti sanooba gañicafetejitíhi, ufucu iicajino iicanohachuta. ¹⁹ Jaamañó tajibatí sanoogayí ajashurunoco miyaano nootíbo tolli omooníbo, bu jaaboro sitaaco tolliro imitíno imooniqui agaajasuuboco ufucu niquejefañó tolliro jillí imihífoobotí noocafetejiíbo. Jaanoti imityagooboro imino omooníboro sitaaco tolliro imooniqui ijibogoobo ufucu niquejefañó aivo miyaabotí noocafeteji. ²⁰ Miro jino amihai neehi: Amihai caatiniminaa, fariseomi icamo iicabadiro mihicamoro Moocaani iimogonoco momoonitihachiiji bu niquejefañó mefeemitíhi.

Icajisuditi Jesu Ijibogono.

(Lc 12.57-59)

²¹ Amihai muguubuhicacuui, amihai eedeetemihai jillí unuunoco: Gaicaudino; cajaanihacho sitaaco agaicaaubo castigacafeteji,

noomoro. ²² Miro jino uujoho amhaico neehi: Cajaatyohacho inahabojaaگو isifiratomo castigacafeteji. Cajaatyohacho inahaboco imitino onoomoco aivo isefa aivojito castigaji. Jaanoti bu inahaboco: Miyaabovidi, onoomo infierno cjjigai ñhicuguiino guinov minifeteji.

²³ Jaanegui Moocanico imequi ofooboro dinahaboma imitino idiicanoco edeesafotooboro, ²⁴ siino uduumiiboro iticoni dinahabojaaگوvihi difoo. Jaaboro diibo dimijvotoobo sajeeb minifototo. Jaadi jari duhuumiibo Moocanico diimoto.

²⁵ Jaanoti bu cajaatyohacho dihallivi ijibogomoro ico isisiqui asatyohachiji, dinahaboma jhaiviro dimijvo. Ico dugaacuminaafico acitotibo iicaqui. Jaabo diibo sisiminaaco ico acijiruubo. Jaamo ico civojafaño jhacujirahi. ²⁶ Miyanotiro ico neehi: Tahigoti dihiinejitirahi niinojegayico adaadutinohachuta.

Jesu Jibeguehi Sifigoma Mihicajirunohallivi.

²⁷ Amhairyo muguubuhicacuui sicije unuucunoco: Sifigoma diicadino. ²⁸ Miro jino uujoho amhaico neehi: Cajaatyohacho gaigooco imogomoro emecimo ijeebifañodi diigoma icacuui.

²⁹ Jaanegui dimiyanaagohaalli ico imitifano agañsuhachiji, toollico dciibo tehesino gañ; imijirunaa difiti samañogayiro iti agañcafotono. Jaanoti imijitiruno faabohoro difi cjjigaifaño agañcafotono. ³⁰ Jaanoti bu dihuse dimiyahuse ico imitifano agañsuhachiji quiticibo tehesino gañ; imijiruno samañogayiro iti agañcafotono.

Jaanoti aivo imijitiruno faabohoro ciijigaifaño agañi#cafotono.*

*Jesu J#beguehi Gaigooco Ejeevesufinohallivi.
(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)*

³¹ Tolliro bu siicije nuumo: Cajaanihacho mogaico ejeevesumo, diigoco ejeevesucuuno-haameque ihaciqui, noono. ³² Jaarunofaño uujoho neehi: Cajaanihacho mogaico ajevahalliti icatino ejeevesuhachiji diigoco ajeva imitico icisuubo. Jaamaño sifi ejeevesucuugoco #c#bo diigofañodi ajeva imitico icih.

*Jesu Moocaani Momofañodi Monoonicinohallivi
I#bogono.*

³³ Tolliro bu muguubuhicacuhi, siicijeminaaco unuunoco: Moocaani momofañodi unuucuunoco bañidino diibo imefeenevi, noono. ³⁴ Jaarunaaca uujoho amihaiico neehi: Moocaani momofañodi mohoovicidino, niquejefañodi oovicimoro meneedino, toono Moocaani aivoji icaga iicahigo. ³⁵ Tolliro bu jiiinjefañodi mohoovicidino, toojehallivi Moocaani itihaiico ificuun#c#je iicamaño; bu Jerusale cuumifañodi mohoovicidino, tuucuumi Aivoji#bo Jesu cuumi iicamaño. ³⁶ Tolliro bu oovic#b#oro: Tañigai seseeteji, needino. Tolli eneeneri sajabaco diinigaijeque seseetesujirahi, nacu bu civutusujirahi jaanucuhu. ³⁷ Jilli ticovonoro: J#hi, Chahano, monoo. Jaanoti janaaniv# mejeenesucuuno, toono ijiti asaacuuno.

* **5:30** Jino jilli iiminocoro mooni, imitico deetavedino, eneejiruno.

Miño Minaafico Magaijino.

(Lc 6.29-30)

³⁸ Amiihairyo muguubuhicacuui, siicije jilli unuunoco: Saafi aallico ifinicaruhachijji, bu diibo aallico finicarujirumo. Tolliro iigaico igaiisuruva, bu diibo iigaico gaiijirumo.

³⁹ Jaarunofaño uujoho amiihaico neehi: Iimitiboma miiibacacidino. Ivinaaca jilliro saatoho amiihai imeti agabacuhachijji, saanaagohimeque bu mahaci tolliro bu igabacuqui.

⁴⁰ Tolliro bu cajaanoyohacho ico ahaamimoro dicaamoojaco udumiticiigohachijji, tolliro bu disacoco daaci.

⁴¹ Jaanoti bu tolliro saatoho, fiisetaco minoci kilometro ticovovi satyequi atajiiabahachijji igueeneme kilometro ticovovi satyo. ⁴² Jaanoti bu cajaanoyohacho ico siinoco idillumoco daaci, bu duvuduvedino sita ico: Uco tooneguiiha presta, noomoro idillumediti.

Diminaaco Gaiji

(Lc 6.27-28, 32-36)

⁴³ Tolliro bu siicije unuunoco muguubucuui: Digataavominaafico gaiji. Jaaboro diminaafico diihegue, unuunoco. ⁴⁴ Jaarunofaño uujoho amiihaico neehi: Amiihai minaaafico magaiji, Moocanima mihiimaa amiihaico aivonoono onoomoro idaasuno omoonimohallivi.†

⁴⁵ Jaachijji amiihai Caani niquejefaño iicaabo seemeti mihicaji. Miño diibo iniihiihaco iinusuhicahi iimitimohallivi, bu iimimohallivi icano, bu

† **5:44** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: imino monoo amiihaico imitino onoomoco, imino momooni amiihaico ijiiheguemeque.

tolliro niijabaco galluhicaabo iimihijimohallivi, bu iimiti iijiminaahallivi icano. ⁴⁶ Jaanoti bu amiihaico agaijimocoro magaijhachijji, ¿milli bu ijaadaco magaayicijirahi? Miïro bu impuesto jaadusuminaa imitimo iicarumo tolliro mooninichi. ⁴⁷ Jaabadiro bu dinahabocoro idilluhachijji, ¿minoodi imico toono edeetavono? Miïro bu tolliro Moocanico agaajatimeheje tolliro moonifihi. ⁴⁸ Jaanegui amiihaico neehi: Imimo mihica oono amiihai Caani niquejefaño iicaabo aivo imiibo iicabadi.

6

Jesu Jibeguehi Imihusene Mihicanohallivi.

¹ Amiihai imino momooninoco miyaminaa imega momoonidino; jilli amiihaico imityaguequiguiharo. Jaanoti tolli momoonihachijji amiihai Caani niquejefaño iicaabo ijaadaco amiihaico acijitih. ² Jaaneguiiha siinoti ucuujivaachumoco siineri adaamususumi faacuumiminaacoro gaajasudino: Oono bañisuminaa sinagogajanofaño, callenefeenevi icano omoonifibadi. Jaamo jilli mooninicimo miyaminaa diitoti imino ihiimaqui. Jaarunofaño uujoho miyanotiro amiihaico neehi: Jaamaño miyaminaa ico iimono toonorucu dijaada. ³ Jaanoti naha ijoho idaasumoco siinoco adaacihachijji, toovono daaci, dimiyahuse omooninoco dinanihuse gaajacitino iicaqui. ⁴ Jilli toovonoro deetavo, jaachijji diicaani niquejefaño iicaabo toovono edeetavonoco aatyimeebere ico ijaadaco ihaciqui.

*Jesu J#beguehi Moocaanima Iimaaco.
(Lc 11.2-4)*

⁵ Jaamo bu am#hai Moocaanima mihiimaasumi ba#isum#naafi iicabadi mihiCADINO. Diibo imeguefihi julleecin#boro sinagogajanofa#o ihi-imaabo, bu callenej#ninovi jilli miyam#naa diiboco ihaty#mequiguiharo. Miyanotiro am#haico neehi: Toono miyam#naafi oboc#goneriro jaaducafutucuuno. ⁶ Jaanoti naha #joho Moocaanima idiimaajisumi, dimecufa#o id#cafotooboro cuhufono diguhugaco fabaacuubo diimaa Moocaanima #ro idiicahigo. Jaachiji diicaani niquejefa#o iicaabo toovono omoon#noco aaty#meebere ico ijaadaco ac#jiibo.

⁷ Jaabo Moocaanima idiimaasumi jilli mi#honeheje sicama#neheje sama#noco unuucuma#noco siino needino: Oono Moocaanico agaajatimo iican#ibadi: Fine jilli: sihid# ihiimaaneri Moocaani uo guubuhi, noomoro eesic#fimo. ⁸ Jaamobadi mejeevadino. Mi#ro Moocaani imegav#ro am#hai midillut#naacaro gaajacuuhi am#hai mucuu#vaachunoco. ⁹ Jaaneguiha am#hai jilli noomoro Moocaanima mihiimaa:

Moocaani niquejefa#o idiicaabo, jaafa dimomo imino ijeevadi ficucafetehi. ¹⁰ Jaafa dihaivoji saahi. Jaafa dijeebi# onoobadi eetavocafetehi jiin#jehall#vi, oono niquejefa#o iicabadi. ¹¹ Mi#haico daaci machutaati fafucuvaac#viro. ¹² Jaaboro mi#haico mohimitico buusu, oono bu mi#hai, mi#haico imitino omoon#moco toonoco mihimibachubadi. ¹³ Jaaboro

miihaico inisunofaño gañisudino. Miihaico imiti iji useti taajasu.* Fine.

¹⁴ Miiro amiihaico sita imitino omoonimoma toonoco mihimibachuhachijii, bu tolliro amiihai Caani niquejefaño iicaabo amiihai imitico imibachuji. ¹⁵ Jaanoti amiihai sitaama mihimibachucasitihachijii, bu amiihai Caani niquejefaño iicaabo amiihai imitico imibachujitihii.

Jesu Jiiibeguehi Aigahallivi.

¹⁶ Jaabadiro bu amiihai safucuco mahaigasumi amiihai imeque idaasuno miminiyudino, oono bañisuminaa omooninibadi. Diito tolli moonifihii amachutinoco miyaminaa ihatyimequi. Jaanegui amiihaico neehi: Toono ijaadaco mihicicuuhi miyaminaa obocigoneriro. ¹⁷ Jaanoti ijoho machutibo adaigasumi diimeque nitibo imino feedamaje, ¹⁸ miyaminaa machutibo adaigaiñoco gaajacitimo iicaqui, idiiboro niquejefaño iicaabo Moocaani ijeevadi samisi diiboma mihicaabo igaajaqui. Jaabo ico toono jaadaco aciji.

Niquejefaño Mubusumijema Mihicano.

(Lc 12.33-34)

¹⁹ Jiihallivi sihidii busumijeeneque mititibaanidino, deera ifinisufijehallivi, bu tolliro paryi busumijeene unucufijehallivi, bu tolliro nanivaminaa ananincinehejehallivi icano. ²⁰ Ivi idihigoro niquejefaño sihidii busumijeque mititibaani, deera ifinisutihigo, fanoova unucutatihigo, bu nanivaminaa ananifitihigo

* **6:13** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Miiro paryicinoro diino aivoji, mitya dihovosi ufucuro ifnijitino icano, onoonoco.

icano. ²¹ Miiro amiihai busumijeene iicahigovi, bu amiihai jeebii icajirahi.

Mofi Imitino, Bu Imino Icano.

(Lc 11.34-36)

²²⁻²³ Miiro saafi ihaallii iimitiibo imino icajitirahi. Jaabadiro saafi ijeebii iimitiibo imihusetihi. Jaabo iimitinoguiino icaji. Jaanoti Moocaani ijeebiiico iimibachuhachiiji imihusetajiibo. Moocaani iimogobadi icacujiiibo. Jaanoti miiino imitico iminobadi mehesicinihachiiji, janaanivivi aivo imitino.

Moocaani, Bu Niihiamii Icano.

(Lc 16.13)

²⁴ Miihaiiñooba miimisiici ihaivojitiisima icajitirahi. Miiro saafiico ijiihegueebere saafiicoro gaiijiruubo. Jaabadiro bu sano niihiamiiico, Moocaanico icano magarijitiirahi.

Moocaani Isemeque Temefihi.

(Lc 12.22-31)

²⁵ Amiihaico neehi: Niji niji amiihai jeebiiinoco momoonidino toono sefari mihicaqui, mamachujirunehejeri, bu mahadujirunehejeri icano, bu tolliro mijiciniijino gaachehuri icano. ¿Nacu mofi gaachehu janaanivivi jaaducafototihii? ²⁶ Eneecau oono joomi caamodi agahafomoco miihifinici, basutirumo, bu abasuno noovaco icitirumo icano. Jaarumoco amiihai Caani niquejefaiño iicaabo† diitoco machuco acifihi. Jaamo diito joomi janaanivivi amiihai majaaducafetehi. ²⁷ ¿Nacu amiihaiti cajaanii

† 6:26 Moocaani

siino janaanici ticovovi macamevetejirahi toono fanoovari niji niji mihicahicanoti?

²⁸ ¿Jaamo collihi amiihai gaachehuri niji niji mihicahicahi? Eneecau oono deecanoco miihifinici, dudicamaaitiruno gaachehunoco eetavotiruno icano. ²⁹ Jaarunaa amiihaico neehi: Salomon aivo sihidi jeevano iminoonoma icauruubo toono deecanobadi jeevautihi. ³⁰ Jaabo Moocaani, buhicaga toono ñaavahu jaachijii bajifaño icano, civohogo iquiticafotonoro ciijigaifaño jigasucafotono icarunoco Moocaani imino gaachehuco miihacubadi moonihi. Jaanegui amiihaico gaachehunoco jicujiibo, ajashucani amiihai miyaavogo mihicano miyaminaaco. ³¹ Jaanegui niji niji mihicadino jilli noomoro: ¿Jinejeque jana mamachuji? ¿Jinejeque jana mahaduji? ¿Jinejeque jana mijicafeteji? noomoro. ³² Miiro jihomonehejequere imiyaavogotimo guinehicahi. Jaanoti naha amiihai, amiihai Caani niquejefaño iicaaboma mihicahi. Jaabo gaajacuuhi amiihai paryi tonehejeri mucuujiivaachunoco. ³³ Jaaneguiiha Moocaani aivojijaagoviro dijeebico ficu, jaaboro diibo iimogonocoro deetavo icano. Jaadi jari paryi tonehejeque bu gaayiciji. ³⁴ Jaaneguiiha civohogo iicajinehejeri amiihai jeebico niji niji momoonidino. Toono amiihaiti civohogoro finijitihii. Fafucuvaaciviro iima ajashutinoo icahicacuuno toono niji niji idiicano.

Sifi Imitico Needino.

(Lc 6.37-38, 41-42)

¹ Sitaaco iimiti meneedino, jaachiiji amiihaico bu Moocaani amiihai imiti needino.

² Toono amiihai sitaaco meneehicabadiro bu amiihaico moonijiibo, bu oono amiihai sitaaco mohoovicihicaneriro amiihaico oovicijiibo.

³ ¿Jaabo milli bu dinahabo aallifaño iicano beevagayico daatyimejirahi, dihaallifaño bu iicatuuci cutuucico atyimetiboro?

⁴ Jaabo ijoho dihaallifaño cutuucima idiicaabo, ¿milli bu dinahaboco neejirahi: Juugavi disaa oono dihaallifaño iicano beevagayico ico iciqui, nooboro? ⁵ ¿Bañisuminaafi idiicaabo! Iticoni toono dihaallifaño iicatuucico dñici. Jaadi jari imino adaatyimeebere dinahabo aallifaño iicano beevagayico dñiciji.

⁶ Iiminoco imiyaavogotimo jcubadi iicamoco mahacidino, amiihaijaagovi emecafotomoro amiihaico dedaahenidimo. Bu amiihai iimogonoco diito iimitimo faafaimibadi iicamoco mahacidino, toono iiminoco quicudimo.

Midillu, Miguino Icano.

(Lc 11.9-13)

⁷ Midillu amiihaico Moocaani ihaciqui. Miguino, jaamo mahatyimehi. Tolliro bu guhugati mocoova amiihaidi ifaayiciqui. ⁸ Mñro idilluubo gaayicifhi, bu iguiinoobo atyimefhi; bu guhugati ocoovaaboco faayicifimo.

⁹ ¿Nacu icamo saatohoba amiihaiti amiihai seemeneque maahuco idillusumi guisibaco mahacijirumo? ¹⁰ ¿Nacu bu taavaaboco idillusumi jiinimocoro mahacijirumo? ¹¹ Mñro amiihai

mihimifitirumo iiminocoro am#hai seemeque mahacinoco magajahi. J#anegui imi am#hai Caani niquejefaño iicaabo iiminoco aciji midillumoco!

¹² Jaaneguiha am#hai sitaama imino mihica oono am#haima diito imino iicanoco mihimogobadi; M#ro tolli Moise taj#ba neehi, bu Moocaani iimaaminaa aamene neehi icano.

Ijene J#hai Aamiji.

(Lc 13.24)

¹³ Ijene j#hai aamijiriro mijicamaaje. Jaanoti oono gujevefaño asatyono j#hai aamiji guiraahi, j#hai guiraahi icano. Jaano carecunoono jahigoviro sihidi miyaminaa feehicahi. ¹⁴ Jaanoti naha fiivojaa asatyono j#hai aamiji, bu fiivojaa asatyono j#hai icano ijene, ajashuno icano. Jaamaño m#dimoro atyimehichahi.

Imohoco Inoovatiro Magajatahi.

(Lc 6.43-44)

¹⁵ Am#hai ifico magaihuini oono abañififimo uujoho Moocaanijaagodi iimaahi eneehicamoti. Diito am#haijaago saaji ovejamibadi iminifotomoro. Jaarumo fañooto jicumi s#firafifimo.

¹⁶ Jaamoco magajaci omooninehejeti; m#ro m#joho baacuco jaanoti icitatihi, bu añaajeque jar#mohoti icitatihi icano. ¹⁷ M#ro paryi iimino imohono iiminocoro noovafihi. Jaabadiro bu iimitino imohono iimitinocoro noovafihi.

¹⁸ Iimiho imoho iimitinoco noovajitirahi, bu iimitiho iiminoco noovajitirahi icano.

¹⁹ Jaano pary#cino iiminoco onoovatino

imohonoco mihillumoro cijigaifaño mijigasutahi.
 20 Jaaneguiha diitoco magajaci omoonitiro.

Famoovaro Niquejefaño Feejitih.
 (Lc 13.25-27)

21 Famooro oono uco: Aivojibo, Aivojibo, eneehicamo niquejefaño feejitih. Idimoro Taacaani niquejefaño iicaabo iimogonoco omoonihicamo feeji. 22 Tufucu agasedi ajashutimo uco neeji: Aivojibo, Aivojibo, mihai dimemeri mihiimaahicahi, dimomofañodi mihai iimitino ijimico buhi magañihicahi, bu dimomofañodi mihai guiraano sihidi ejevanehejeque meheetavehicahi icano, noomoro. 23 Jaarumoco uujoho neeji: Amihaico uujoho gaajatih. Uuti buhigovi miminifoto amihai iimitinoco momoonihicamo, nooboro.

Ucuhufono, Acahajino Icano.
 (Lc 6.47-49; Mr 1.22)

24 Jaamaño uujoho onoonoco uguubuuboro uujoho onoobadi omoonibo, oono saafi agaa-jaabo guisibanohallivi iijaco eheetavuubobadi jeevahi. 25 Jaajahallivi aiguuruno, sihidi teehino machituurahi, bu sefano guibhuba toojahallivi saaurahi icano. Jaarunofaño tooja acutuutih, tano cuhufono guisibanohallivi cuhufono tano inicucinumaño. 26 Jaanoti uco guubucuruubo uujoho onoonoco omoonitibo agaajatibobadi jiinigaibaahohallivi iijaco eheetavuubobadi jeevahi. 27 Toojahallivi aiguno, teehino machituuhi, sefano quijeba saauhi icano. Jaaneri tooja sano acutuuhi. ¡Jaano sihidaasu! nooboro.

28 Jesu ijibuguunoco iimivuudi sihidi miyaminaa jabafitehicauhi, 29 fariseomibadi icatibo, aivojibo mityama iicaabo iicanicibadi ijibeguehicauneri.

8

Jesu Foojohoma Icaaboco Buheesuhi.

(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)

1 Jaabo Jesu tobai nijequeti iniituuboco sihidi miyaminaa bucasiuhi. 2 Jaanaaca diibojaago saaubo saafi foojohoma iicaubo. Jaaboro Jesuguiino ememuivuuboro diiboco nuuhi: Aivojibo idiimogohachiji uco dimibachu taguihuvati, nooboro.

3 Jaanegui Jesu diiboco ihuseri dudiciuhi: Imeguehi, buheetecu, nooboro.

Jaasumiro diibo toono ifoojohoti buheetecu- uhi. 4 Jaaboro Jesu diiboco nuuhi: Jeedicahi mihaiñoobaco dibeguedino, jilliro foobo sacer- doteque difiico dihi fusuto. Jaaboro asigayiti saty- oobo Moocanico deecivoto Moise atajibaubadi, toonoti famooro igaaajqui toono diguihuvati idi- himitucuunoco.

Jesu Buheesuhi Romanomi Amocasiminaa Aivojibo Cojiminaafico.

(Lc 7.1-10)

5 Jaabo Jesu Capernau cuumifaño jicafutuubaaca romanomi amocasiminaa aivojibo diibojaago asaaboro diiboco noovauhi: 6 Aivojibo, tacominaafi jaahe idaasuno icahi aiveneri isifaño acahi, nooboro.

⁷ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Uujoho ofooboro buheesuteji, nooboro.

⁸ Jaarunaa ihaivoj#bo iimusuuhi: Aivoj#bo, sihid# jeevahi jaabo iijajaagou efeejiruno. Jilliro taj#ba dihiijico jaaneri tacoj#minaafi ibuheetequi. ⁹ Mi#ro bu uujoho icaruubo aivoj#to iijiguiino icahi, bu jaaruubo amocasim#naa aivoj#boti icahi. Jaamoti saafico: Difo, unuusumi fonic#bo. Jaanoti bu sifiico: Disaa, unuusumi bu saanic#bo. Tolliro bu tacoj#minaafico: Toonoco deetavo, unuusumi bu eetavonic#bo.

¹⁰ Jill# diibo unuunoco, Jesu uguubuuboro sihidi jabafituuhi. Jaaboro diibo doj#cuti ufuumoco nuubo: Miyanot#ro am#haico neehi. Pary# Israel cuumim#naafeenevi aivo jaani miyaavogobadi iicamoco aty#met#hi. ¹¹ Am#haico neehi,

ajashut#mo saaji nijequejaagoti, aamij#jaagoti icano. Jaamoro niqueje aivoj#fa#o Abraham, Isaac, Jacob, icamoma acas#vomoro machujimo.

¹² Jaanot#naa niqueje aivoj#fa#o efeejirumo jilliro jahisi ic#voh#goviro ga#cafeteji tahigo ataacasimoro igai#ooco ooj#suj#h#gov#.

¹³ Jaaboro Jesu ihaivoj#boco nuuhi: Fuucu diijajaagovi jaafa dicoj#minaafi buheecuji #joho imiyaavogobadi, nooboro.

Jaasumiro toll# diibo unuuno ticovov# diibo buheetecuuhi.

Jesu Buheesuhi Pedro Baaboco.

(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

¹⁴ Jaadi Jesu Pedro iijajaago ufuubo aty#meuhi Pedro baabo sinafeteri iguihuvaugo acaugoco.

¹⁵ Jaagoco ihuset# udud#ci#uneriro iguihuva

diigoco buuhi. Jaasumiro diigo agañiivuugoro ticovaugo diitoco ejeeciivuugo.

Jesu Buheesuhi Ajashutimo Iguihuvamoco.

(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

¹⁶ Jaanaa mihiiꞑcuudi diibojaa sivaumo sihidi iimitino meimi ijeebifaño iicaumehejeque. Jaamoco safooro unueneriro paryi famoocoro buhi gavaracuubo, bu tolliro iguihuvamoco paryi buheesuubo. ¹⁷ Jaano jilli icauno Moocaani iimaaminaafi Isaia unuuno imiyacafetequi. Jilli unuuno: Diibo icihhi moniinovahañoco, bu moguihuvahañoco icano.

Jesuma Ufuujirumo.

(Lc 9.57-62)

¹⁸ Jaanaa Jesu atyimeuhi diibohallidi sihidi miyaminaa emecuvuunoco. Jaanegui tajibaubo onogoomuuaivi ifatyequi. ¹⁹ Jaanaa Moise tajiba gaajaminaafi Jesujaago asaaboro diiboco noovauhi: Jibogominaafi, ima uujoho feejirahi ijoho ofoohigovi, nooboro.

²⁰ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Bajihimi ihojinoma icahi, bu joomi ihiicunoma icahi icano. Jaanoti uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo iinigaico conoovi isucarujirumaño chahahi, nooboro.

²¹ Jaadi bu saafi jibogominaaototi diiboco nuuhi: Aivojibo, jaafahiica iticoni guihirubi iguijvedihivi icidihhiica, nooboro.

²² Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Ijoho tadyojicuti disaa. Jaanoti jaafa tahi diito ifinjitino fiivoma iicatimo iguijevemeque ciji, nuuruubo.

Jesu S̄icutusuhi Guibuhuba, Tyuucai Icanoco.

(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

²³ Jaaboro Jesu imeenegafaño j̄icafutuuhi ij̄ibogominaama. ²⁴ Jaanaaca sefano guibuhuba saauhi imuuaihallaivi. Jaano ityuucari imeenega niituurahi. Jaanaa Jesu imeenegafaño c̄igahicauhi. ²⁵ Jaanegui ij̄ibogominaa diiboco aaicusuumoro nuuhi: ¡Aivoj̄ibo, mihaico taajasu! Jino miniitucuuhi, noomoro.

²⁶ Jaanegui iimusuubo: ¿Coll̄ihi mihiguetehe? ¡Ajashucani am̄ihai miyaavogo! nooboro.

Jaadi agañ̄iivuboro iguibuhubaco ñ̄baubo, bu imuaaico ñ̄baubo icano. Jaasumiro sano paryi s̄icutuuno. ²⁷ Jaaneri diito sihidi ajabafituumoro nuumo: ¿Coyomo miyam̄inaafi fine jaani jino guibuhuba, bu muuai icanomaryo diiboco imityagoobo? noomoro.

Gadara Miyaminaa Emeim̄ivatuumo.

(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

²⁸ Jaabo onogoomuuaivi Gadara jiinj̄evi ñ̄futuubaaca miim̄isiici gaifim̄isi c̄ihoj̄inojaa iicahicauh̄igoti diibojaagovi saauhi, iimit̄ino ij̄ima ij̄eeb̄ifaño iicaum̄isi. Jaam̄isi sihidi jeevano s̄ifiram̄isi. Jaamaño m̄ihaiñooba tooj̄iri feehicaut̄ihi. ²⁹ Jaam̄isi asaam̄isiro ticovauhi ocoovadiivom̄isi: ¿Coll̄ihi mojaago saahi, ñ̄joho Jesu Moocaani achi idiicaabo? ¿Jaabo juu saahi mihaico imegav̄iro idaasunisiici gaifim̄isi c̄ihoj̄inojaa iicahicauh̄igoti diibojaagovi saauhi, iimit̄ino ij̄ima ij̄eeo moon̄iqui? noom̄isiro.

³⁰ Jaamañ̄oti fiit̄ino icaumo sihidi faafaim̄i machumoro ñ̄guumo; ³¹ Jaamoro diito iimit̄ino

ijimi Jesuco dilluuhi: Mihaico buhigovi agañijihachijji, jaatyo faafaimifañoro mihaico gallu, noomoro.

³² Jaanegui Jesu: Jii tahi diitofaño mofoo, nooboro iimusuuhi.

Jaanegui diito iimitino ijimi diitisifañoti ihiinumoro ifaafaimifaño fuuhi. Jaasumiro diito paryi ifaafaimi ifagajiti muuaifaño aaifuumoro paryi macaniuhi imuuaifaño.

³³ Jaamo diito ifaafaimi toomominaa diito tolli iicaunoco aatyimeumoro jinoomoro cuumijaago ufuumoro jibugutuuhi tolli ifaafaimi iicaunoco, bu diitisi ijimima iicaumisi tolli iicaunoco icano.

³⁴ Jaanegui tuucuumioto paryi Jesujaagovi asaamoro diiboco galluumo, ijiinijeti buhigovi ifeequi.

9

Jesu Buheesuhi Idino Isifañiboco.

(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

¹ Jaanegui Jesu meenegafaño ijicafutuuboro ufuubo ifutuuhi onogoomuuaivi iicacuumi iicauhigo. ² Jahi diibojaago sivaumo saafico idino isifañiubo icigaijefaño siuciniuboco. Jaamo miyaavogoco Jesu aatyimeuboro iguihuvauboco nuuhi: Guihi, quehecuto, dihimiti ico imibachucafutucuuhi, nooboro.

³ Jaanoco tajiiba caatiniminaati saatoho uguubuumoro ijeebifañodi nuuhi: ¿Milli jaani Moocanico imitino moonihi ihiimaari? noomoro. ⁴ Jaanoco Jesu agaajaciuboro nuuhi: ¿Collhiica imiticani mehesamaahi? ⁵ ¿Tihicani jana amihaidi, dihimiti imibachucafutucuuhi onono, gañiivoobo diigo onono? ⁶ Enecau

bu amihaiico ifusuqui uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo jinijehallivi imiti imibachu mityama iicanoco, nooboro, idino isifañuboco nuubo: Gañivoobo dicigaijeque diibo diijajaago fuucu, nooboro.

⁷ Jaasumiro idino isifañuboco icigaijeque iibuboro iijajaago fuucuuhi. ⁸ Jaanoco miyaminaa aatyimeumoro sihidi iguiumo. Jaamoro Moocanico imuumo miyaminaafico tomityaco aaciunohallivi.

Jesu Mateoco Cuuhuvahi.

(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

⁹ Jaamañoti Jesu ufuubo, atyimeuhi Mateo onoboco, impuestoco ajaadusuhicaumañeri giciniuboco. Jaaboro diiboco nuubo: Tadyojicuti disaa, nooboro.

Jaanegui Mateo agañiivuuboro diibo dojicuti fuuhi.

¹⁰ Jaanaaca bu Jesu jaahe amachuubo giciniubo cojiri, bu sihidi saatoho impuesto jaadusuminaa, bu saatoho imitiminaa icamo asaumoro Jesu ijibogominaama icaubo cojivi casicamaaivauhi. ¹¹ Jaanoco fariseomi aatyimeumoro ijibogominaaco dilluuhi: ¿Milli jaabo oono amihai jibogominaafi machuhi impuesto jaadusuminaama, bu saatoho imitiminaama icano? noomoro.

¹² Jaanoco Jesu uguubuuboro nuuhi: Iimimo iguihuvatimo, taabuminaafico imogotahi, iguihuvamoro taabuminaafico imeguefih, nooboro. ¹³ Eneecau mofoomoro jino Caatinihaamefaño jilli onoonoco magaajato: Uujoho imeguehi sitaaco mihidaasugonoco.

Jaanoti imogotíhi jeecivo asimico magaicuumoro mejeecivonoco. Miro: Uujoho imino icahi, onoomoco cuhuvaqui saatíhi. Iimitimeguiiha saahi iimiti ifico ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutimo Aigafinohallivi.

(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

¹⁴ Jaanaaca Jua Nitiminaafi jibogominaa Jesujaago asaaumoro diiboco dilluvauhi: ¿Jana milliti miihai, bu fariseomi jibogominaa icamo machutimo mahaiganicinaaca dita aigahicatíhi? noomoro.

¹⁵ Jaanegui Jesu diitoco oovicuboro iimusuuhi: ¿Nacuuhu taabava jibaimojaago ucuuhuvamo idaasuri machutimo icanicijirahi; diitofeeneri aiji iicanohachuta? Jaanoti naha icajinehiica uujoho udumitificafotodihivi idaasuno iicaneri aigajimo, nooboro.

¹⁶ Miro miihaiñooba bobaryuri eedechehu gaachehuco maahunitatíhi bobaryu fañoviro iguiyacafeteneri eedeene agallivejiruneguiiha. Jaaneri toopaaje janaaniviro guiraatejirahi.

¹⁷ Jaabadíro bu mijoho bofaihu aivofaihuco eedeejutafaño ficutatíhi. Jaanoti tolli momooniruva tujutaje jerucamaaijirahi. Jaaneri tujutaje, bu ihaivofaihu icano gañicafetejirahi. Jaanegui bofaihuco bujutafaño mificutahi. Jaaneri fanoocíro icafíhi, nooboro. Jilli Jesu nuuhi eedeeljibogonoco mejeevesumoro bohono jibogoco meheetavequi.

Jairo Aicigai, Bu Jesu Gaachehuco Ududicigo Icano.

(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

18 Jilli Jesu nuunaaca judiomi aivoj#bo agaseuboro diibo imegavi ajavuvuuboro diiboco nuuhi: Aicigai jaachii#iro guijevecuuhi. Jaarunaaca ijoho ofooboro diigohall#vi dihuseque ificuuneri siino doj#cuv#iro buheetejirugo, nooboro.

19 Jaanegui Jesu aga#iivuuboro diiboma fuubo ij#bogom#naama. 20 Jaanaa saafigo gaigo fahuseeci motihaiti mificabaci id#nohachuta t#jeheri iicaugo ibuj#naagoti asaugoro Jesu gaachehuj#nibaco dud#c#vauhi. 21 Jilli igaachehuj#nibaco udud#c#neriro: Buheeki, noogoro eesamaaihicauma#o. 22 Jaarunaaca Jesu acajebeveuboro diigoco aaty#meuboro nuuhi: Quehecuto gaha; imiyaavogoma#o buheesucafetehi, nooboro.

Jaasumiro diigo buheetecuuhi.

23 Jaanaa Jesu ihaivoj#bo ijafa#o #futuubo aty#meuhi masim#naaco diigoco ic#qui iigaiy#c#umoco, bu miyam#naa ataacasimo ocoovadiic#n#noco icano aaty#meuboro 24 diitoco nuuhi: Jahisivi mihiino m#ro guijevetigo bagocaja jilliro cigago, nooboro.

Jaaneri diibediti miyam#naa jejebacasiuhi. 25 Jaarunaa Jesu diitoco jahisivi ihiinusuboro fa#oojav#i ufuuboro diigoco ihuseti agaay#ciuboro ga#i#y#ci#uhi. Jaasumiro diigo ga#i#vuuhi. 26 Jaano pary#i tooji#n#j#eri gaajacafutuuhi diibo tolli omoon#uno.

Jesu Buheesuhi Aaty#met#misico.

27 Jaabo toojati ihiinuuboro Jesu ufuuboco miim#siici aaty#meut#m#isi bucasiuhi

coovadiicinimisiro: Misico didaasugo David Iyaachi, noomisiro.

²⁸ Jaanaa Jesu jaahevi jicafutuubojaago fuumisi. Jaamisico dilluubo: ¿Nacuhu amisi mimiyaaveguehi toonoco omoonijirunoco? nooboro.

Jaanegui diitisi: Jihhi Aivoj#bo, noomisiro iimusuuhi.

²⁹ Jaanegui Jesu diitisi aall#noco udud#ciuboro nuuhi: Jaafa amisi miyaavogobadi icano, nooboro.

³⁰ Jaasumiro diitisico ihaall#no iminutuuhi. Jaaboro Jesu diitisico faguuhi: Jeed#cahi m#hai#noobaco muguubusudino, nooboro.

³¹ Jaarunofaño ufuumisiro j#buguumisi paryi toojiinijeri Jesu omoon#unoco.

Jesu Buheesuhi Iimaat#boco.

³² Jaamo iinuumaacaro saatoho s#vauhi Jesu jaago ihiimaat#bo iimit#no ij#ma iicauboco.

³³ Jaaboco Jesu buhi agañ#udi jari diibo ihiimaahicaut#bo jari iimaauhi. Jaaneri miyam#naa sihidi ajabafituumoro nuuhi: Aivo Israelfaño aty#meratatino jilli iicano, noomoro.

³⁴ Jaarunofaño fariseomi neehicauhi: Jaani iimit#no ij#mico buhi gañ#hicahi, diito aivoj#bo mityariro, noomoro.

Jesu Miyam#naaco Idaasuguehi.

³⁵ Jaanaa Jesu fahigovadi feehicauhi faacuumivariro, bu im#di cuumineri icano #gooboro sinagogajanofaño j#bogooboro. Moocaani aivoji ij#co j#bogooboro, bu fanoova guihuvanoco buheesuuboro, bu fanoohaivoco buheesuuboro icano. ³⁶ Jaabo miyam#naaco

aatyimeuboro diitoco idaasuguubo, idaasuno iicaunoti, niinovano iicaunoti, bu oono ovejami itoomominaafima achahamo icanicibadi iicaumaño icano. ³⁷ Jaaboro itoomominaaco nuubo: Miyanotiro, imiyaavogotimo ajashutih. Jaarunofaño idudicamaajeminaa m#dih diitoco #cijirumo. ³⁸ Jaaneguiiha ihabajaabo Moocanico midillu dudicamaajeminaati igalluuqui ihicivaqui, nooboro.

10

Jesu Ichi Minisuminaati Fahuseeci Motihaiti Miimisiici Idino.

(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

¹ Jaaboro Jesu fahuseeci motihaiti miimisiici icamo ij#bogominaaco ucuuhuvauboro imityaco aciubo, iimitino ijimico buhi igañ#hicaqui, bu fanoova guihuvanoco, bu fanoo aivonoco icano ibususihicaqui.

² Jaamo ij#bogominaa momono jino. Iticoni Simon icaruuboco Pedroti omomoniubo. Jaabo nahabo Andre, bu Jacoobo onoobo, inahabo Jua icano Zebedeo seemenetisi. ³ Felipe, Bartolome, Tomas, Mateo impuesto jaadusuminaafi, bu Jacoobo onoobo Alfeo achi, bu Lebeo icaruuboco Tadeoti omomoniubo, ⁴ bu Simon onoobo cananistamiobo, bu Juda Iscariote onoobo Jesuco aaciujibo icano.

Jesu Iminisuminaaco J#bogovi Galluui.

(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

⁵ Jesu iminisuminaaco jilli nooboro galluui: Judiom iicatimo jiinijejaago mefeedino, bu

tolliro samaritanomi cuumico majaavevedino. ⁶ Israel cuumi miyaminaa ovejamibadi imitaumojaagoviro mofoo. ⁷ Jahigo jibogomoro mofoo; Moocaani aivoji fiitvucuuhi, noomoro. ⁸ Iguihuvamoco buheesumoro mofoo, bu uchuumucuumoco buheetesumoro mofoo, fojohoma iicamoco imibachumoro mofoo, bu iimitino ijimico buhi gañimoro mofoo. Amihai jilli ticovono jino mityaco magaayicahi; jaaneri momooninoco majaadusudino.

⁹ Jaamo oroco, bu nihibamico, bu cobrebaco icano masatyedino, ¹⁰ bu lleegucubaco jihaiGUIHA masatyedino icano ivi idijacoro masatyo sajaacoro caamoojaco. Bu tihaiPaajebaco, queseibaco icano masatyedino. Miro dudicamaajeminaafi imachutaama icafih.

¹¹ Jaamo amihai cuumivi mihifutusumi, bu allio cuumivi mihifutusumi icano, miguiino iimihusene miyaminaafico. Jaabo iijafañoro mihica tuucuumiti mofootinohachuta. ¹² Jaajafaño mijicafotomoro sajeeb# icaco imogomoro midillu. ¹³ Jaano toojaminaadi iimihachij# diitedi mejeevesu toono sajeeb# ica dilluco. Jaanoti iimogotihachij# toono sajeeb# ica dilluco dojicuviro mihici. ¹⁴ Jaanoti bu amihaiico agaayicigotihachij#, bu uguubugotihachij# icano, toojati mihiinomoro tuucuumiti mihiinomoro amihai tihaiñoguiino jinicoo diitojaagovi matatacu #babadi iicano. ¹⁵ Miyanotiro amihaiico neehi. Jaadufucu iicadi aivo tuucuumi sihidi jeevano aamicafeteji Sodoma, Gomorra icaucuumije miyaminaa janaanivivi.

Ij#hevejineheje.

¹⁶ Memeeçi, uujoho jino am#haico galluuhi oono ovejami jicumifeeneri iicanicibadi. Jaanegui mihimibaic#nicu oono j#inimo iicanicibadi. Jaarumo imimoro mihica nim#ihumi iicanicibadi.

¹⁷ Esic#nino mihica, am#haico miyam#naa aciji aivojito usenefa#o. Jaamoro am#haico aamijimo sinagogajanofa#ovi. ¹⁸ Jaamoro am#haico satyejimo taji#bam#naa imegavi, bu imiya aivojito imegavi icano tahalliti. Jaamo uuditi mihiimaahi diito judiomi #mefeenevi, bu judiomi iicatimo #mefeenevi icano. ¹⁹ Jaamo am#haico aivojito imegavi aacisumi: #Milli neeji? noomoro gaihu#ba mihicadino. Mihiimaacuujino iicacuujidi Moocaani am#hai jeeb#fa#o mihiimaajinoco ficuji. ²⁰ Jaamo am#hai mihiimaajino icatino jilli am#hai jeeb#fa#oti am#hai Caani niq#ejefa#o iicaabo Gaija iimaaji, nooboro. Jaadi nuubo mohimegavi iicajinehejediti

²¹ Miyam#naa inahabom#coro moon#suji, bu caanimi iseemequere moon#suji. Jaabadiro bu iseeme caanimi#jaagovi #sifiratomoro chuumusu-jimo. ²² Jaasumi faaboho miyam#naafi am#haico j#heveji tahalliti: Jaaruno tolli icarunofa#o ejenauboro allibavi afatyotoobo taajaji. ²³ Jaamo saacuumifa#o am#haico ubucasisumi siicumijaagovi magaa. Jino miyanotiro am#haico neehi: Uujoho Miyam#naafibadi Ifiivuubo saaji am#hai paryi Israel j#ini#je cuumineri mofoomo tuucuumi-jeque mihimivot#naacaro.

²⁴ M#ro cajaan# i#b#ogom#naafi allinohocivi jeevatat#hi, bu cojecivom#naafi ihaivoj#bo

janaanici vi jeevatat ihi. ²⁵ Jaanegui ejeevamaaisu-
 ubo ijibogominaafi ticovovi iicacuuneriro imo
 imo iicaqui, bu ijeecivominaafi ihaivojibobadi
 iicacuuneri icano. Miro iijaminaa aivojibo
 icaruuboco ijimi aivojibo neehicamo, imi fi jaana,
 ¿milli iyotoco?

Mico Fine Mihiguijirahi.

(Lc 12.2-9)

²⁶ Jaanegui miyaminaaco mihiguidino miro
 chahano aivo otoovono agaajaciratino, bu
 chahano afatanicinino gaajaciratino iicano. ²⁷ Jino
 civohigo uujoho amihaiico onoonoco amihai
 cuuje eseseehigovi monoo. Jaanoti bu toovono
 onoonoco amihai foovono mocoovadiivo iija
 niibahucuvi mofoomoro. ²⁸ Mihiguijirahana
 oono miyaminaa ifico agaicaaufimoco. Jaarumo
 ijeebico gaicaaujiturumo. Jaanoti naha idibocoro
 mihigui allio ifico agaicaauboro, bu tolliro
 ijeebico cijigaifaño iguijenijiruuboco.

²⁹ Miro miimisiici jooimisico sajehegayiriro
 manaajenichi. Jaarumisiti saafiba guijeve-
 tat ihi amihai Caani niquejefaño iicaabo
 onootimañohiica. ³⁰ Miro paryi amihai

nigai ijeene paryi oovocinicuuhi sajehesari.

³¹ Jaanegui mihiguijirahana. Miro amihai
 janaanici majaaducafetehi ajashutirumo joomi
 allinohocivi.

*Jesucristoco Miyaminaafeenevi Miyaabo
 Onoomo.*

(Lc 12.8-9)

³² Paryi famooro miyaminaa imefeenevi uu-
 diti imino ihiimaamoditi, bu uujoho ufucu imino

iimaaji ni quejefaño iicaabo Guihirubi imefeenevi.
³³ Jaanoti miyaminaa imefeenevi uco utuuna-
 maaimoditi, bu ufucu uujoho tuunamaaiji Gui-
 hirubi ni quejefaño iicaabo imefeenevi.

Jesu Dugaacusuminaafi.

(Lc 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Uco jini jehallivi sajeebii icaco sivaabo,
 noomoro mehesicinidino. Uujoho sajeebii
 icaco sivatihii moonicasicoro sivahi. ³⁵ Mi-
 ro gaifico caanima moonicasisuvahi, bu gaigooco
 seejima moonicasisuvahi, bu iyaajaco ibaaboma
 moonicasisuvahi. ³⁶ Jaaneguiiha cuuhuva
 famoovaro iyotomaryo minaa taavacasiji.

³⁷ Jaanoti bu tajanaanivii caanico, seejico icano
 agaijii bo tatyahé iicajitihii, bu illico, illeque icano
 tajanaanivii agaijimo tatyá icajitino. ³⁸ Jaanoti
 bu ifico sefano eesicinii bo tadyojicuti ofootii bo
 tatyahé icajitihii. ³⁹ Jilli ificoro ataa jasugoobo
 ifico mitasujii. Jaanoti tahalliti ifico imitasuubo
 ifico taajasujii.

Ijaadaco Magaayicijino.

(Mr 9.41)

⁴⁰ Moocaani iiji jii bogominaaco agaayicimo,
 bu uco gaayiciji. Jaamo uco agaayicimo,
 bu uco agalluuboco gaayiciji. ⁴¹ Jaanoti
 bu Moocaani iimaaminaafico Moocaani
 galluminaafi iicaaboco imino agaayicii bo,
 Moocaani iimaaminaafico ajaadufiyomonoco
 gaayiciji. Jaabadiro bu imihuseebe asaaboco diibo
 iimihuseeneque agaajamañó imino agaayicii bo,
 diibo imihuseebeque ajaadufiyomonoco
 gaayiciji. ⁴² Jaanoti bu cajaanoyohacho tatyati

obociꝑotiꝑuubo tadyoꝑicuti ofooboco siꝑufaihuti
iisumo miyanotiro ijaadama icaji.

11

Jua Nitiminaafi Agalluumo.

(Lc 7.18-35)

¹ Jaabo Jesu motihaiti miimisiicidimo iicaumo
iminisuminaaco ijibeguehicaudi toonoti fuubo
toojiinijeo cuuminovi jibogoooro ifeequi.

² Jaanaaca Jua civojafaño iicaumañoti guubuuhi
Cristo imino mooniboro efeehicaunoco. Jaaboro
saatohoti ijibogominaati galluubo Jesuco
imeecitequi. ³ Diiboco idillutequi: ¿Naa ijoho oono
Cristo asaajiibo? ¿Naacu sifiiquehiica meteemeji?
noomoro.

⁴ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Mofoomoro
Juaco mijibogoto mahatyimeneque, mugu-
ubunoco icano. ⁵ Mijibogo milli aatyimetime
aatyimeneque, igotimo iguehi, ifoojohoma
iicamo iguihuvati imibachucafetehi, bu
inohojino uguubutimo guubucuuhi, iguijeveme
siino buheesucafetehi. Jaanoti idaasumo
jibogocafetehi taajasujibogoco. ⁶ Imicani icajiibo
uuvi ejeevetiibo.

⁷ Jaamo ufuunobuunati miyaminaaco Jesu
Juaditi neehicauhi: ¿Jinejeque nacu amihai
memecituuhi sicaihigo iicahigo? ¿Saafi
noofaijicuco guibuhuba iguibuhucinibadi
iicaaboco? ⁸ ¿Nacu, miyaminaafi iminoonoco
jiciniuboco? Miꝑo amihairyo magaajahi
iminoono ijiciniimo aivojito iijanofaño icafih. ⁹ Ji,
¿jinejeque nacu memecijeuhi? ¿Nacu Moocaani
iimaaminaafico? Jihi, miyaano, Moocaani

iimaaminaafi janaaniciivi iicaaboco. ¹⁰ Diibo Juaditi Caatinihaame jilli onoobo:

Uujoho tajjibogominaafico tahimegavi galluuhi, dihimega jiihaico iimibachuqui.

¹¹ Miyanotiro neehi, paryicinno miyaminaa iicaumoti, bu iicamo Jua Nitiminaafi janaaniciivi aivo iicamo chahahi. Jaarunofaño jisumiti sihidi ejevatiibo niqueje aivojifaño Jua janaanici sihidi jeevahi.

¹² Jua Nitiminaafi asaaunobuunati jisumihachuta niqueje aivoji iminootineheje icahi, bu imityariro gaayiciguehicamo icano. ¹³ Miïro paryicinno Moocaani iimaaminaa, bu Moise tajjiba icano aivojiti iimaauhi Jua agaseunohachuta.

¹⁴ Jaanoco mimiyaavogohachiiji, miïro diibo Jua, jaadi Moocaani iimaaminaafi Elia saajiibo unuubo. ¹⁵ Amiihai nohojima mihicamo uco muguubu.

¹⁶ Jinejevi fine jisumio miyaminaaco ooviciji? Jii, jilli fine ooviciihi oono seeme anaajenicahasifaño acasicamaaimoro abañamaaimo igataavominaaco ocoovadiicinifibadi:

¹⁷ Amiihaidi siruuco miguisicuurahi. Jaarunaa mijjibaiminitiihi, bu idaasu masinoco amiihaidi mamasivacuurahi. Jaarunofaño mataatiihi, noomoro iicanicibadi jeevamo. ¹⁸ Miïro Jua asaabo aigafiboro machuutihahi, bu aivofaihuco adutihahi icano. Jaaruuboco amiihai iimitino ijima iicaabo meneehicauhi.

¹⁹ Jaanobuunati bu uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaaboco machuubo, aduubo icano. Jaaboco amiihai uco: Machufiibo, adufiibo imitiminaa, bu impuesto jaadusuminaa

gataavominaafi icano, meneehicahi. Jaarunofaño Moocaani gaaja ifusucafetehe omooninofañodi.

Aivo Uguubutino Cuumiminaa.

(Lc 10.13-15)

²⁰ Jilli nooboro Jesu ticovauhi ihibaabo tuucuumijevi aivo sihidi ejeevano aatyimerafitino mityaco omoonihicau cuuminoco, tuucuumije miyaminaa iimitico ejeevesuutinoma iicaubo.

²¹ Jidaasucaniji ijoho Corazin cuumi! Jidaasucaniji ijoho Betsaida cuumi! Miïro Tiro, Sidon icauno cuuminovi, amiihaifeenevi eheetavocafetehinino mitya iheetavocafuturuva, siicije imitico jeevesucuujirumo. Jaamoro ifusucuujirumo idaasu gaachehunoco ijicamaaimoro, bu baiguiijnoco ejeemere icano iimitico ejeevesucunoco ifusumo.

²² Jaarunofaño amiihaico neehi: Ufucu jaadusufucu iicadi amiihai aivo Tiro, Sidon icano miyaminaa janaaniciivi mahaamicafeteji.

²³ Jaanoti ijoho Capernau cuumi; ¿fine uujoho niquejefaño gañiyyicicafeteji, noonoro deesicinahi? Jaarunofaño guinoviro niitusucafeteji guijeveminaa iicahigovi. Miïro Sodoma cuumivi ivi eheetavocafutuuno aatyimerafitino mitya iheetavocafuturuva, tuucuumi jisumihachutahiica icajirahi.

²⁴ Jino amiihaico neehi: Jaadusufucusumi aivo amiihai Sodoma jiinijeo miyaminaa janaanici momoonicafeteji.

Jesu Neehi: Tajaa Masaa. Jaamoro Majaguisi.

(Lc 10.21-22)

²⁵ Tusumi Jesu Moocaanico nuuhi: Ico imehi, Moocaani niqueje Aivoj#bo, bu jiinijeo Aivoj#bo

icano idiicaaboco. Jaanaa jijegaajamĩnaaditi, bu jijeohesĩcinĩma iicamediti icano afatanĩnoco, jilli ticovo jeebĩba iicamocoro dihiifusuhi. ²⁶ Jĩhi, Guihi, ĩjoho tolli idiimogobadi.

²⁷ Guihirubi uco paryĩ fanoovaco tahusefaño ficuuhi. Miyanotiro aivo mĩhaiĩooba Illico gaajatihi. Idiĩboro Caani gaajahi. Jaabadiro Caanico mĩhaiĩooba aivo gaajatihi. Idiĩboro Illi gaajahi, bu jaanoco jaatyoco Illi imeguehi agaajasunoco. ²⁸ Tajaa masaa oono paryĩcino amĩhai amĩhai dudicamaajeneri, amĩhai fiisetaneri icano miniinovatomo, amĩhaico uujoho jaguisĩsuqui. ²⁹ Magaayĩci amĩhaico uujoho atajĩbanoco. Jaamoro uuti magaaja, ajaabĩcifiñoco, bu tajeebi isĩcunoco icano. Jaamo amĩhai jeebĩco majaguisĩsujinoco mahatyĩmehi. ³⁰ Uujoho amĩhaico atajĩbano, sihidi jeevatĩhi isatyo, bu amĩhaihallivĩ ificuuno aivo ijeevesutĩhi icano.

12

Ijĩbogomĩnaa Jaguisĩfucusumi Arrozbadĩ Ejeevano Trigo Noovataco Ichi.

(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

¹ Toodihivĩ Jesu jaguisĩfucu basutafeenedi ĩgooboro feehicauhi. Jaanaaca ijĩbogomĩnaa ajeba aivuunegui ticovaumo trigo noovataco ĩcĩmoro ifayĩnoco amachumo. ² Jaanoco fariseomĩ aatyĩmeumoro Jesuco nuuhi: Meeci, dijĩbogomĩnaa jaguisĩfucu eheetavusutatĩnoco dudicamaajeque eetavehi, noomoro.

3 Jaanegui diitoco nuubo: ¿Nacu am#hai aamefaño memeeçihicat#hi safoono David inahabon#m#naama aajebavausumi omoon#unoco?

4 M#ro Moocaani iijafaño ufuuboro machuubo jeeçivo imimaahunoco, m#joho amachutat#runoco diibo, bu igataavom#naa icamo amachujit#runoco id#moro sacerdotem# amachufinoco. 5 ¿Nacu bu Moise taj#ba aamefaño onoonoco memeeçihicat#hi, sacerdotem# Moocaani iijafaño jaguis#fucu icarunaaca jaguis#timo iican#cinoco? Jaaruno imit# iicat#noco. 6 M#ro am#haico neehi: Jineeri icano aivo toono Moocaani iija janaan#çiv# ejeevano. 7 M#ro am#hai magaaat#hi Caat#n#haame jino jilli eneejirunoco: Uujoho imeguehi m#hidaasugonoco. Jaanot# asimico magaisiraic#moro mejeeçivonoco imogot#hi, onoonoco. M#ro toonoco magaaaruva oono mill# imitico omoon#t#rumoco iimit# meneejit#rahi. 8 M#ro uujoho Miyam#naafibad# Ifivuubo bu toll#ro jaguis#fucuhall#v# mityama icahi.

Ihuse Ifigatyuubo.

(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

9 Jaad# Jesu toonot# ufuubo sinagogajafaño j#cafutuuhi. 10 Jahigo icaubo saafi miyam#naafi ihuse ifigatyuubo. Jaanaa Jesuco siibad# iicanoco omoon#noco aaty#memere #furumo toonohall#t# diiboco imoon#qui iimuguumoro diiboco dilluumo: ¿Naa, jaguis#fucusumi iguihuvaabo buheesuco meheetavejirahi? noomoro.

11 Jaanegui Jesu diitoco iimusuhi: ¿Nacu cajaatyo am#hait# saatoho am#hai joo# oveja

jaguisifucusumi jacohojifaño ihacuturuva mofoomoro mihicitejitiirahi? ¹² Jaanoti miiro miyaminaafi oveja janaanici jaaducafetehi! Jaamaño jaguisifucusumi imino momooninoco meheetavejirahi, ¹³ nooboro ihuse ifigatyuuboco: Dihuseque fallirihicarú, nuubo. Jaanegui diibo ihuseque afalliricarúneri tsumiro imituuhuse saanaagohuse iicabadi. ¹⁴ Jaasumiro ifariseomi ufuumoro iimaacasiuhi Jesuco iguijeniqui.

Jesuditi Onoono.

¹⁵ Jaanoco Jesu agaajaciuboro toonoti sihigovi fuubo. Jaabo sihidi miyaminaa bucasiuhi. Jaamo paryi iguihuvamoco Jesu buheesuuboro feehi-cauhi. ¹⁶ Jaaboro diitoco: Uujoho diibo iicanoco miico mijibeguedino, nooboro diitoco faguehi-cauhi. ¹⁷ Jilli icauno Moocaani iimaaminaafi Isaia jilli unuuno imiyacafetequi:

¹⁸ Jaani tajeecivominaafi uujoho icibo. Jaaboco uujoho agaijiboro diiberi imo imo iicaabo. Diibohallivi tagaijaco ficuji. Jaabo uujoho miyaaneri udugaacunoco cuumino miyaminaaco jibegueji. ¹⁹ Jaaruubo ñaaijitiibo, coovadiinamaaijitiibo icano. Mihaiñooba ihiimaaco guubujitihicuumino jihaiñovi. ²⁰ Aivo gañicafetejitino buiga mivi iquisivuruno, bu jaabadiro jabacarurajitino cuugahuba jari inifuturuno. Jarihiica iimi aivojico eheetavusunohachuta. ²¹ Jaadi naha jari paryi jinije miyaminaa diibocoro esicinicujui, unuuno.

Jesuco Iji Mityama Icaabo Noomo.
(Mr 3.19-30; Lc 11.14-23; 12.10)

²² Jaanaaca Jesujaago sivaumo ihaallino aatyimetibo, ihiimaatibo icano, iimitino ijima iicauboco. Jaaboco Jesu buheesuhi. Jaaneri atyimecuubo, bu iimaacuubo icano. ²³ Jaaneri paryi miyaminaa ajabafituumoro nuuhi: ¿Nacu fine jaani David Iyaachi fine? noomoro.

²⁴ Jaanoco fariseomi uguubuumoro nuuhi: Jilli jaani iimitino ijimico buhi gañihicaabo, diito aivojibo Beelzebu mityariro, noomoro.

²⁵ Tolli noomoro eesamaaiunoco Jesu agaajaciuboro nuuhi: Sahaivoji minooci udugaavonoro sanomiro imoonicasiruva guenene icatinoro goovano finijirumo. Jaabadiro bu cuucuumihacho, bu sajaminaaro icano fahigovavi idugaavuruva guenene icajitirahi. ²⁶ Jaabadi ¿milli bu Satanas ificoro buhigovi gañijirahi? Jaanoti jilli imooniruva, ¿milli bu imitya guenene icajirahi? ²⁷ Miïro amihai uco meneehicahi uujoho iimitino ijimico Beelzebu mityari buhi agaño meneehicahi; ¿Jaano bu tolli iicahachiji, mijoho nacu oono amihai jibogominaaco mityaco acihicahi diitoco buhi igañihicaqui? Jaamaño bu diito tolliro omoonimaño imino gaajaveechuno amihai guiraano aivo mimitanoco. ²⁸ Jaanoti naha uujoho imitino ijimico buhi gañihicahi Moocaani Gaija mityafeenedi. Jaamaño toono gaajasuhi Moocaani aivoji mitya amihaiivi agasecuunoco.

²⁹ ¿Milli bu sifi esefaabo ijafaño ofooboro inehejeque dumitijirahi iticoni diiboco

sisit#boro? Jarihiica naha diiboco isis#boro
inehejeque dumit#cijiruubo.

³⁰ Jaamaño tajaagodi iicatimo taminaa.
Jaabadiro bu tajaagovi misivatimo buhigoviro
magavaracusuhi.

³¹ Jaanegui am#haico neehi: Miyaminaaco
paryi fanoova imitico unuuro buusu-
cafetejirahi. Jaanoti Moocaani Gaijaditi
imitimo ihiimaano toono naha aivono ufucuro
buusurajitih. ³² Jaabadiro bu cajaatyohacho
uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubediti imitino
ihiimaaruno buusucafeteji. Jaanoti Moocaani
Gaijaditi imitino ihiimaamoco toono aivo
buusurajitih jijehallivi, bu ufucu sijehallivi
icano.

Imohoco Inoovatiro Magaajatahi.
(Lc 6.43-45)

³³ M#ro iimino imoho, iiminocoro noovanichi.
Jaabadiro bu iimitiho iimitinocoro noovahi.
Jaamaño imohoco inoovatiro magaajatahi.

³⁴ Jjinimomi cuumi mihicamo! ¿Milli bu iiminoco
mihimaajirahi, imitiminaa mihicamo? M#ro iiji
iimaanichi ijeeb#faño agahaficinoti. ³⁵ M#ro
iimino miyaminaafi iiminocoro iimaanichi
iimino ijeeb#faño iicanoti. Jaanoti bu imitino
miyaminaafi imitino iimaanichi ijeeb#faño
iimitino icamaño. ³⁶ Jaanegui am#haico neehi:
Ufucu jaadusufucu icadi, famooro magaajaji
oono iminootino mihiimaahicanehejeque.

³⁷ M#ro dihiimaariro daaducateji, bu
dihimaariro imiibo, bu imit#bo noocateji.

Imitino Miyaminaa Aatyimerafitino Mityaco Dilluhi.

(Mr 8.12; Lc 11.29-32)

³⁸ Jaanegui Jesuco nuumo saatoho fariseomioto, bu Moise tajiiba gaajaminaaoto icamo: Gaajaminaafi, mihai mihimeguehi aatyimerafitino mityaco gaajabadi iicanoco edeetavonoco, noomoro.

³⁹ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Jeedi fine iimitino miyaminaa saaficoro imiyaavogotatimo dilluhi aatyimerafitino mityaco gaajatabadi iicanoco; Jaaruno gaajata acirajitihii, idinoro Moocaani iimaaminaafi Jonas gaajata acicafeteji.

⁴⁰ Miuro oono Jonas iguiraano taavaabo jeebifaño mifucuci, safucu cuujeo fucuva, bu mifucuci, safucu fucuo fucuva icano iicaubadiro, bu tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo jiinije cidifaño icaji mifucuci, safucu icano cuujeo fucuva, bu mifucuci, safucu icano fucuo fucuva icano.

⁴¹ Jaadi Ninive cuumiri iicaumo jaadusufucusumi gañiiveji. Jino jisumio miyaminaaco udugaacudi. Jaamoro diito

idaasuno icajihii diitoco oovicijimo; Miuro Ninive miyaminaa iimitico ejeevesumoro imino icauhi Moocaani jibogoco agalluunoco diitoco Jonas jibugusumi. Miuro Jonas janaanici uujoho

iicaabo jino jimañeri icahi. ⁴² Tolliro bu ufucu tehesino jiinije aivojigo gañiiveji jaadusufucusumi jino jisumio miyaminaa imitico emeeciidi. Jaagoro diitoco idaasuno icajihigo oovicijigo; Miuro diigo aivo tehesino jiinijeti saauhi, Salomon gaajaco uguubuvaugo. Miuro Salomon janaanici vi uujoho iicaabo jino jimañeri icahi.

Iimitino Iji Siino Uhuuminicino.
(Lc 11.24-26)

⁴³ Miro iimitino iji miyaminaafiti ihiinooboro foonicibo ifihigaimañehejedi ijaguisiqui guinooboro. Jaarunoco aatyimetiboro siino esamaaifiibo: ⁴⁴ Siino dojicuviro tahigoti asaahinihigo taajajaagovi uumiji, nooboro. Jaabo dojicuviro agaseebe miyaminaafi jeebico atyimefihi, iija sicaija, imibachucinija, iguijaacinijabadi iicaaboco. ⁴⁵ Jaanegui ofooboro siino icitefiibo sahuse juugahuseti miimisiici idino aivo diibo janaanivivi iimitino ijimico. Jaamoro paryi sahi diibofaño ofoomoro icatonicimo. Jaaneri diibo iticoni iicauno janaanici aivo imitino minifetefihi. Jaabadi icajimo jito iimitino miyaminaa.

Jesu Nahabomi, Seeji Icamo.
(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

⁴⁶ Jaabo Jesu miyaminaamahaica ihiimaau-naacarehiica gaseumo seejima inahabomi. Jaamo diiboma ihiimaagui omoonimo jahisiro icauhi. ⁴⁷ Jaanaa saatoho diiboco jibuguuhi: Diiseeji, bu dinahabomi icamo oono jahisi icahi. Jaamo ima iimaajirahi, noomoro.

⁴⁸ Jaanegui diibo nuuhi diiboco tolli nooboro jibuguuiboco: ¿Mijoho taaseeji, mijoho tañahabomi? ⁴⁹ nooboro jibogominaaco itiduuboro nuubo: Jito taaseeji, tañahabomi icano. ⁵⁰ Miro cajaanatohacho Taacaani niquejefaño iicaabo iimogonoco omoonimo, diito naha tañagomi, tañahabomi, taaseeji icano, nooboro.

13

Basuminaafivi Ohoovicino.

(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Tufucu Jesu iihati ihiinuuboro muuainivi casivutuuhi. ² Jaanaa diibo cojivi sihidi miyaminaa iigaivuumo iijeuneguiha Jesu meenegafaño ijicafutuuboro imuaifaño casivutuuhi. Jaanaa imiyaminaa isiro fitafutuuhi, jiiigaibaahohallivi. ³ Jaaboro diitoco sihidi sinehejeque jibeguehicaubo siinovi ooviciboro jilli nooboro: Basuminaafi fuuhi abasutuubo. ⁴ Jaabo basuuboro ufuuno samañoono jiihaifaño aifuuhi. Jaarunoco joomi asaamoro faayisujenuhi. ⁵ Jaanoti samañoono guisihallivi aifuuhi, miyaadi jini achahaumañovi. Jaanoro goovano iinucuuno miyaadi ijiinije afaicuvautimaño. ⁶ Jaaruno nihiba aachicuneri chuumucuuno abacocoovautimaño fiigatyuuno. ⁷ Jaanoti samañoono aifuuhi jarimihoonofeenevi. Jaano ijarimihoono toonohallivi ujusiuneri toono macanuhi. ⁸ Jaanoti samañoono iimino jiiinjehallivi aifuuhi. Jaano ujusiunoro imino noovauhi; Jaano sagahaisaro ifivuuno noovauhi ciendigaiva. Jaanoti sagahaisa noovauhi sesentadigaiva. Jaanoti sagahaisa noovauhi treintadigaiva icano. ⁹ Jinooco muguubu amihai nohojima mihicahachiji, nooboro.

Milliti Siinovi Oovicuubo.

(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

¹⁰ Jaanegui ij#bogominaa diibojaagovi asaamoro diiboco dilluvauhi: ¿Collihiica miyaminaaco siinovi oovici#boro d#beguehicahi? noomoro.

¹¹ Jaanegui iimusuubo: Am#haico naha Moocaani niqenjeo aivoji otoovonoco imino gaajasuhicahi. Jaanoti diito imino gaajajitirahi.

¹² M#ro sihidi icanoma iicaabo siino janaanici acicafeteji, guiraanoma iicaqui. Jaanoti chahanoma iicaaboco ajashunogayi iicaruno dumi#cacafeteji. ¹³ Tooneguiiha diitoco siinovi oovici#boro j#beguehicahi, aty#mecuurumo aty#met#mobadi iicahicaneguiiha, bu guubucuurumo gaajahicat#hi inohoj#ma achahamobadi iicahicaneguiiha. ¹⁴ Jaama#o diitovi nijequevavano Moocaani iimaaminaafi Isaia unuuno:

Am#hai fine muguubuji. Jaarumo magaajajit#hi; Fine mahaty#mejirahi. Jaarunoco mehesic#nijit#hi. ¹⁵ Am#hai jeeb#no ucuhufunuutucuma#o, imitino muguubuhicahi, bu ihaall#no manihic#hi, ihaall#neri aty#met#mo iicaqui, bu inohoj#neri guubut#mo iicaqui, bu ijeeb#ri gaajat#mo iicaqui. Jaamoro tajaagovi uumit#mo uujoho ubuheesujiruneguiiha, unuuno.

¹⁶ Jaanoti naha imicani am#hai mihicahi am#hai aall#neri mahaty#mema#o, bu am#hai nohoj#neri muguubuma#o icano. ¹⁷ M#ro jino miyanotiro jino am#haico neehi: Ajashut#mo Moocaani iimaaminaa, bu ajashut#mo iimino miyaminaa icamo jino am#hai mahaty#meneque aty#megueuhi, bu jino am#hai muguubunoco

guubuguuhi icano. Jaarumo guubuutimoro, bu aatyimetimoro guiivecuuhi.

*Jesu J#baguehi Basuminaafivi Ohoovicinoco.
(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)*

¹⁸ Muguubu taca jino basuminaafivi ohoovicino jilli eneejirunoco. ¹⁹ Jino niqueje aivoji iijico guubucuurumo agaajatimo johono abasuuno j#haifaño aacotonobadi jeevahi. M#ro iji asaaboro ijeeb#ifañoti icicuuhi ijeeb#ifaño j#bogoco abasucuurunoco. ²⁰ Jaanoti guisihallivi aifuuno onono oono j#bogoco uguubumoro toonoco imo imo agaayicimo. ²¹ Jaaruno miyaadi abacocoovatimaño guenenene icatino. M#ro diitovi nisu agasesumi, bu tobogohalliti j#hevesumi icano toonoco jeevey#icifimo. ²² Jaanoti jarimihoonofeenevi abasuuno onono, oono j#bogoco guubucuurumo sinehejejaagoviro ijeeb#no iicamoro jijeo nehejeriro niji niji iicamaño nihibami diitoco bañifihi. Jaano paryi jinehejere toj#bogoco amacanisumaño diitofaño toonoco noovasutatino. ²³ Jaanoti naha iimino jiinjehallivi abasucafutuuno, onono j#bogoco uguubumoro agaajamo diito imino onoovasumo. Jaamo saatoho jeevahi oono ciendiyiva sayi ifiivuuno onoovabadi. Jaanoti saatoho oono sesentadino onoovaubadi jeevahi, bu saatoho treintadino onoovaubadi icano.*

*Trigofeenevi Iimitino Ñaavahu Iicanovi
Ohoovicino.*

* **13:23** Jino miyaavogoditi ij#bogono.

24 Jaadi bu Jesu jino siino j#buguuhi siinovi ohooviciuboro: Niqueje aivoji jeevahi oono miyaminaafi iimino toogaiñooco ifaguifaño abasuunobadi. 25 Jaarunaaca paryi cigaumaaca diibo minaafi ijicafutuuboro iimitino ñaavahuco abasujeuboro fuuhi. 26 Jaanaaca itrigo ifiivuunoro noovaunofeeneti, bu tolliro toono iimitino ñaavahu fiivuuhi. 27 Jaanegui ijeevivominaa ufuumororo abajaaboco nuutuuhi: Aivoj#bo m#ro faguifaño imino toogaiñooco basuuhi. ¿Cuucati jana bu jino iimitino ñaavahu fiivehi? noomoro. 28 Jaanegui abajaabo nuuhi: Cajaanihacho taminaafi tolli moonihi, nooboro. Jaanegui ijeevivominaa nuuhi: ¿Diimeguehi mofoomoro toohibaijeque magaijucitonoco? noomoro. 29 Jaarunaaca diibo nuuhi: Chahano, toohibaijeque magaijucihigo, bu itrigo hiibaimaryo magaijucijirahi, nooboro. 30 Jaafa sano fanoociro jusihi. Jaadi dudicamaajeminaaco taj#baji iticoni toono iimitino ñaavahuco ihiciqui, jaamoro faasihije isisiqui cijigaiifaño mijigasuqui. Jaadi itrigoco icimoro tamachuta ijafaño toonoco ificuuqui, nooboro.

Mostaza Tooivi Ohoovicino.
(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

31 Jaadi bu Jesu siino jilli ohooviciuboro nuuhi: Niqueje aivoji jeevahi oono miyaminaafi ifaguifaño mostaza tooico abasuno iicanicibadi. 32 M#ro jaagai paryi fanoova tooinoguiinov# sihajashugayi. Jaarugai ujusidi fahoova janaaniv# iminifotohoro imohodih# minifotonic#hi. Jaaho

aivo aajashutimaño joomi agahafomo asaamoro ihaafenevi iicuvanichi, nooboro.

Levaduraguiivi Ohoovicino.

(Lc 13.20-21)

³³ Tolliro bu siino jilli ohooviciuboro nuubo: Niqueje aivoji jeevahi oono gaigo levaduraco minooci, sano icano oovodino harinaco icigoro toonoma acaisenino toosihima imino acaisecafotonicino iicabadi.

Jesu Sano Ooviciriro Eneehicauno.

(Mr 4.33-34)

³⁴ Jesu jilli paryi miyaminaaco siinovi oovicuboro jibeguehicauhi, siinovi oovicituboro jibeguehicautibo. ³⁵ Jilli icauno Moocaani iimaaminaafi unuuboro acaatinuno imiyacafetequi:

Siinovi ohoovicinofeediro iimaaji; Sicijetiro Moocaani jiinjjeque ifivusunotiro toovono iicanehejeque, nooboro.

Jesu Jibeguehi Iimitino Naavahuvi Ohoovicinoco.

³⁶ Jaadi Jesu miyaminaaco agalluuboro jaahevi fuubojaago jibogominaa ifitivuumoro diiboco dilluuhi: Miihaico dibogo oono iimitino naavahu faguifaño iicanediti, noomoro.

³⁷ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miro iimino toogaiñooco abasuubo oono uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo. ³⁸ Jaanoti fagui onono jiinije. Jaanoti oono iimino toogaiño, onono Moocaani aivoji seemeti onono. Jaanoti iimitino naavahu onono iji seemediti iicamediti onono. ³⁹ Jaanoti minaafi iicaabo diibo iji. Jaanoti ibasutaaco icijino onono

ufucu jiiñije ifinñinoti onono. Jaanoti toono ibasutaaco ñicijimo Moocaani toomominaa. ⁴⁰ Jaanoti oono iimitino ñaavahuco mihicimoro mijigasuniciradi, bu tolliro ufucu jiiñije ifinidi icajino. ⁴¹ Jaasumi uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo itoomominaaco tajibaji ihaivojifañoti inaniqui oono sitaaco imitico ñicisuhicamoco, bu imitico omoonihicamoco icano. ⁴² Jaamoco ciiñigaifaño gaññijimo tahi ataacasijihigo, idaasuno iicaneri igaiñonoco catiriri oojsujihigo. ⁴³ Jaanoti Moocaani iimogonoco omoonihicamo nihiba iicaniciradi achiciniji Moocaani aivojifaño. Amiihai nohojima mihicahachiiji muguubu.

Nihibami Jiiñjefaño Toovono Iicanovi Ohoovicino.

⁴⁴ Niqueje aivoji oono nihibami toovono jiiñjefaño afatanicinibadi jeevahi. Jaanoco saafi miyaminaafi aatyimeebere siino dojicuviro siino toonoviro fataninichi. Jaaboro imo imo ofooboro paryi inehejeque anaajebere toono nihibamiri tomaño jiiñjeque naajenichi, fanooro tomañonihibami diibediro iicaqui.

Perla Guisiyi Sihidi Ijadama Iicanovi Ohoovicino.

⁴⁵ Bu tolliro niqueje aivoji jeevahi naajeminaafi oono perla guisiyi iimiyico guinooboro ofoonicibadi. ⁴⁶ Jaayico aatyimesumi ofooboro paryicino inehejeque anaajebere tooneri tooyico naajenichi.

Sinicuuhuvi Ohoovicino.

⁴⁷ Jaabadiro bu niqueje aivoji oono sinicuuhuco muuaifaño magañño faaboho taavaaboco

ñicinicino iicabadi jeevahi. ⁴⁸ Jaano isinicuuhu agahafucuudi ificiminaa jiniigaibaahohallivi isi guiiyicinicih. Jaadi ututuuvomoro itaavaco naninicimo. Jaamoro iimifiimoco jiiibaiñofaño ficunicimo. Jaamo iimitimoco buhi gañinimico. ⁴⁹ Jilli icajino ufucu jiniije ifinidi; Moocaani toomominaa asaamoro dugaacujimo iimitimoco iimifiimofeeneti. ⁵⁰ Jaamoro iimitimoco cijigaifaño gañijimo, tahigo ataacasijihigo, bu igaiñooco catiriri oojisujihigo icano.

Bohono Busumije, Eedeene Icano.

⁵¹ Jaaboro Jesu diitoco dilluuh: ¿Naa paryi jinoooco magaajahi? nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Jñhi, noomoro.

⁵² Jaanegui nuubo: Mñro Moise tajñba gaajamaafi imino niqueje aivoji jñbogoco gaajacuboo. Jaabo iija abajaabobadi jeevahi. Mñro toojamaafi fanoooro toojafaño iicanoco gaajahi. Jaabo ñcijiruubo eedeeneque, bu bohonoco icano. Jaabadiro diibo niqueje aivoji jñbogoco agaajaabo jñbeguejirahi Moise unuunoco, bu jisumi uujoho ihiimaanoco icano.

Jesu Nazarevi Icahi.

(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

⁵³ Jaadi Jesu siinovi oovicñboroo ijñbeguehicaudi toonoti fuucuubo. ⁵⁴ Jaabo ijiinijevi ifutuuhi. Jahigo paryi famaño sinagogajanofaño jñbogooboro feehicaubo. Jaaneri miyaminaa ajabafitomoro neehicauhi: ¿Cuucati jaani gaajahinihi jino jityigaba gaajaco? ¿Milli jaabo jino sihidi ejeevanoonoco eetavehicahi? ⁵⁵ Mñro jaani imohobujene dudicamaajeminaafi achi,

jaanoti seeji Maria icano. Jaanoti bu inahabomi Jacobo onoobo, Jose, Simon, bu Juda icamo. ⁵⁶ Miïro bu inagomi miïhaifeeneri icahicahi. ¿Cuucati jana gaajaabo paryi jityigabajeque? noomoro.

⁵⁷ Jaamaño diiboco miyaavuguutimo. Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Famoovaro Moocaani iimaaminaafico imino gaayicihicahi. Jaanoti idimoro iicumiminaa, bu iijaminaa icamo gaayicitihi, nooboro.

⁵⁸ Jaamaño sihidi toonovi sihidi ejeevanehejeque eetavuutibo diito diiboco imiyaavuguutinéguiiha.

14

Jua Nitiminaafi Guijeveque Ijibogono.

(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

¹ Tusumi Herode onoobo Galilea aivojiboti icauhi. Jaabo guubuuhî Jesuditi. ² Jaaboro iicojiri iicaumoco nuubo: Diiboro Jua Nitiminaafi siino ubuhetebe gujeveti. Jaamaño jino sihidi ejeevano mityama icaabo, nooboro.

³ Miïro diibo Herode Jua Nitiminaafico isisisuuboro cïvojafaño ficusuuhi. Herodia onoogo inahabo Felipe taabaco unuunéguiiha.

⁴ Jaabo Jua Nitiminaafi Herodeque nuuhi: Diigoco taabavadino, nooboro.

⁵ Jaanegui Herode Juaco guijenïujirahi. Jaaruubo miyaminaaco ñihicuguehicauhi; famooro miyaminaa: Juaco Moocaani iimaaminaafi, noomoro eneehicaunoti.

⁶ Jaanaa ifiivu ficabavi ñfutusumi jïbaimoco Herode eheetavuuhigo Herodia aicigai diibo

ucuuhuvaumo imegavi gahaseguere fuuhi. Jaanoco aivo Iherode sihidi iimuguubo. ⁷ Jaaboro diigoco Moocanifañodi unuuboro aciguubo fanoco conocohacho diigo idilluguunoco. ⁸ Jaanegui diigo seeji diigoco afajiniubadi, ufuugoro Herodeque nuutuui: Uco butajefañu Jua Nitiminaafi nigaico daaci, noogoro.

⁹ Jilli unuuno diibo aivojibo Herodeque sihidi idaasuvusuui. Jaarunofañu Moocaani momofañodi unuucumañu, bu diibo cojiri iicaumo jaanoco uguubucumañu icano, tajibaubo ihaciqui. ¹⁰ Jaanegui tajibaubo Jua nigaico iquiticiqui civojafañu icauboco. ¹¹ Jaayico isivaumoro tobagocajaco acivauhi. Jaanoco bu diigo seejico acituui.

¹² Jaanoco ijibogominaa uguubuumoro Jua Nitiminaafi ifiico asatyumoro cijeuhi. Jaadi ufuumoro Jesuco jibugutuumo.

Jesu Cinco Mildimoco Machusuhi.
(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ Jaanoco Jesu uguubuuboro iinoro sihigovi tehesino fuuhi meenegari. Jaarunoco miyaminaa agaajaciumoro cuuminoti diiboco bucasiuhi isidi. ¹⁴ Jaanaa Jesu imeenegati ihiinuuhigo atymeuhi sihidi miyaminaa iicaunoco. Jaaboro diitoco idaasuguubo. Jaaboro iguihuvama iicamoco diibojaa isivamoco buheesuhicaubo. ¹⁵ Jaanaa iijicuunegui ijibogominaa diibojaa asaumoro diiboco noovauhi: Aivo mihijicuui, bu mihaiñooba jimañeri chahahi. Jaanegui miyaminaaco galluucu ofoomoro cuuminoti maahunoco anaajemere imachuqui, noomoro.

16 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Milli bu feejirumo amihai mahaci imachuqui, nooboro.

17 Jaanegui diito nuuhi: Mihiro mihaima chahano, idinoro jino sahusedibava momaahuno, bu miimisiicro taavaabomisi icano, noomoro.

18 Jaanegui Jesu nuuhi: Juu tajaa misiva, nooboro.

19 Jaaboro miyaminaaco tajibaubo ñaavahuhallivi icasicamaaiqui. Jaaboro ihusefaño iciubo toono sahusedibava imaahunoco, bu itaavaabomisico icano. Jaaboro niquejeque emeciuboro Moocanico toonohallivi iimuuboro toonoco iquisicuuboro ijibogominaaco aciubo. Jaanoco diito imiyaminaama ifuuhi. 20 Jaanoco famooro amachuumoro tuvauhi. Jaano atyuuvoco ananimumo gahafusuuhi jiiibañooco fahuseeci motihaiti siino miibaici idino. 21 Jaanoco amachuumo cinco mildimou sano gaifimiro. Jaanoti gaigoomi, bu seeme icano oovarautihi.

Jesu Nifaihuhallidi Iguehi.

(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

22 Jaaboro Jesu ijibogominaaco imeenegafaño ijicuuboro galluuhi ihimega oonogoomuuaivi ifeequi, diibo miyaminaaco ifitacuunohachuta.

23 Jaadi diitoco ifitacuuboro Jesu fuuhi ifabai nigacivi Moocanima ihiimaaiqui. Jaadi mihiijicuunaaca Jesu tahi inoro icauhi.

24 Jaanaaca imeenegafeene muuairi icaunaaca sefano guibuhuba guibuhicauhi togahallivi.

25 Jaanaaca Jesu cuujetavi jari diitojaagovi saauhi, nifaihuhallidi igooboro. 26 Jaaboco ijibogominaa

nifaihuhallidi igooboro asaaunoco aatyimeumoro gaihivuumo iigutuomoro: ¡Ajaani iji! noomoro.

²⁷ Jaarunofaño Jesu diitoco nuuhi: Mequehecu mihiguetedino, uujoho, nooboro.

²⁸ Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Aivojibo, miyaano ijoho idiicahachijí taca, tajíba bu uujoho dijaa saaqui nifaihuhallidi igooboro, nooboro.

²⁹ Jii, disaa taca, nooboro. Jaanegui Pedro imeenegati iniituuboro ticovauhi nifaihuhallidi iiguubo Jesujaagovi ifeequi. ³⁰ Jaarunaaca guibuhuba sefano iguibuunoco aatyimeuboro igutuubo. Jaasumiro ticovaubo inifaihufaña iniituubo. Jaanegui gaihivuubo: ¡Aivojibo, uco taajasu! nooboro.

³¹ Jaasumiro Jesu diiboco ihuseti igu-iiyiciuuboro diiboco nuuhi: ¡Ajashucani dimiyaavogo! ¿Collíhi miyaavogotíhi? nooboro.

³² Jaadi diitísi imeenegafaño ijícafutuusumiro iguibuhuba llíviuhi. ³³ Jaanegui imeenegafaño iicaumo Jesuguiino ememuivuumoro nuuhi: Miyaano ijoho Moocaani Achi, noomoro.

Jesu Iguihuvamoco Buheesuhi Genesarevi.

(Mr 6.53-56)

³⁴ Jaamo imuaico afatyuudi ifutuumo Genesare jiiñjevi. ³⁵ Jaanaa toojiñjeo miyamínaa Jesu iicaunoco agaajaciumoro paryi toojiñjeri jibohocasiumo. Jaamoro Jesujaagovi sívaumo paryi iguihuvamehejeque. ³⁶ Jaamoro diiboco dilluhicaumo jillí igaachehujiniba nijequegayíco idudícitequi. Jaanoco paryi famooro ududíciudímo buheeuhi.

15

Miyaminaaco Imihinisuno.

(Mr 7.1-23)

¹ Jaadi fariseomiti saatoho, bu caatiniminaa icamo Jerusale cuumiti asaaumoro Jesuco dilluvauhi: ² ¿Milliti dijibogominaa moheedetemihai jeevamaaje iicabadi moonitihii? Miiro momooninibadi moonitimoro ihusenegue nitamaaitimoro machuhicahi, noomoro.

³ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Milliti bu jana amihai Moocaani tajibaco mejeevesumoro amihai jeevamaajequere momoonihicahi?

⁴ Miiro Moocaani jilli nuuhi: Diicaani, diiseeji icamoco bocigo. Jaanoti caanico, seejico icano imitino onoomo iguijevequi, nooboro.

⁵ Jaaruno icanaaca amihai meneehicahi jilli, miino caanico, bu miino seejico icano meneejirahi: Ico acijitihii: Miiro paryi tañehejeque uujoho Moocaanico ijibaicuuno, noomoro.

⁶ Jaamaño tolli onoomo caanimico, jinehejebaco acihicacuutihii. Jilli momoonimaño Moocaani tajibaco jhovanobadi momoonihicahi. Amihai jeevamaajequere moonimoro mihicamaño.

⁷ Amihai bañifiraminaa mihicamo. Miiro miyaanoco nuubo Moocaani iimaaminaafi Isaia jilli nooboro acaatinisumi:

⁸ Jiicuumi uco jilli ticovono iijiriro bociguehicahi. Jaarumo jeebino uuditi tehesino icahi.

⁹ Jilli sicamañovi iigaivomoro uco imehicahi. Jilli amihai jibogono, ticovono miyaminaa jibogonoro icamaño, nooboro.

10 Jaadi Jesu miyaminaaco ocoovauboro nuuhi: Jinooco muguubumoro imino magaja: 11 Miro miyaminaafi iijiri ijicafotono diiboco mihininihi. Jaanoti naha iijifañoti asaano diiboco mihininihi, nooboro.

12 Jaanegui ijibogominaa asaumoro diiboco nuuhi: Mee, fariseomi ijoho tolli onoonoco uguubumoro aiveguehi, noomoro.

13 Jaaneguiiha diitoco iimusuubo: Guihirubi niquejefaño iicaabo abasutihoco paryi ibacoconomaryo agajuyiciboro gañijiibo.

14 Jaafa tahi iimaamo jilli ihaallinoma chahamo, bu sita ihaallinoma achahamoco siguehichi. Miro ihaallinoma achahaabo sifico isiguruva faamisicro ifahojifaño aquetejirahi, nooboro.

15 Jaaneguiiha Pedro Jesuco nuuhi: Toono tolli odoovicinoco mihaiico dibogo, nooboro.

16 Jaanegui Jesu iimusuuhi: ¿Nacu buunaji amihai tolliro magajatih? 17 Miro paryi miyaminaa iijiri ijicafotono moobafaño feehi. Jaadi mofiiti inoonicino. 18 Jaanoti naha miyaminaafi iijifañoti asaano diiboco mihininihi, ijeebifañoti asaamaño.

19 Miro ijeebifañoti iimitinoono esamaajene saanichi, bu gaicaauneheje, bu gaigoomico icimoro ejeevesuneheje, bu gaigoomima imitinoono iicaneheje, bu nanivaneheje, bu bañifiraneheje, bu sitaaditi sicamaño jibogoneheje icano.

20 Jineheje naha miyaminaafico mihininihi. Jaanoti nitamaajehene moonico eetavotimo amachuno miyaminaaco mihininihi.

Siijiinijeo Miyaminaago Jesuco Imiyaavugumo.

(Mr 7.24-30)

²¹ Jaadi Jesu toonoti ihiinuuboro fuuhi Tiro, Sidon icano jiinijejaagovi. ²² Jaanaaca Canaan jiinije miyaminaago toojiinijeri iicaugo saauhi Jesujaago coovadiicinigoro: ¡Aivojibo, David Iyaachi, uco didaasugo! Aicigai iimitino ijima icago sihidi idaasuno icahicahi, noogoro.

²³ Jaarunaa Jesu diigo ajashunoba iimusuutíhi. Jaanegui ijibogomínaa asaaumoro diiboco nuuhi: Ajaamoco gallu gañuhusuno modojicuti coovadiicinigoro saago, noomoro.

²⁴ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Moocaani uco Israel cuumimínaa ovejami imítamobadi iicamo-jaagoviro galluui, nooboro.

²⁵ Jaarunofaño diigo asaagoro diiboguino ememuivovaugoro diiboco nuuhi: ¡Aivojibo, uco daamusu, noogoro!

²⁶ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Imijitiruno iseeme machutaaco udumitíicimoro jícumíco aacino, nooboro.

²⁷ Jaarunofaño diigo nuuhi: Miyaano Aivojibo; Jaarunofaño jícumí machufíhi iguiinoti ihabajato amachuno suuvíco, noogoro.

²⁸ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Gaigo, guiraacani dimiyaavogo. Jaafa ijoho idiimogobadi icano, nooboro. Jaanoco tolli diibo unuuno ticovoviro diigo aicigai buheeteuhi.

Jesu Buheesuhi Ajashutímo Iguihuvanoma Iicamoco.

²⁹ Jaadi Jesu toonoti ihiinuuboro ufuubo fatyuuhi Galilea muuaijinidi. Jaadi ifabaihallívi

ufuuboro casivutuuhi. ³⁰ Jaabojaago sihidi miyaminaa ufuumoro ifutuuhi diibo iicauhigo. Jaamoro diibojaago sihidi sivahicauhi igotimehejeque, bu ihaallino aatyimetimehejeque, bu ihiimaatimehejeque, bu imitino ihusene iicamehejeque icano, bu sihidi saatoho iguihuvamenejeque icano. Jaamoco buheesuhicaubo. ³¹ Jaaneri miyaminaa sihidi jabafiitehicauhi ihiimaahicautimeheje ihiimaaneri, bu imitino ihusene iicaumeheje imino ihusenema iicacuuneri, bu iguehicautimehejeque igucuuneri, bu ihaallino aatyimeutimeheje aatyimecuuneri icano. Jaamoro ticovaumo Moocanico Israel cuumi Dios icaaboco, iimomo.

Jesu Machusuhi Cuatro Mildi Miyaminaaco.
(Mr 8.1-10)

³² Jaadi Jesu ijibogominaaco ucuuhuvauboro diitoco nuuhi: Jito miyaminaaco idaasuguehi. Miuro jino mifucuci, safucu icano icacuumo uuma jinoovi. Jaamo amachujirunobama chahacuhui. Jaanegui imogotihimachutimoco iijanojaago agalluunoco ofoomo jiihaivi nacatejirahi, nooboro.

³³ Jaaneguiiha ijibogominaa diiboco nuuhi: ¿Cuucati bu milli mihicijirahi jino mihaiñooba iijano achahahigo mihicamo jityigaba miyaminaa iicamoco mutuvasuqui? noomoro.

³⁴ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Nacu minoodino amihai machutaano icahi? nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Sahuse juugahuseti minoociidinoro momaahugayino icahi, bu ajashuno motaavagayi iicanoro, noomoro.

³⁵ Jaanegui taj#baubo imiyam#naa jiinjehall#vi icas#camaa#iqui. ³⁶ Jaadi toono sahuse juugahuseti minooci, bu itaavagayi icanoco ihusefa#no agaay#ciuboro toonohall#vi Moocanico graciaco aci#uhi. Jaadi toonoco iquisicuuboro ij#bogom#naaco aci#uhi. Jaanoco diito imiyam#naama ifu#uhi. ³⁷ Jaanoco paryi famooro amachuumoro imino tuvauhi. Jaadi ihatyuuvoco anan#umo gahafusu#uhi sahuse bu juugahuseti miibaici id#no jiibai#nooco. ³⁸ Jaanoco amachuumo cuatro mild#mo gaifiim#u. Jaano gaigoomi, bu seeme icamo oovoraut#hi. ³⁹ Jaadi Jesu diitoco ifitacuuboro meenegafa#no ij#cafutuuboro fu#uhi Magdala onoocuumi jiinj#jeaagovi.

16

Fariseomi, Bu Saduceomi Icamo Aaty#meratatin#o Eetavoco Taj#bahi.

¹ Jahigo fariseomi, bu saduceomi icamo fu#uhi Jesuco emeecitu#mo. Jaamoro diiboco #furumo iimit#nofa#no iga#suqui dillu#uhi: M#haico niquejefa#noono aaty#meratatin#oco di#ifusu, noomoro.

² Jaanegui diibo diitoco iimusuu#hi: Ij#cuuv#i niqueje t#fai#no iicasumi am#hai: Aiguejit#no m#ro oono niqueje t#fai#hi, meneef#hi. ³ Jaabadiro bu fucuro meneef#hi: Jaachij#i imijit#fucu, m#ro oono niqueje t#fai#no nijama icahi, noomoro. Ba#firam#naa mihicamo, am#hai magaajahi niquejeque memeece#moro aiguejino, bu aiguejit#no icano monoonoco. Jaarunaa magaajati#hi milli jisumio miyam#naa imiti eheetavoneheje

ijibugurunoco. ⁴ Jaamo jito iimitino miyaminaa sanofaño imiyaavogonofaño iicatatimo, dilluhicahi aatyimeratatineheje eetavoco. Jaarumoco acirajitino ivi idinoro Jonas gaajataro ifusucafeteji, nooboro diitoco ejeevesuuboro fuubo.

Fariseomi Juurisutaguiji.

(Mr 8.14-21)

⁵ Jaanaa onogoobavi afatyumo ijibogominaa jabajeeveuhi pan añiminaa maahuco asatyujirumo. ⁶ Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Magaihuini fariseomi, bu saduceomi icamo juurisutaguijini, nooboro.

⁷ Jaanegui ijibogominaa noocasiuhi: Añiminaa maahunoco misivatineguiiha olli noobo, noomoro.

⁸ Jaanoco Jesu agaajaciuboro diitoco nuuhi: ¿Collihi maahunoma machahanoco monoocasihi? Ajashucani amihai miyaavogo. ⁹ ¿Nacu magaajatihi, mehesicinicuutihi oono cinco mildimoco sahusedibavariro amachusunoco, bu ihatyuuvoco minoodibaiva jiiibaiñooco magahafusuunoco icano? ¹⁰ ¿Bu mehesicinihi sahuse juugahuseti miibaaci idinori cuatro mildimoco amachusunoco, bu ihatyuuvoco minoodibaiva jiiibaiñooco magahafusuunoco icano? ¹¹ ¿Jaamo bu milliti amihai magaajacitihi uujoho machutaati onootinoco oono fariseomi, bu saduceomi icamo juurisutaguijiti onoonoco?

¹² Jaaneri jari gaajaumo Jesu diitoco añiminaa maahuno juurisutaguijiti unuutinoco, ivi jilli fariseomi, bu saduceomi icamo jibogoti mihigui unuunoco.

*Jesu, Diibo Cristo Asaaujiibo Iicanoco Unuuno.
(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)*

¹³ Jaanaa Jesu Cesarea de Filipino onoocuumi jiini: jevɪ ɪfutuudi ijɪbogominaaco dilluubo: ¿Uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubediti, ¿nacu milli miyaminaa uuditɪ neehicamo? nooboro.

¹⁴ Jaanegui diito nuuhi: Saatoho: Jua Nitiminaafi, neehicahi. Jaanoti saatoho: Elia, neehicahi. Jaanoti bu saatoho: Jeremia, neehicahi. Jaanoti saatoho: Cajaanihacho siicijeototi Moocaani iimaaminaaivioobo, neehicahi, noomoro.

¹⁵ Jaanegui diitoco nuubo: Jaanaa amɪhai, ¿mɪjoho uujoho iicanoco meneehicahi? nooboro.

¹⁶ Jaanegui Simon Pedro diiboco nuuhi: ɪjoho Cristo Moocaani iicaabo Seemene, nooboro.

¹⁷ Jaaneguiiha Jesu diiboco iimusuuhi: Imicani diicahi ɪjoho Simon Jona achi idiicaabo. Mɪro cajaani miyaminaafi ico jinooco gaajasutɪhi idɪboro Guihirubi niquejefaño iicaabo. ¹⁸ Jaaneguiiha uujoho ico jino Pedrotɪ momonɪhi, guisiyi eneejiruno. Jaaba jiba guisibahallɪvi uujoho taajaco eetaveji. Jaajaco guijeve mitya icaruno guinonɪjɪtɪhi. ¹⁹ Ico uujoho jino niqueje llaveneque acɪji. Jaabo ɪjoho jɪjehallɪvi isisino, bu niquejefaño sisicafetejino. Jaanoti jɪjehallɪvi isinaayuno, bu niquejefaño sinaayucafetejino, nooboro.

²⁰ Jaadi Jesu ijɪbogominaaco faguuhi diibo Cristo iicanoco mɪhaiñoobaco jɪbogatimo iicaqui.

*Jesu Iguijevejinoco Jɪbeguehi.
(Mr 8.31–9.1; Lc 9.22-27)*

21 Tusumi Jesu ticoni uhi ijibogominaaco agaa-jasuubo Jerusalem ofooboco quillahuto, bu sacerdotemi aivojito, bu caatiniminaa icamo diiboco sihidi idaasuno omoonujinoco: Uco gaicaausujimo. Jaaruubo mifucuci, safucu icanoti siino buheeteji, nooboro. 22 Jaaneguiha Pedro sihi Jesuco asatyuuboro ibauhi: Jaanova Moocaani ico tolli moonisujitirahi, tolli icatibo diicaqui, nooboro.

23 Jaarunaaca Jesu dojicuviro acajebeveuboro Pedroco nuuhi: Uuti buhigovi minifoto ijoho iji idiicaabo. Fine, ijoho uco acasivusuno. Dihesamaaje Moocaani esamaajebadi icatiji. Jilli miyaminaa esamaajebadiro jeevahi, nooboro.

24 Saatoho ijibogominaaco nuubo: Cajaatyohacho tadyojicuti asaagomo ifico ajabajevemere tadyojicuti isaacui ifico idaasuno omoonisujinoco iguitimo.* 25 Miuro ifico agaijimo ifico mitasuji. Jaanoti naha tahalliti ifico imitasumo ifico taajasuji.

26 Miuro saafi miyaminaafi paryi jiiinije busumijeque gaayiciruubo. Jaaruubo ijeebico imitasuruva, ¿nacu milliti imijiruno? ¿Nacu minoodino fine miyaminaafi ijeebico itaajasuqui jaadujirahi?

27 Miuro uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo saaji Caani ovosima, bu itoomominaama icano. Jaasumi paryi famoovaaco iticovocivi jaadujiibo omoonihicanehejeque. 28 Miyanotiro neehi: Jino iicamoti saatoho guijevejithi uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo ihaivojiri asaaboco aatyimetimoro, nooboro.

* **16:24** Sahaamefaño noono: diguijeve imohobujeque diicibo tadyojicuti disaa.

17

Jesu Ihaivojiri Asaano.

(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

¹ Toonobuunati sajaguisi nijequeti Jesu iciuhi Pedroco, bu Jacooboco, bu diibo Jacoobo nahabo Jua icamoco. Jaaboro diitomaryo fuuhi aivo acaamovobai nijequevi. ² Jaabai nijequevi diito imefeenevi ifi siibadi minifutuuhi. Ihime aricuno minifutuuhi nihibaco memeecebadi, bu igaachehu seseene minifutuuhi nihiba aachicibadi. ³ Jaanaa diibo uufocovi atyimeumo Moise, Elia icamisi Jesuma iimaamisico.

⁴ Jaaneguiiha Pedro Jesuco nuuhi: Aivojibo, imicani jimañovi mihicano. Idiimogohachijii masii nijeganoco migaaci, saga idiino meheetavequi, idi saga, Moisedi saga, Eliadi saga icano.

⁵ Jaanaaca Pedro tolli nuunaaca diitoco aimuufai mibaacuuhi. Jaano ihaimuufafañoti guubuvusuuno: Jaani Taseemene agaijibo. Diibo onoonoco muguubunici, unuuno.

⁶ Jaanoco uguubuumoro ijibogominaa jiiinjehallivi javucamaaiumo sihidi iguituumoro.

⁷ Jaanegui Jesu asaaboro diitoco ududicuboro nuuhi: Magañiivo mihiguetedino, nooboro.

⁸ Jaadi siino emeeçurumo mihaiñoobaco atyimeciutahi idiboro Jesu icauhi.

⁹ Jaamoco tobatii iniituhigo Jesu faguuhi: Jino mahatyimeneque mihaiñoobaco mijibeguedino jari uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo iguijeebe siino ubuheetedi, nooboro.

¹⁰ Jaanegui diito diiboco dilluuhi: ¿Milliti jana bu caatiniminaa nuuhi: Elia iticoni saaji, neehicahi? noomoro.

11 Jaanegui Jesu iimusuuhi: J̄h̄i, miyaano Elia it̄iconi saaji. Jaaboro paryi fanoovaaco imibachuj̄iibo. 12 Jaarunofañ̄o am̄haico uujoho jino neehi Elia saahin̄cui. Jaaruuboco gaajac̄ihinit̄imo. Jaamoro diiboco jill̄i iimogobadi moon̄hin̄imo. Jaabadiro bu uujoho Miyam̄inaafibadi Ifiivuubo diito useti idaasuno icaji, nooboro.

13 Jaanoti ij̄ibogom̄inaa esafutuuhi Jua Nit̄im̄inaafiditi Jesu unuunoco.

Jesu Buheesuuhi Sicafefi Ij̄ima Iicauboco.
(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

14 Jaadi miyam̄inaa iicauh̄igo iifutuumaaca saafi miyam̄inaafi asaaboro Jesuguiino ememūivuuboro nuuhi: 15 Aivoj̄iibo, taseemeneque d̄idaasugo, idaasuno icahicaabo imimañ̄obati ochoomooboro, fiiva foova c̄ij̄igaifañ̄o aquetehicaabo, bu teehifañ̄o aquetehicaabo icano. 16 Jaaboco jino dij̄ibogom̄inaajaago sivarahi. Jaarumo diiboco buheesut̄ihi, nooboro.

17 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Īi jeedi fine imiyaavogotino miyam̄inaa jito iimit̄imo, ¿m̄ihachuta fine am̄haico jaabic̄iboro icaji? nooboro diiboco: Juugavi daachico siva, nuuhi.

18 Jaaboro Jesu iimit̄ino ij̄ico ih̄bauboro diibediti iinusuuhi. Jaasumiro diibo isicafefi buheetecuuhi.

19 Jaadi ij̄ibogom̄inaa ijeevadi Jesuma ih̄iimaamoro diiboco dilluuhi: ¿Mill̄iti jana m̄hai diibo imit̄ino ij̄ico buhi magañ̄it̄ihi? noomoro.

20-21 Jaanegui diitoco Jesu nuuhi: Am̄hai miyaavogo aajashumañ̄o. Miyanotiro am̄haico

neehi, amihai miyaavogo mostaza noovata tooigayidino iicaruva jigajico meneejirahi: Jinooti sihigovi deene, noomoro. Jaaneri sihigovi jeenejiruno. ¿Conooba amihaidi sihidi jeevajitirahi miyaano miyaavogoma mihicaruva?*

Jesu Iguijevejinoco Siino Ijibogono.

(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

²² Jaanobuunati Galilea jiinjeri saamo igomoro efeehicauhigo Jesu diitoco nuuhi: Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo miyaminaa usefaño acicafeteji. ²³ Jaamo uco gaicaauji. Jaaruubo mifucuci, safucu idinoti siino buheeteji, nooboro. Jaanoco uguubuumoro sihidi idaasuvuumo.

Templojaguiiha Impuestoco Ajaadusuno.

²⁴ Jaanaa Jesu ijibogominaama Capernau cumivi ifutuunaaca templojaguiiha impuestoco ajaadusuhicaumo Pedrojaago ufuumororo diiboco dilluuhi: ¿Amihai jibogominaafi templojaguiiha impuestoco jaadujitahi? noomoro.

²⁵ Jaaneguiiha Pedro: Jaadujiibo, nuuhi.

Jaadi Pedro jaahe ifutuuboco Jesu nuuhi: ¿Simon, idi milli jiijinije aivojito mico impuestoco jaadusunicimo; iyotocoro nacu siicumiotoco? nooboro.

²⁶ Jaaneguiiha Pedro iimusuhi: Siicumiotoco, nooboro.

Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Jaaneguiihacuva icu-umiototo jaadutahi. ²⁷ Jaarofaño mihaiñooba

* **17:20-21** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jaanoti jiyoomo ijimico idineriro buhi magañitahi mahaigamoro Moocanima mihiimaaneri, onoonoco.

m#diti imitino eneejiruneguiiha johono caasifaño foobo difiicigaico gañito. Jaabo iticoni uduuboco d#ic#bo iijifañoti nihibajeque d#ici. Jaajeri daaduto tahimpuestoco, bu diinoco icano, nooboro.

18

*¿Cajaani Fine Imiyaabo?
(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)*

¹ Jaasumi ij#bogominaa asaaumoro Jesuco dil-luvauhi: ¿Cajaani fine aivo imiyaabo icaji niqueje aivojifaño? noomoro.

²⁻³ Jaanegui Jesu seemeneque ocoovauboro diitofeenevi ificuuboro nuuhi: Miyanotiro am#haico neehi, am#hai jeeb#co bohonoti miminiyumoro seemenebadi miminifototihachiiji niqueje aivojifaño mefeeditihi. ⁴ M#ro niqueje aivojifaño imiyaabo icajiibo oono guinov# ifico iminiyuuboro jiisee seemenebadi iminifotoobo.

⁵ Jaanoti bu cajaanoyohacho seemeneque tamomofañodi agaayicimo uco gaayiciji.

*Imitifaño Mahaquetejiruno Ñihicu.
(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)*

⁶ Jaanoti seeme jino uco imiyaavogomoco imitico omoon#suvaaboco aivo imijiruno ajashutino guisibaty#gabari icodaaheti uduujenimoro muuaifaño iniitusuno.

⁷ Jiinjeminaadi imiticanicano miyaminaaco imitifaño aga#suno. Jaano jilli fahiij#varo icajino. Jaarunofaño idaasucanicajiibo diibofeenedi imiti asaabo.

⁸ Jaaneguiiha dihuse, ditihai icano ico imitifaño aga#suhachiiji quitic#bo sihi gañi. Imijiruno

ɨdi ditihaima, dihusema chahaabo fiivofaño idifotono. Jaanoti ɨdi imitino dihusenema, ditihaiñoma icano diicaabo ifinjitino cɨjigaifaño agañɨcafotono. ⁹ Jaanoti bu oono dihaallɨ ico imitifaño agañɨsuhachiiɨ toohaallɨico buhudaruubo tehesino gañɨ. Imijiruno ɨdi sayɨmaryo diicaabo fiivofaño ofoono. Jaanoti imijitiruno fahaallɨcɨmaryo diicaabo cɨjigaifaño agañɨcafotono.*

Oveja Imitaabovi Ohoovicino.

(Lc 15.3-7)

¹⁰ Tolliro bu jito seemeti saato hobaco mitimejetasudino. Mɨro jino amɨhaico nehi: Mɨro oono diitoco ootomomo Moocaani toomominaa fahiiɨvaro Guihirubi Moocaani niquejefaño iicaabo imefeeneri icahicahi. ¹¹ Mɨro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo saahi imitacumoco taajasuqui.†

¹² ¿Jinooco milli mehesicinɨhi amɨhai? Saafi joomi ciendimo ovejami iicamoti saafi imitaruva, ¿nacufine saato ho noventa y nuevedimo aatyuvomoco tomañovi ejeevesuhinɨboro imitaaboco guinetejitirahi? ¹³ Jaaboco aatyimeebere janaanici aivo imo imo minifetejiruubo oono noventa y nuevedimo imitatimo janaanici. ¹⁴ Jaabadiro amɨhai Caani niquejefaño iicaabo‡ imogotihi jitoti saseba imitanoco.

Jilli Mɨno Nahaboco Meperdonano.

(Lc 12.3)

* **18:9** Jino jilli iiminocoro mooni, imitico deetavedino, eneejiruno. † **18:11** Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

‡ **18:14** Moocaani

15 Jaanoti bu dinahabo ico imitino omoonihachiiji diiboma #ro ijeevadi diimaabo diiboco gaajasu imitino omooninoco. Jaabo ico uguubuhachiiji diiboco dimij#carucuuhi.

16 Jaanoti ico uguubutihachiiji sitati cuuhuva miimisiiciti. Jaamo miimisiici, saafi id#mo onoono imino igaajacafetequi. 17 Jaamoco: Jii, onootihachiiji Moocaani iijaminaaco d#bogo. Jaamo onoonoco bu: Jii, onootihachiiji oono Moocaanico imiyaavogot#boco mihican#cbadi mehesicini, bu impuesto jaadusuminaafico mehesicin#cbadi icano.

18 Miyanotiro am#haico neehi jino jini#jehallivi mafatyusutino, bu tolliro niquejefano fatyusurajitih. Jaanoti bu jini#jehallivi mafatyusuno niquejefano fatyusucafeteji.

19 Tolliro bu jino am#haico neehi: Jino jini#jehallivi am#haiti miimisiici mehesamaaimisiro mihimogonohallivi Moocaanico midilluhachiiji Guihirubi niquejefano iicaabo aciji. 20 M#ro miimisiici tamomofeenedi igaivomofeeneri bu uujoho icaji.

21 Jaaneguiiha Pedro ufuuboro Jesuco dilluuhi: Aivoj#bo, ta#habo uco imitino omooninoco, #minoodifoova uujoho diiboco perdonahicaji, sahuse juugahuseti mifocci id#no ticovovi? nooboro.

22 Jaaneguiiha Jesu diiboco iimusuuhi: Cha, toonoodifoova icatino. Janaanici setentadifoova sietedino.

Jeecivominaafi Imuguutih Sifico Eperdonanoco.

²³ Jaamaño niqueje aivojì jeevahi oono saafi aivojìbo ijeeçivominaama idudicamaajeque iimibachubadi.

²⁴ Jaabo iimibachunoco jari ticovaubaaca diibojaa sivaumo saafico ajashutino millones ticovovì edebeuboco.

²⁵ Jaabo diiboco ajaadujiruno achahauneguiiha ihaivojìbo tajìbauhi diiboco inajequi paryì mogaima iseemema, bu paryì inehejema icano toonoco ijaaduqui.

²⁶ Jaaneguiiha ijeeçivominaafi ihaivojìboguiino ememu#vuuboro ihaivojìboco neehicauhi: Aivojìbo, uco didaasugo ico paryì faneri jaadujì, nooboro.

²⁷ Jaaneguiiha ihaivojìbo diiboco #daasuguuboro idebeque perdonauhi. Jaaboro diiboco sinaayuuihi.

²⁸ Jaabo diibo ijeeçivominaafi ihiinuuboro ufuubo atyìmeteuihi saafi inahaboniminaafi diiboco m#dino edebeuboco. Jaaboco icodaaheti agaayìciuboro sefano dusuuciubo: Goova daadu uco edebeneque, nooboro.

²⁹ Jaanegui inahaboniminaafi iguiino ememu#vuuboro diiboco nuuhi: Uco didaasugo ico paryì jaadujì, nooboro.

³⁰ Jaarunofaño diibo: Jii, nootìbo ufuuboro diiboco civojafaño jìhacuuhi paryì diiboco ajaadutinohachuta.

³¹ Jaanoco saatoho aatyimeuno diitoco aivono ufuuneguiiha ufuumoro ihaivojìboco paryì jìbugutuumo.

³² Jaaneguiiha ihaivojìbo diiboco ucuuhu-vauboro nuuhi: Imitìcani jeeçivominaafi. Ico uujoho didebeque paryì perdonahinihi uco idilluuneguiiha.

³³ Jaabadiro bu jìjoho dinahaboniminaafico didaasuguejirahi ico

uujoho iicahinibadi, nooboro. ³⁴ Ihaivoj#bo sihidi is#firatuuboro taj#bauhi diiboco c#vojaña ificusuuboro ihaamisiqui paryi idebeque ajaadutinohachuta.

³⁵ Jilli nooboro Jesu imivusuuhi jibogoco: Jaabadi jilli Guihirubi niquejefaño iicaabo am#haico mooniji am#hai nahaboco am#hai jeeb#maryo meperdonat#hachiji, nooboro.

19

Jesu J#beguehi Gaigooco Mejeevesunoditi.

(Mr 10.1-12; Lc 12.18; tolliro meeci Rm 7.1-3; 1Co 7.10-16)

¹ Jilli Jesu unuunobuunati fuubo Galilea jiinijeti. Jaabo ifutuuhi Judea jiinijevi, Jordan teehiti baagovi iicajiinijevi. ² Jaabo doj#cuti sihidi miyam#naa fuuhi. Jahigo iguihuvaumoco buheesuubo.

³ Jaanaaca saatoho fariseomioto asaaumoro diiboco dilluuhi #furumo iimit#nofaño diiboco igañ#suqui: ¿Nacu fine taj#babadi imijiruno m#no taabaco jilli siinohalliti mejeevesuno? noomoro.

⁴ Jaaneguiiha diibo iimusuuhi: ¿Nacu am#hai Caat#ihaamefaño onoonoco memeechicatihi? M#ro iticoni miyam#naafico ifiivusuubo fiivusuuhi gaifico, bu gaigooco icano. ⁵ Jaaboro nuubo: Jilliti gaifi caanico, seejico icano jeevesuji mogaima iminifetequi. Jaamisi saafi#badiro minifutucuji, nooboro. ⁶ Jaamaño miim#siici icacutino saafi ifibadiro icacuumisi. Jilli iicamaño miyam#naa dugaacucuujithi Moocaani agataacucuunoco, nooboro.

⁷ Jaaneguiiha diiboco dilluumo: ¿Milliti janabuu Moise tajibauhi mĩno taabaco jeevesuhaameque mahacimoro diigoco mejeevesuqui? noomoro.

⁸ Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Eti bu mucuhufojeebĩmaño Moise tajibauhi amĩhai taabami jeevesuco. Jaanoti iticoni tolli icautino. ⁹ Jaanoti jino uujoho amĩhaico neehi: Mogaico sifima icatigoco ejeevesuuboro sifigooco icĩbo ajeva imitico icĩhi. Jaabadĩro bu sifi ejeevesugoooco ataabavaabo ajeva imitico icĩhi, nooboro.

¹⁰ Jaaneguiiha ijĩbogomĩnaa diiboco nuuhi: Jaanegui tolli icamaño, ¿collĩhiica bu mataabavajirahi?

¹¹ Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Famooro jinoooco gaajajitirahi. Idĩmoro jaatyo Moocaani agaajasumo gaajajirahi. ¹² Mĩro saatoho ifivunotiro caanimi oovicubadi taabavajitĩbo unuubadi icanicĩhi. Jaanoti saatoho iguiraacuneguiiharo tolli oovicinicĩhi. Jaanoti saatoho jilli taabavatiimo icanicĩhi niqueje aivojĩguiinodi. Jaamaño jinoooco agaayicigomo jaafa gaayicĩhi, nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.

(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)

¹³ Jaanaaca Jesujaa seemeque siivaumo diitohallivĩ ihuseque ificuuboro Moocaanima iimaagui. Jaarunofaño ijĩbogomĩnaa ĩbahicauhi iseemeque diibojaa isivamoco.

¹⁴ Jaarunofaño Jesu nuuhi: Jaafa seeme taajaa saahi fine mĩhĩbano. Mĩro niqueje aivojĩ seemebadi iicamono, ¹⁵ nooboro toseehejehallivĩ ihuseque ficuhicaubo. Jaadi toonoti sihigovi fubu.

Sihidi Inihibamima Iicaabo Jesuma Iimaahi.

(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)

¹⁶ Jaanaaca saafi sicafefi Jesuco emeecituuboro diiboco nuuhi: Idiimiibo Jibogominaafi, ¿cono iiminoco moonijirahi uujoho ifinijitino fiivoma icaqui? nooboro.

¹⁷ Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: ¿Collihi uco idiimiibo neehi? Chahamo imimo idiboro Moocaani imiibo. Jaanoti ifinijitino fiivofaño ofoonoco idiimogohachiji; tajiba onobadi diica, nooboro.

¹⁸ Jaaneguiiha sicafefi diiboco nuuhi: ¿Milli nacu noono? nooboro.

Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Gaicaaudino, ajevaco moonidino, nanivadino, sitaaditi sicamañoooco dibeguedino, ¹⁹ diicaanico, diiseejico icano bocigo, sitaaco gaiji difico agaijibadiro, nooboro.

²⁰ Jaaneguiiha isicafefi nuuhi: Seemenetiro uujoho paryi tonehejeque imino moonihicahi. ¿Cono fine siino tahime icahi? nooboro.

²¹ Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Aivo idiiminoco idiimogohachiji, foobo paryi dinehejeque naajeebe #daasumoco daaci. Jaadi jari niquejefaño sihidi nihibamivaji. Jaaboro sihidi inihibamima iicaumaño.

²² Jilli unuunoco isicafefi uguubuuboro #daasuvuuboro fuuhi sihidi inihibamima iicaumaño.

²³ Jaanehuiiha Jesu ijibogominaaco nuuhi: Miyanotiro amhaico neehi, aivo sihidi jeevano sihidi inihibamima iicamo niqueje aivojifaño ofoono. ²⁴ Siino bu jino neehi: Tihino aivo camello jaanutupaajeri afatyono. Jaano janaanici

aivo sihihi sihidi inihibamama iicaabo Moocaani aivojifaño ofoono, nooboro.

²⁵ Jaanoco ijibogominaa uguubuumoro sihidi eetyeuhi. Jaamoro noocasiuhi: ¿Jana cajaatyo fine taajajirahi? noomoro.

²⁶ Jaaneguiiha Jesu diitoco emeeciboro nuuhi: Miyaminaa toonoco moonijitirahi. Idiboro naha Moocaani paryi fanoovaaco moonijirahi, nooboro.

²⁷ Jaaneguiiha Pedro diiboco nuuhi: Aivojibo, miiro paryi miihai monehejeque mejeevesuhinimoro didojicuti masaahi. ¿Jaano jaada nacu jinehejema mihicaji? nooboro.

²⁸ Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Miyanotiro amiihaico neehi ufucu paryi fanoova bohonoti eheetavocafotoodi uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo tahimi aivoji icagahallivi acasiivoodi, bu amiihai tadyojicuti masaamo aivoji icaganohallivi macasicamaaiji, paryi Israel cuumiminaaco mudugaacuqui.

²⁹ Jaamo paryi tahalliti inehejeque ejeevesumo iijanoco, inahabomico, inagomico, caanimico, seejimico, mogaimico, iseemeque, bu iijinijenehejeque icano ejeevesumo toono jaada sihidi janaanici gaayicijimo, tolliro bu ifinjitino fiivoco gaayicijimo icano. ³⁰ Jaanoti jisumi oono ajashutino sihidi ejeevamo iicarumo ufucu guinovi minifeteji. Jaanoti jisumi guinovi iicarumo tusumi sihidi ejeevamoti minifeteji.*

* **19:30** Griego iijiri noono: jisumi oono ajashutino imegavi iicamo ufucu dojicuvu minifeteji. Jaanoti jisumi dojicuvu iicamo tusumi imegavi icaji.

20

Dudicamaajeminaavi Oovicino.

¹ Miïro niqueje aivojî jillî jeevahi oono fagui abajaabo omooninîcibadi. Miïro ibasutaaco ihîcîsuqui fucuro fuubo dudicamaajeminaaco icîtuubo. ² Jaaboro diitoco nuuhi: Safucuo jaadadîno amîhaico jaadujî, nooboro diitoco ifaguifaño galluubo idudicamaaiqui. ³ Jaanobuunati siino fuubo baagotîrehiica icaaberi. Jaabo atyîmeuhi saatohoco ticovono goohasiri iicamoco. ⁴ Jaamoco nuubo: Amîhai tollîro tafaguifaño tabasutaaco mîhîcîto. Imino amîhaico jaadujî, nooboro. Jaaneguiiha diito fuuhi. ⁵ Jaanobuunati bu siino diibo fuuhi gadîcîba. Jaadi bu siino fuubo imohonohallîti icacuuberi. Jaabo bu tollîro moonîuhi. ⁶ Jaanobuunati bu siino fuubo imohonofeenedi icacuuberi. Jaabo atyîmeuhi saatoho ticovono iicamoco. Jaamoco nuubo: ¿Collîhi amîhai jînoovi ticovono dudicamaaitîmo mîhîcîhi? nooboro. ⁷ Jaaneguiiha diiboco nuumo: ¿Etî bu mîjohî mîhaico atajîibatîneguiiha? noomoro. Jaaneguiiha diitoco nuubo: Amîhai bu tollîro tafaguifaño mududicamaaito, nooboro.* ⁸ Jaanaa mîhîjîcuudi diibo nuuhi dudicamaajeminaa aivojîboco: Paryî famoocoro coova. Jaaboro diitoco daadu, oono dojîcutî asaamotî tîconî. Jaaboro itîconî asaahînimovî dallî baani, nooboro. ⁹ Jaaneguiiha tîconîubo imohonofeeneti iicaaberi ufuumotî. Jaamo

* **20:7** Sahaamefaño janaanîcî jillî ficuumo: Amîhaico imino jaadujî, onoonoco.

iticovoocivi gaayiciuhi safucuo jaadadinoco.
¹⁰ Jaanobuunati jaaduubo imegavi ufuumoco. Jaamo esamaaiuhi: Mihai fine janaanici magaayiciji, noomoro. Jaarumo iticovoocivi gaayiciuhi safucuo jaadadinoco. ¹¹ Jaanoco agaayicumoro iimaafivumo toono abajaabediti:
¹² Jito dojicuti agaseme sano nihiba oovoro dudicamaaihi. Jaarumoco mihai ticovoviro daaduhi, mihai sihidi mududicamaaimoro sihidi aiguucutaco majaabicimo ticovoviro, noomoro.
¹³ Jaarunaa abajaabo saafiico iimusuuhi: Fañi, ico uujoho imitino moonitihhi. Miuro ijoho safucuo jaadadineri uuma dudicamaaihivahi.
¹⁴ Jaaneguiiha jino dijaadaco dñicibo fuucu. Jaanoti bu uujoho imeguehi jino dojicuti asaaboco bu tonoodinoro ajaadunoco. ¹⁵ ¿Nacu uujoho iimogobadi moonijitirahi tañihibamico? ¿Nacu ijoho diimogotihhi uujoho iimihuseneque? nooboro. ¹⁶ Jaabadireji jisumi oono guinoví iicarumo ufucu sihidi ejeevamoti minifeteji. Jaanoti bu sihidi ejeevamo jisumi iicarumo ufucu guinoví minifeteji.†

Siino Bu Jesu Iguijevejinoco Jibeguehi.

(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

¹⁷ Jaanaaca Jesu Jerusale jñhairi ufuuhigo ijñbogominaa docedimo iicamoco ijeevadi asatyuuboro nuuhi: ¹⁸ Amñhairyo magaajacuhi jino Jerusale cuumijaago mofoonoco. Jahigo uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo acicafeteji

† **20:16** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Miuro guiramo cuuhvacafetehi. Jaarunofaño mñdimoro nanicafetehi, noonoco.

sacerdotemi aivojito usefaño, bu caatiniminaa usefaño icano. Jaamo uco guijevafaño ficuji. ¹⁹ Jaamoro siicumiotoco acijimo uco idejecuqui, bu ihaamiqui icano. Jaamoro imohovi tetecujimo icano. Jaaruubo mifucuci, safucu idiñoti guijevafañoti siino buheeteji, nooboro.

Jacoobo, Jua Icamisi Seeji Idilluuno.
(Mr 10.35-45)

²⁰ Jaanaaca Jesujaago saaugo Jacoobo, Jua icamisi Zebedeo seemenetisi seeji. Jaago illimisima asaaugoro Jesuguiino memuvovauhi siinoco diiboco idilluqui.

²¹ Jaaneguiiha diibo nuuhi: ¿Jinejeque dimeguehi? nooboro.

Jaaneguiiha diigo nuuhi: Tajiba dihaivojifaño jitisi taseemenetisi dihufocovi icasivequi, saafi dimiyanaagonovi, bu saafi dinaninaagonovi icano.

²² Jaarunaa Jesu diitisico iimusuhi: Amisi magaatihimi midillunoco. ¿Nacu amisi uujoho idaasuno iicajibadi mihicajirahi? nooboro.†

Jaaneguiiha diitisi: Jihhi, nuuhi.

²³ Jaaneguiiha diibo nuuhi: Jihhi, miyaano amisi jino idaasunofañodi mafatyeji. § Jaanoti naha oono tamiyanaagonovi, tañaninaagonovi icano macasivejinoco, ¿milli bu acijirahi? Jaatyo idimocoro Guihirubi aciji diiteguiiharo ificuhicanoco, nooboro.

† **20:22** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Bu tolliro uujoho initicafetejifaihuri miniticafetejirahi, onoonoco. § **20:23** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Bu tolliro uujoho initicafetejifaihuri miniticafetejirahi, onoonoco.

24 Jaanoco sajiibogominaa uguubuumoro diitisijaago sifiratuumo.

25 Jaaneguiha Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi: Am#hairyo magaajacuuhi jinijeminaa aivojito iyotoco sefano atajiibanicinoco, bu tolliro saato ho obocifimo miyaminaaco idaasugotimo moonifihii. 26 Jaanoti am#hai tolli mihicajitihii. Jilliro ivi am#hai miyaavogominaafeenevi sihidi ejeevaabobadi diicaqui, jilli saato ho diitoti jeevivominaafibadi miminifoto. 27 Jaanoti bu am#haifeenevi imiyaabo iicagoobo saato ho jijovonoti iicaqui. 28 M#ro jino uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo uco ijeehivequi saautihii. Jilli uujoho ejeevivooboro saauhi tafico aaciqui ajashutimohallivi diitoco taajasuqui, nooboro.

Jesu Buheesuuhi Miimisiici Aatyimetimisiko.

(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

29 Jaamo Jerico cuumiti iinuumaaca sihidi miyaminaa Jesu dojicuti fuuhi. 30 Jaanaa j#haijniri miimisiici ihaall#no #fuvusuutimisi giciniuhi. Jaamisi Jesu toonodi ufuunoco uguubuumisiro sefano coovadiivuumisi: Aivoj#bo, David Iyaachi, misico didaasugo, noomisiro.

31 Jaaneguiha miyaminaa diitisico #bauhi ill#vequi. Jaarunofaño janaaniviro sefano coovadiivuumisi: Aivoj#bo, David Iyaachi, misico didaasugo, noomisiro.

32 Jaanegui Jesu ujulleveuboro diitisico ucu-uhuvauboro nuuhi: ¿Milli am#sico omooninoco mihimeguehi? nooboro.

33 Jaaneguiiha nuumisi: Aivojibo mahatyimeneque mihimeguehi, noomisiro.

34 Jaaneguiiha Jesu diitisico idaasuguuboro ihaallinoco dudiciuhi. Jaasumiro aatyimeumisiro Jesu dojicuti fuuhi.

21

*Jesu Jerusale Cuumifaño Jicafetehi.
(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)*

1 Jaamo ifuutuuhi Olivohono icagajiguiino iicacuumi Betfaje cuumivi Jerusale cuumi fiitino. Jaamañoti Jesu galluuhi miimisiici ijibogominaatisico jilli nooboro: 2 Juucuumijaago mofoo. Jaacuumivi mahatyimeji burra duujecinigo iseemenema icagoco. Jaagoco misinaayumisiro uudi misiva. 3 Jaanoti cajaatyohacho amisico: ¿Milli? onohachijji, Mohaivojibo eneeneguiiha goovajino uhumisuno monoo, nooboro.

4 Jilli icauno johono Moocaani iimaaminaafi acaatinuno imiyaavequi:

5 Sion cuumico jilli monoo: Meeci oono dihaivojibo dijaa saahi, oono sicujeebiba icaabo, burrahalliri giciniibo, burrogayihalliri fiiseta, burro seemenehalliri, nooboro.

6 Jaaneguiiha ijibogominaatisi ufuumisiro Jesu unuubadipi moonuhi. 7 Jaamisi iburraco sivauhi iseemenema. Jaagohallivi igaachehunoco ificumoro Jesuco casihacuuhi. 8 Jaanaa sihidi

miyaminaa iicaumo igaachehuneri jiihaico jeebuuhi. Jaanoti saatoho jaaineri jiihaico jeebuuhicauhi. ⁹ Jaanaa imegavi ufuumo, bu dojicuti asaumo icano ticovauhi asaagomo: ¡Aivojiiho David Iyaachico mihimo! ¡Imicani Mohaivojiiho memeri asaabo! ¡Moocaanico mihimo! noomoro.

¹⁰ Jaanaa Jesu Jerusale cuumifaño ifutuudi paryi tuucuumi miyaminaa ñaaivuuhi. Jaamoro dillucasihicaumo: ¿Miijoho fine ajaani? noomoro.

¹¹ Jaaneguiiha neehicaumo: Jesu Moocaani iimaaminaafi Galilea jiinije cuumi, Nazare cuumioobo, noomoro.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.

(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹² Jaadi Jesu Moocaani templojafaño jicafutuuhi. Jaabo paryi toojafaño naajeteque eheetavuumoco isivi inuusuubo. Miyaminaa nihibamico ubuunanihicaumo mesanoco gavaracuubo, bu nimiihumico anaajehicaumo icaganoco gavaracuubo. ¹³ Jaaboro diitoco nuubo: Miiro Caatinihaamefaño noono: Taaja Moocaanima iimaajareji, noonoro. Jaarujaco amiihai nanivaminaa iijatiro miminiyuhi.

¹⁴ Jaajafaño diibojaa saumo aatyimeimeheje, iigotimeheje icano. Jaamoco buheesuubo.

¹⁵ Jaanoco sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo sihidi ejevanoco Jesu omoonihicaunoco aatyimeumoro, bu templojafaño seeme coovadiinamaaiuhi: ¡Aivojiiho David Iyaachico mihimo! noomoro asahaguehicaunoco icano aatyimeumoro sihidi sifiratuuhi. ¹⁶ Jaamoro Jesuco nuuhi: ¿Naa guubuuihi jito jilli onoonoco? noomoro.

Jaanegui Jesu iimusuuhi: Jiihi, guubuhi. ¿Nacu amiihai Caatinihaamefaño toonoti olli onoonoco memecitihii? Miiro jilli noono:

Iijoho deetavehi seeme, bu mifañoco aaduseheje imino cahacisu masico imasivaqui, noonoro.

¹⁷ Jilli nooboro diitoco ejeevesuuboro tuucuumiti fuubo Betania cuumijaago. Jaacuumivi cigaubo.

Jesu Higuera Onoohoco Faijahi Inoovatama Achahaneguiha.

(Mr 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Jaano fucuro Jesu tuucuumijaago siino uhuumiuboco ajeba aivuuhi. ¹⁹ Jaabo atyimeuhi higuerahoco jiihaijiniri icahoco. Jaahoco meeciturubaaca inoovatama chahauho jilli boti aamenereu. Jaaneguiha Jesu toohoco nuuhi: Ufucuro siino noovacuujiitihii, nooboro.

Jaasumiro tooho chuumucuuhi. ²⁰ Jaanoco aatyimeumoro iijibogominaa sihidi jabafituuhi. Jaamoro diiboco dilluumo: ¿Milli jaaho tooho goovacani cheemehi? noomoro.

²¹ Jaaneguiha Jesu diitoco nuuhi: Miyanotiro amiihaico neehi, miyaano miyaavogoma mihi-camoro: ¿Nacaha miyaano? nootimo mihichachiiji jino uujoho higuerahoco omoonibadi mooniji. Tolliro bu jiibaico meneejirahi: Jinooti eedeenenere muuaifaño difoo, munuuruva feejiruno. ²² Jaabadiro bu paryicino Moocaanico midillunoco mimiyaavogohachiiji magaayiciji.

Jesu Mitya Iiji.

(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

23 Jaadi Jesu templojafaño ufuuboro jibeguehicaunaaca diibojaago saamo sacerdotemi aivojito, judiomi quillahuto icano. Jaamoro diiboco dilluumo: ¿Jineje mityari ijoho jilli moonihicahi? ¿Mijoho ico tomityaco acihi? noomoro.

24 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Uujoho bu amahaico tolliro dilluji. Jaanoco uco mihiimusuhachiji amahaico neeji comityari jilli omoonihicanoco. 25 ¿Mijoho nacu Juaco galluuhi iniqui? ¿Moocaani, nacu miyaminaa? nooboro.

Jaaneguiiha sanomiro iimaacasiumo: Moocaani galluuhi, munuuruva, mihaico: ¿Collihi janabuu mimiyaavogotih? neejiruubo. 26 Jaanoti bu: Miyaminaa, munuuruva, mihaico miyaminaa moonijirahi. Miro paryi miyaminaa miyaaveguehi Jua Moocaani iimaaminaafi iicaunoco, noomoro.

27 Jaamaño Jesuco: Magaajatih, nuumo.

Jaaneguiiha diitoco nuubo: Jii, jaaneguiiha bu uujoho amahaico neejitih jineje mityari jilli omooninoco, nooboro.

Saafi Seemenemisi Miimisiici Icamisivi Ohoovicino.

28 Jaadi Jesu nuuhi: ¿Naa amahaidi jino milli? Saafi seemenetisi miimisiici icauhi. Jaamisiti saafico caani nuuhi: Guihi, tabaacuco dicitoc, nooboro. 29 Jaarunaa illi iimusuuhi: Chahano, imogotih, nooboro. Jaaruubo eesamaaiuboro fuuhi icituubo. 30 Jaaneguiiha bu caani saafi illijaago ufuuboro tolliro bu nuuhi. Jaanegui diibo iimusuuhi: Jii, feeji, nooboro. Jaaruubo

fuutih. ³¹ Jaaneguiha amiihaidi, ¿cajaani fine caani iimogonoco eetavuuhi? nooboro.

Jaaneguiha diito nuuhi: Iticoni unuubo, noomoro.

Jaaneguiha Jesu diitoco nuuhi: Miyanotiro amiihaico neehi, impuesto jaadusuminaa, bu ajeva gaigoomi icamo Moocaani aivojifaño jicamaaiji amiihai imegaviro. ³² Miuro Jua Nitiminaafi: Jilli imino mihica, nooboro amiihaico jiiibogovaubo. Jaaruuboco mimiyaavuguutih.

Jaanoti naha impuesto jaadusuminaa, bu ajeva gaigoomi icamo diiboco miyaavuguuhi. Jaanoco amiihai mahatyimecuurumo amiihai imitico mejeevesumoro mimiyaavuguutih, nooboro.

Imitino Dudicamaajeminaavi Ohoovicino.

(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

³³ Jino bu sibogoco muguubu: Fagui abajaabo sihidi baacuco abasuuborohallidi kuhufono meegueuhi, bu jaaboro imahamitahojico eetavuubo, bu torrehacico eetavuubo tohaciti toonoco iteemequi.

Jaaboro tofaguico dudicamaajeminaaco ificuuboro sihi fuubo. ³⁴ Jaadi toono onoovauno anaamucuudi iicojiminaaco diitojaa galluubo imañoco diibojaago igalluuqui.

³⁵ Jaarumoco tofagui dudicamaajeminaa diitoco agaayiciumoro saafico aamiumo. Jaanoti saafico gaicaaumo, bu saafico guisiri aamiumo icano.

³⁶ Jaaneguiha ihabajaabo siino galluuhi guiraano itoomominaaco. Jaarumoco idudicamaajeminaa diitoco iticoniomoco omoonubadiro moonuui.

³⁷ Jaanoma iicaubo illico galluubo: Fine achico bociguejimo, nooboro. ³⁸ Jaaruuboco

aatyimeumoro idudicamaajeminaa noocasiuhi: Jaani paryi ibusumijeque agaayicijiibo. Masii magaaauqui. Jaamoro paryi jinoma mihicaqui, noomoro ³⁹ diiboco agaayicumoro tofaguiti buhigovi asatyumoro gaicaaumo, ⁴⁰ nooboro. Unuudi Jesu diitoco dilluui: Fine jaadi tofagui abajaabo asaadi, ¿milli fine diitoco moonijiibo? nooboro.

⁴¹ Jaaneguiiha nuumo: Eti bu diitoco agaisiraiciboro sitaaco tofaguifano ficujiibo ibasuta nooyaco onoovano ticovovi diiboco imañoco ihacihicaqui, noomoro.

⁴² Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: ¿Nacu amihai jilli Caatinihaamefano onoonoco memecihicatihi? Miiro jilli noono:

Guisiri iijanoco eetavonicimo imiguiisibaco itihisumoro gañihi. Jaarunofano saafi agaajaabo tobacco dojicuviro icihi toba iminoco agaajamaño. Jaaboro aivo imimaño ficuubo. Jinooco Aivojibo eetavehi. Jaano mihaidi aivo sihidijeevahi, noono Caatinihaamefano.

⁴³ Jaaneguiiha jino amihai neehi: Amihaiditi Moocaani ihaivojico dumiticijiibo. Jaaboro sitaaco acijiibo diibedi imino iicamoco. ⁴⁴ Jaanoti bu oono guisiba onobatit neehi: Cajaatyohacho tobahallivi aacotomo gafaryunamaaji. Jaanoti toba cajaatyohallivihacho aacotomoco quicheyicijiiba, nooboro.* Jilli nuubo Jesu diiboco imiyaavogotimoco ufucu omoonjinoco.

* **21:44** Sahaamefano toversiculoco ficuutimo.

⁴⁵ Jaanoco sacerdotemi aivojito, bu fariseomi icamo Jesu oovicinoco uguubuumororo gaajaciumo diitediti tolli unuunoco. ⁴⁶ Jaamoro diiboco gaayiciujirumo. Jaarumo miyaminaaco iguiuhi Jesu Moocaani iimaaminaafi iicaunoco imino agaajaumaño.

22

Taabava J#baimovi Ohoovicino.

¹ Jaadi bu Jesu siino ticovauhi siinovici#boro diitoco ij#bogoobo jilli nooboro: ² Niqueje aivoji jeevahi oono aivoj#bo illi taabava j#baimoco eheetavuubobadi. ³ Jaabo ijeecevominaaco galluubo imogaibico aacicumoco ihicitequi. Jaarunofaño diito imuguutihisaanoco. ⁴ Jaaneguiiha bu siino saafico galluubo jilli nooboro: Nooto diitoco machuta paryi eetavocinicuuhi. Tañiivimico gaisiraicisucuuhi, bu saatoho id#ribasuhicamehejeque icano. Jaano paryi imibaicinicuuhi ij#baiminivacuui, nooboro. ⁵ Jaarunoco diito ihmuhuminaa: Jii, nuutihisa. Jilliro sihigueheje focinimumo, saafi ifaguinojaago. Jaanoti saafi inaajetejaago fuuhi. ⁶ Jaanoti sanodimo ihaivoj#bo jeecevominaaco agaayicumoro ahaamimumoro gaicaaui. ⁷ Jaaneri ihaivoj#bo sihidiro isifiratuuoro isoldaomico galluui diito gaicaauminaaco agaisiraicimoro tuucuumije iijanoco ijigasui. ⁸ Jaadi ijeecevominaaco nuubo: Paryi jino imibaicinicuuno mij#baiminiqui. Jaarunofaño jaatyo ihmuhuminaa imitimaño saatihi. ⁹ Jaaneguiiha cuumifeenedi imiya j#haiñeri

mofoo mahatyimemeque jibogomoro jibaimovi isaaqui, nooboro. ¹⁰ Jaaneguiiha ijecivominaa miya jiihaiñeri ufuumo igaiyiciuhi paryi aatyimeudimoco imihusemehejeque, imitimehejeque icano. Jaaneri tooja sihidi gahafuuhi.

¹¹ Jaadi ihaivojibo fuuhi jibaimoco emeecituubo. Jaabo atyimeuhi saafico, jaaruubo jibaimo gaachehuco iimogotiboro jicafututiboco. ¹² Jaaboro diiboco nuubo: Fañi, ¿milli jaabo juuga saahi jibaimo gaachehufaño jicafototibo? nooboro. Jaarunaa diibo iimusuutih. ¹³ Jaaneguiiha ihaivojibo jicavominaaco nuuhi: Ajaanico magaayicimoro misisi itihaiñoco, ihuseneque icano. Jaamoro buhigo icivohigo magañi. Tahigo ataajihigo, igaiñooco ojisujihigo icano. ¹⁴ Miro sihidi cuhuvacafetejimo. Jaarumoti midimoro icicafeteji, nooboro.

Impuestoditi Ihiimaano.

(Mr 12.13-17; Lc 20.20-25)

¹⁵ Jaanoma iicamo fariseomi ufuumoro iimaacasiuhi diibohallivi diiboco ifurumo imitino inusuqui. ¹⁶ Jaamoro diitoototi saatohoco galluumo, sano Herodeotoma. Jaamo ufuumoro Jesuco nuuhi: Jibogominaafi, miihai magaajahi ijoho miyaanoco eneehifinoco, bu tolliro miyanotiro ijoho Moocaanijaa ofoono jiihaico dibeguehicahi miyaminaa ihiimaanoco jecivotiboro. Miyaminaaco jilli jeebibatiro, onootatimaño. ¹⁷ Jaaneguiiha jinooti miihaico

dinoo: ¿Naa #di imino romanomi aivoj#boco impuestoco majaaduno? ¿Nacu milli? noomoro.

¹⁸ Jaarunofaño Jesu diito imitino eesamaaiumoro unuunoco agaajacuuboro nuuhi: ¡Bañifiraminaa mihicamo! ¿Collihi uco imitino faño magañ#sujirahi? ¹⁹ Eneecata toono impuestoco majaaduhicajeque uco mihifusu, nooboro.

Jaaneguiha sivaumo safucuo jaada ticovovi ijaada iicajeque. ²⁰ Jaajeque emeecuboro Jesu diitoco dilluuhi: ¿M#joho ime nacu jihime, bu jino imomo icano? nooboro.

²¹ Jaanegui nuumo: Romanomi aivoj#bo ime, noomoro.

Jaaneguiha Jesu diitoco nuuhi: Diiboco mahaci diibono iicanoco. Jaanoti Moocanico mahaci Moocanino iicanoco, nooboro.

²² Jaanoco diito uguubuumoro sihidi eetyeuhi. Jaamoro diiboco eeevesuumoro fuumo.

Siino Mubuheetejinoti Idilluno.

(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

²³ Tufucuro bu saatoho saduceomito fuuhi Jesuco emeecituumo. Jaamo saduceomi uchuumucuumo siino mubuheetejino chahaji, noonicahi. Jaamaño Jesuco jilli nuumo:

²⁴ J#bogominaafi, Moise taj#bauhi: Saafi ataabavaabo seemevati#boro ochoomohachiji, inahabo ifibaijigoco #c#boro diigoma iseemevaqui inahabobuuna, nooboro. ²⁵ Jaabadi m#haifeenevi iicaumo sahinooto sahuse juugahuseti miimisüici idino iicaumo. Jaamoti iticonioobo ataabavaubo seemevati#boro guijeveuhi. Jaaneguiha inahabo ifibaijigoco

iciuhi. ²⁶ Jaabo bu tolliro icauhi. Jaano allivioobo bu diigoco #ciuboro tolliro icauhi. Jaabadiro paryi famooro saafigomaryo imivocafutuhi.

²⁷ Jaanobuunati bu diigo tolliro guijeveuhi.

²⁸ Jaamo guijevafañoti siino ubuheetedi, ¿cajaan taabaji? fine, paryi diito diigoco ataabavacuumañ, noomoro.

²⁹ Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Am#hai aivo magaaajatihi Caatinihaame onoonoco magaaajatihi, bu Moocaani mityaco magaaajatihi icano. ³⁰ M#ro iguijevecuumo siino ubuheetedi taabavacujitimo, bu iseemeque tajenicijitimo icano. Jilliro Moocaani toomominaa niquejefaño iicamobadiro jeevacujimo. ³¹ Jaanoti oono uchuumucuumo siino ubuheetejinoti neehi:

¿Nacu am#hai memecitihi Caatinihaamefaño Moocaani am#haico onoonoco? M#ro jilli noobo:

³² Uujoho Abraham, Isaac, Jacob icamo Aivoj#bo, nooboro. Jaabo Moocaani uchuumucuumo Aivoj#bo icatino, ubuheeme Aivoj#boro, nooboro.

³³ Jilli unuunoco miyaminaa uguubuumoro sihidiro jabafituuhi ij#begueri.

Ibocima Iicano Taj#ba.

(Mr 12.28-34)

³⁴ Jaabo Jesu saduceomico illinociunoco fariseomi uguubuumoro igaivuuhi. ³⁵ Jaamoti saafi Caatiniminaafi icaubo Jesuco #furuubo inisuubo dilluuhi: ³⁶ J#bogominaafi, ¿cono aivo taj#bati aivo obocino? nooboro.

³⁷ Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Dihaivoj#bo Moocaanico gaiji paryi dijeebi#maryo, paryi difimaryo, bu paryi dihesamaajemaryo icano,

noonoro. ³⁸ Jino aivo ibocima iicano tajuba, aivo imiyaano. ³⁹ Jaano alliviono bu aivo tobadiro jeevahi. Jano jilli neehi: Sitaaco gaiji difico agaijibadiro, noonoro. ⁴⁰ Jinoocivi Moise tajuba tanoocinihi, bu Moocaani iimaaminaa jibogo tanoocinihi icano, nooboro.

¿Mijoho Iyaachi Fine Cristo?

(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

⁴¹ Jaamo ifariseomi tooneriro iicaumoco ⁴² Jesu dilluuhi: ¿Milli amihai mehesicinihi Cristoditi? ¿Mijoho iyaachi fine? nooboro.

Jaanogui nuumo: David iyaachi, noomoro.

⁴³ Jaaneguiha Jesu diitoco nuuhi: ¿Jaabo bu milli David icaruubo Moocaani Gaijafenedi iimaubo: Tahaivojubo, nuuhi? Miuro bu nuubo:

⁴⁴ Mohaivojubo Moocaani nuuhi Tahaivojubo Cristoco: Tamiyanaagonovi casivo ditahaiguino diminaaco uujoho ificuunohachuta, nooboro.

⁴⁵ ¿Jaabo bu milliti Cristo David iyaachi icajirahi, David icaruubohacho diiboco: Aivojubo, unuuno? nooboro.

⁴⁶ Jaarunaa diiboco mihaiñooba ajashuno iimusutihi. Toonotiro ivi mihaiñooba diiboco ajashuno dillucuutihi.

23

Jesu Fariseomi, Bu Caatiniminaa Icamo Imitico Neehi.

(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

¹ Jaaboro Jesu ijibogominaaco, bu miyaminaaco icano nuuhi: ² Oono fariseomi, caatiniminaa icamo: Moise tajibaco

magaajasuhicano mityama mihicahi, noomoro esicinihicahi. ³ Jaaneguiha amihai diito onoonoco: Jii, meneehica. Jaamoro diito onoonoco paryi momoonihica. Jaarumo iicabadi mihicadino. Diito: Imino mihica, nuurumo imitino icahicahi. ⁴ Miiro sihidi jeevanoco miyaminaahallivi ficuhicamo miyaminaa imooniqui. Jaarumo diitoco ajashunogayi amusuhicatimo. ⁵ Jilli miyaminaa ihatyimequiro fanoovaaco moonihicamo. Miiro imeguehicamo ihimecunohallidi, bu ihusequejenhallidi icano satyehicamo gaachehubaryunohallivi tajiba onoonoco acaatinenehejeque, bu gaachehunoco jicamaaihicamo fanoovano janaanivivi ifallahino acaamovonoonoco. ⁶ Jaamoro bu imeguehicamo jibaimonofaño aivo iimimañejeri iicanoco, bu sinagogajanofaño imiya icaganofaño igicininoco icano. ⁷ Bu tolliro cuuminofaño diitoco miyaminaa aivo bocigomoro idillunoco imeguehicamo, bu diitoco: Gaajaminaa, onoonoco imeguehicamo icano.

⁸ Jaanoti ivi amihai mihimeguedino amihaiico miyaminaa: Gaajaminaa, onoonoco. Miiro saminaaro amihai idiboro amihai gaajaminaafi Cristo. ⁹ Bu jiiñjehallivi mihaiñoobaco: Caani, meneedino, idiboro amihai Caani niquejefaño iicaabo. ¹⁰ Bu mihimeguedino amihaiico saatoho: Aivojibo, onoonoco. Miiro idiboro amihai Aivojibo Cristo. ¹¹ Sitaaco ejeecivoobo amihaifeenevi diibo aivo sihidijeevaabo. ¹² Miiro: Uujoho sihidi jeevahi, onoobo guinoniacafeteji. Jaanoti: Sihidi jeevatihii, onoobo

sihidi jeevano miniiyucafeteji.

¹³ Jaanoti idaasucani amiihai fariseomi, caatiniminaa icamo mihicaji. Bañifiiraminaa mihicamo. Miïro amiihai niqueje guhugaco cuhufono mafabaacuhicahi sita tahi jicafototimo iicaqui. Bu amiihai mijicafetehicatihî, bu ijicafetejirumoco mijicafutusuhicatihî icano.

¹⁴ Idaasucani amiihai fariseomi, caatiniminaa icamo mihicaji. Bañifiiraminaa mihicamo. Miïro gaigoomi fibaijito iicamo iijanooco mudumitichicahi. Jaamoro jilli ifurumo Moocanima gueenene mihiimaahicahi. Jaamaño amiihai aivo guiraano mahaamicafeteji.*

¹⁵ Idaasucani amiihai fariseomi, caatiniminaa icamo mihicaji, bañifiiraminaa mihicamo. Amiihai jiiñjeneri, muuaiñeri icano tehesino mihiguehicahi saatohoco mihicimoro amiihai iijico mijibeguequi. Jaamoco mahatyimesumi aivo diitoco amiihai imiti janaanivî meheetavehicahi cijigaifaño ifeequi.

¹⁶ Idaasucani amiihai mihicaji agaajatino jibogominaa, aatyimetimo siigominaabadi mihicamo meneehicahi: Saatoho temploja momofañodi: Aivo miyaano, onono, toono sihidi jeevatihi. Jaanoti naha toojao orofañodi: Aivo miyaano, onono, toono naha aivo sihidi jeevahi, meneehicahi. ¹⁷ Gaajaticanimo, amiihai aallinoma machahamobadi mihicamo. ¿Cono nacu aivo imiyaano, oro, nacu itemploja ihoroco Moocanidi iimibachuno? ¹⁸ Tolliro bu meneehicahi: Saatoho jeeçivojicicifañodi: Aivo

* **23:14** Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

miyaano, onono sihidi jeevatih. Jaanoti naha tojicicifaño iicano ijeecivofañodi: Aivo miyaano, onono toono naha sihidi jeevahi, meneehicahi.

¹⁹ Gaajaticanimo, amihai aatyimetimobadi mihicamo tolli meneehicahi. ¿Cono nacu aivo imiyaano ijeecivo, nacu ifajicici ijeecivoco Moocanidi iimibachuno? ²⁰ Miuro tojicicifañodi: Miyaano, onoobo, bu tojicicifaño iicanomaryo bu neehi. ²¹ Jaabadiro bu templojafañodi: Miyaano, onoobo, bu Moocaani toojafaño iicaabofañodi bu neehi. ²² Jaabadiro bu niquejefañodi: Miyaano, onoobo, bu toojefaño Moocaani aivoji icagafañodi neehi, bu togafaño igicinibo Moocanifañodi neehi.

²³ Jaamaño idaasucani mihicaji amihai fariseomi, caatiniminaa icamo. Bañifiraminaa mihicamo. Amihai Moocaani onoobadi diiboco paryi mahacihicahi mentahiibai aamene-gayimaryo, bu anisiibai aamenegayimaryo, bu cominohiibai aamenegayimaryo icano. Jaarumo tajibati aivo imiyaano onoonobadi momoonihicatih. Jaano jino toono imi ica, idaasugo, miyaavogo icano. Jinooco aivo momoonijirahi sanoocoro momooninoguiinodi siino jeevesutimo. ²⁴ Amihai aatyimetimobadi mihicamo saatohoco misiguehicamo jootobaco magañimoro guiraaruubo camelloma mafaayhicahi amihai jeebifaño.

²⁵ Idaasucani mihicaji amihai fariseomi, caatiniminaa icamo: Bañifiraminaa mihicamo, guirihillunoco, butajeneque icano allcoro minitihicahi. Jaarumo amihai jeebifaño sano nanivariro magahaficinhi, fanoova imogori

magahaficiníhi, icano. ²⁶ Fariseomí amíhai aallínoma machahamobadí mihicamo amíhai jeebínoco minití iticoní oono guirihillunoco, butajeneque icano fañoooco minitínicibadí. Jaadi jari bu amíhai allíomo imiteji.

²⁷ Idaasucani amíhai mihicaji fariseomí, caatinímínaa icamo: Bañífiramínaa mihicamo, cíhójhíhalli imino iimibachuciníbadí mejeevamo. Míiro allíohóji imino imibachucinírahi. Jaaruno fañóohóji idicuno uchuumucuumo bacínoma fanoo idicu gahaficiníhi. ²⁸ Jaabadí amíhai mejeevahi. Jíllí amíhai allíotóro miyamínaa ímefeeneví imimobadí mejeevahi. Jaarunofaño amíhai jeebífaño sano bañífíraró gahaficiníhi, bu sano imítíro gahaficiníhi icano.

²⁹ Idaasucani amíhai mihicaji fariseomí, caatinímínaa icamo: Bañífíramínaa mihicamo. Amíhai Moocaani iimaamínaaví cíhójinoco mihimibachumoro allíco minicuhicahi. Jaamoro deecanoco míficuhicahi imihuseuno miyamínaa cíhójinoco. ³⁰ Jaamoro jíllí meneehicahi: Míhai sícíje moheedetemíhai ícausumi mihicauruva jíno Moocaani iimaamínaaco agaícaaumobadí mihicaujítírahi, noomoro. ³¹ Tollí monoomaño amíhai Moocaani iimaamínaaco agaícaumo íyaachimíhai mihicanoco magaajasuhi. ³² Jaaneguíha suufenítímo momooní oono amíhai eedeetemíhai itíconíunoco.

³³ Amíhai jíinimomí, jíinimomí cuumíotobadí mihicamo. ¿Míllí mataajají cíjígáifaño agaíhíjínótí? ³⁴ Toonegúíha amíhaijaago uujohe galluuji Moocaani iimaamínaaco, gaajamínaaco, jíibogomínaaco icano. Jaamoco

am#hai saatohoco magaisiraiciji, bu saatohoco imohovi metetecuji. Jaanoti bu saatohoco sinagogajanofaño mahaamiji. Jaamoro diitoco siicumiti, siicumiti icano mubucasiji. ³⁵ Jaamaño am#haihallivi icajino paryi imifiuno miyam#naaco agaisiraic#uno t#joho jaada, Abel gujivet# it#covano Zacariaco Berequia achico iguijen#unovi. M#ro am#hai diiboco magacaauhi templojafaño iimimaño, jeecivomaño icanofeeneo situvi. ³⁶ Miyanotiro jino am#haico neehi, paryi diito jaada jisumio miyam#naahallivi minifeteji.

Jesu Jerusale Cuumihallivi Taahi.
(Lc 13.34-35)

³⁷ Jerusale cuumi, Jerusale cuumi, am#hai Moocaani iimaam#naaco agaicaauficuumi, bu Moocaani am#haijaago j#bogom#naaco agalluumoco guisibaneri mahaam#fih#i. Jaanoti uujoho fahij#varo imeguehica#i tuucuumi seemeque tajaagovi iigaiy#cinoco oono catava iseemeque ij#jecuguiino iigaiy#cinic#badi. Jaarunoco am#hai mihimeguehica#i. ³⁸ Eneecau bu magaa#i am#hai iijano jihovonedi fiiveteji. ³⁹ Jino am#haico neehi: Uco siino mahaty#mecujit#i jari johono uco: Imicani Aivoj#bo momofeenedi asaabo, meneejifucu agasedi.

24

Jesu Temploja Ifin#sufacetejinoco Neehi.
(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Jaanaa Jesu templojafañoti ihiinuuboro ifeequi mooniubojaago ijibogominaa asaaumoro diiboco ifusuuhi temploja guisibanoco.

² Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Memeci paryi tonehejeque. Miyanotiro amihaico neehi: Jimañeri chahajino sababa guisiba sibahallidi, sibahallidi icano. Paryi faneeri finijino, nooboro.

Jiinije Ifinijino Gaajata.

(Mr 13.3-23; Lc 21.7-24; 7.22-24)

³ Jaadi fuumo Olivohono iicagajivi. Jahigo Jesu giciniubojaago ijibogominaa ufuumoro toovono dillutuuhi: Mihimeguehi mihaico idibogonoco ¿cusumi fine tolli icajino? ¿Milli magaajaji ijoho siino asaajinoco, bu jiinije ifinjinoco icano? noomoro.

⁴ Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Mehesicini mihaiñooba amihaico bañidino. ⁵ Ajashujitimo tamomofañodi asaano: Uujoho Cristo, noomoro. Jaamoro sihidi miyaminaaco bañijimo. ⁶ Bu minaano icaji juuga, jahigo icano. Jaarunoti mi-higuetedino, miro tolli icajino. Jaaruno toono jiinije ifinijino icatino. ⁷ Tusumi siijinijeoto si-ijinijeotoma moonicasiji, bu siicumiotoma moonicasiji icano. Jaasumi ajebano icaji, sihidi guihuvano icaji. Jaabadiro bu jiinije maryibaji fahigovavi. ⁸ Jaano jino idaasuiica iticovajino.

⁹ Jaasumi amihaico acijimo idaasuno momoonicafetequi, bu amihaico gaicaaujimo. Paryi jiinjeminaa amihaico jiheveji tahalliti. ¹⁰ Jaasumi ajashutimo saatoho imiyaavogoco jeevesuji. Jaamoro jihevecasijimo, bu fahigovavi

inahabomico idaasuno moonisujimo. ¹¹ Bu sihidi bañiminaa icaji: Miihai Moocaanifañodi mihiimaahi, noomoro ajashutino miyaminaaco bañijimo. ¹² Jaano sihidi imiti iicaneri fahigovavi gajicasijitimo. ¹³ Jaarunofaño quehecuno imiyaavogofaño icaaboro nijequevavi #fotoobo taajaji. ¹⁴ Jaanoti jino aivojavi jibogo iimibogo fanoojiinjeriro jibogocafeteji. Jaadi jari jiinije finiji.

¹⁵ Miuro Moocaani iimaaminaafi Daniel caatinuhi: Jaadi idicuno imitino omooniboro ifinisujibediti. Jaano iimimañovi #futucuunoco mahatyimedi jihaamefaño onoonoco mihi#finichicamo magaaaja. ¹⁶ Jaamoro Judeari mihicamo ifabaijaagovavi magaa. ¹⁷ Jaanoti bu amiihai iijahalliri mihicamo fañoojavavi mefeedinno siinoco mihi#ciqui. Toonotiro magaaacu. ¹⁸ Jaanoti bu faguifaño iicamo muhuumidino amiihai gaachehuco mihi#ci#vamo. ¹⁹ Jaanoti idaasucani icajimo gaigoomi tusumi oovato iicamo, bu mifañotio seehejema iicamo icano. ¿Milli bu goovano gaajirumo? ²⁰ Jaaneguiiha Moocaanico midillu: Amiihai magaajifucu jinijafucu icadino, bu jaguisifucu icadino icano. ²¹ Miuro jino sihidi ejeevano idaasu icaji eedeevi jiinije ifiivuunotiro achahanicino, bu siino ufucuro achahacujino icano. ²² Jaarunoco Moocaani guenene icasujitahi guenene iicaruva tusumi iicajimoti miihaiñooba ataajaitiruneguiiha. Jaanoti diibo #cicummo gajirari toono idaasuno guenene icasujitibo.

²³ Jaasumi amiihaico saatoho neeji: Memeeeci

jaani Cristo, memeeçi jaadi Cristo, onoodi: Miyaano, meneedino. ²⁴ Mïro saajimo bañimînaa: Uujoho Cristo, noomoro, bu: Uujoho Moocaani iimaamînaafi, noomoro. Jaamoro sihidi ejeevanehejeque ñfusujimo miyamînaaco ibañiqui, bu tolliro Moocaani ñcimoco bañijirumo icano. ²⁵ Tooneguiiha jino amîhaico imegaviro nuucuuhi. ²⁶ Jaaneguiiha amîhaico: Memeeçi johono sicaihiḡoti saabo, onoodi memeeçitedino. Jaanoti bu: Juuga jino mecufaño icaabo, onoodi mimiyaaveguedino. ²⁷ Jaanoti uujoho Miyamînaafibadi Ifivuubo asaajino jilli jeevaji; oono sisi anamebano aamijiti nijequevi aachicinicibadi icajino. Jaanoco faaboho miyamînaafi atyimeji. ²⁸ Mïro chuumuhu iicahiḡo añimi igaivefihî. Jaabadi niinofucuuvi imiyaavogotimoco idaasuno ifeteji.

Jilli Siino Saajibo Cristo Miyamînaafibadi Ifivuubo.

(Mr 13.24-37; Lc 21.25-33; 21.26-30, 34-36)

²⁹ Jaano toono idaasuhicafucuje afatyonobu-unatiro cuujeo nihiba jabaaveji, bu fucuo nihiba achicicujitihî, bu meeciri niquejefañoti aifeji, bu niquejefaño iicano sefano maryibaji. ³⁰ Jaadi naha jarihiica ñfuvusujino uujoho Miyamînaafibadi Ifivuubo asaajino. Jaaneri paryi bu jiniije cuuminomînaa ataacasimoro atyimejimo uujoho Miyamînaafibadi Ifivuubo niqueje aimuufairi sihidi mityano, ovosino asaanoco. ³¹ Jaaboro tatyoomomînaaco galluuji paryicino fanoojiinijeti tatya iicamoco mîriicu sefano ojidi iigaiyiciqui.

³² Jaaneguiiha oono higuerahotiro magaaja; miiro ficaba ifiticusumi bohono aamevafiho. Jaanoti magaajanicihi ficaba ifiticunoco.

³³ Jaabadiro bu paryi jineheje iicacuudi magaajacu finifucu ifiticunoco. ³⁴ Miyanotiro amiihaico neehi: Paryi jilli icajino tustumio miyaminaa guijevetinaacaro. ³⁵ Niqueje, bu jiiinije icano finiji. Jaanoti taaji ufucu finijitihii.

³⁶ Jaaruno jiiinije ifinijifucuco miihaiñooba ajashuno gaajatihii Moocaani toomominaa icarumo, bu uujoho Moocaani Seemene icaruubo icano, Idiiboro Moocaani tufucuco gaajahi.

³⁷ Miiro johono Noe iicausumi iicaubadiro icajino uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaano. ³⁸ Miiro toodihivi johono nifaiba chahaunaacahiica miyaminaa machumoro, adumoro, bu taabavamoro, illemihaico tajeimoro icano icahicauhi. Jaanaaca Noemi imeenegafaño jicafutuuhi; ³⁹ Jaamo gaajaciutimoco nifaiba macanisuuhi famoocoro. Jaabadireji bu tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaadi icajino. ⁴⁰ Jaasumi miimisiici gaifimisi bajifaño iicaji. Jaamisiti saafi imiyaaveguehicatibo satyocafeteji diiboco sihidi jeevano idaasuno imooniqui. Jaanoti saafi imiyaavogoobo fitafeteji. ⁴¹ Jaabadiro bu miimifeeci icaji acaasumife. Jaamifeti saafigo imiyaaveguehicatigo satyocafeteji diigoco sihidi idaasuno imooniqui. Jaanoti saafigo imiyaavogogo fitafeteji.

⁴² Jaaneguiiha amiihai mehesicinimoro motoomo gaajaratino cusumihacho Aivojibo saaji. ⁴³ Jaanegui jinooco magaaja. Iija

abajaabo, nanivaminaafi fucu toonoti icaaberi asaajinoco igaaaruva cigat#bo icajiruubo ijaco afaayicimoro nanitimo iicaqui. ⁴⁴ Jaabadiro bu am#hai mihimibaicini. Mi#ro mehesicinitinaacaro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo saaji.

Imino Jeecivominaafi, Iimitino Jeecivominaafi Icano.

(Lc 12.41-48)

⁴⁵ Jaaneguiha imino jeecivominaafi agaajaaboco ihaivoj#bo iijaminaaco tumusuhininic#hi imino machutaaco diitoco ihaciqui. ⁴⁶ Jaabo imicani icaj#bo ihaivoj#bo onoonoco imino omoon#bovi ihaivoj#bo agaseebe. ⁴⁷ Miyanotiro am#haico neehi, diiboco ihaivoj#bo ficuji paryi inehejema iijaminaa toomominaafiti. ⁴⁸ Jaanoti saafi imit#bo: Tahaivoj#bo goovajitino asaano, nooboro. ⁴⁹ Saatohoco ahaam#boro jilli ticovono guiriicavominaama aaduuboro, amachuuboro icaabaaca ⁵⁰ gaajaciratino ihaivoj#bo gaseji. ⁵¹ Jaaboro diiboco sihidi jeevano idaasuno mooniji, bu oono ba#m#naaco omoonijibadiro. Jahigo ataacasimoro igai#ooco oojisujihigo.

25

Fahuseecidimo Bagocajamivi Ohoovicino.

¹ Mi#ro niqueje aivoji jeevahi fahuseecidimo bagocajami ic#jigameecunoco #ciumoro fuuhi taabava j#baimojaago ataabavaaboco inahaboniqui. ² Jaamoti sahusedifigova imino imibaivuutih. Jaanoti sahusedifigova imino imibaivuuhi. ³ Jaamo imino iimibaivuutimo siino

icijigameecunoco ifañoni qui satyuutih. ⁴ Jaanoti imino iimibaivuumo icijigameecunofaño ifafaihunoco satyuuhi, bu botellanofaño satyuumo icano. ⁵ Jaarunaa ataabavaujiibo goovano agaseutimaño diitoco cigara aivuuneguiiha cigacuumo. ⁶ Jaanaaca fucufeenevi guubuvusuuno sefano unuuno: ¡Saacuubo taabavaminaafi mutuumutucu! noomoro. ⁷ Jaaneguiiha paryi tobagocajami agañiivuumoro icijigameecunoco nifutusuhi. ⁸ Jaanaaca iimibaivuutifigueheje oono iimibaivuufiguehejeque nuuhi: Miihaico amihai cijigaifaihunoti ajashunogayi mahaci. Jino mocijigameecuno jabaacamaaicuuhi, noomoro. ⁹ Jaarunofaño iimibaivuufigueheje diitoco iimusuhi: Chahano, miihaidi ifetejitiruno, bu amihaidi ifetejitiruno icano. Amihairyo mofoomoro amihaiñoti manaajete, noomoro. ¹⁰ Jaaneguiiha sahusedimo iimibaivuutimo cijigaifaihuti inaajequi ufuunobuujinaago taabavaminaafi gaseuhi. Jaaboma iimibaivucuumo toojafaño jicafutuuhi igaasequi. Jaadi iguhugaco fabaacucuumo. ¹¹ Jaanobuunati saafigova agaseumoro nuuhi: Aivojibo, aivojibo, miihaico faayici, noomoro. ¹² Jaarunaa diibo diitoco iimusuhi: Miyanotiro uujoho amihaiico gaajatih, nooboro. ¹³ Jaaneguiiha jino uujoho amihaiico neehi: Cigatimo mehesicini, gaajaratino uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaajifucu.

Nihibamivi Ohoovicino.

14 Miiro niqueje aivoj#i jeevahi saafi miyam#inaafi siijiin#ijev#i ifeequi ijee#ivom#inaaco ucuuhuvauboro in#ih#ibam#ico diitoco ificusuubadi.

15 Diitoti saafiico cinco mild#ijeva aciubo. Jaanoti sifiico aciubo dos mild#ijeva. Jaanoti saafiico mild#ijeva aciubo. Diitoco it#icovooc#iv#i aciubo isefad#ino sahaje. Jaaboro fuucuubo.

16 Jaanobuuna cinco mild#ijevaaco agaay#ic#iubo tooneri naajeteque eetavuuhi. Jaaneri #ic#iubo siino tonood#inoro.

17 Jaabadiro bu dos mild#ijevaaco agaay#ic#iubo toll#i omoon#iuboro, bu tonood#inoro siino gaay#ic#iuhi. 18 Jaanoti mild#ijevaaco agaay#ic#iubo ufuuboro jiin#ijeque eseediuboro ihaivoj#ibo n#ih#ibam#ico ficuuhi.

19 Jaanobuunati goovacuu#tinoti siino diito aivoj#ibo gaseuhi. Jaaboro diitoma toonoco imibachuvaubo.

20 T#icon#iubo oono cinco mild#ijeva aaciuboti. Jaabo ihaivoj#iboco aciuhi diez mild#ijevaaco: Aivoj#ibo, uco daaciuhi cinco mild#ijeva. Jaaneri jino siino tonood#inoro #ic#ino, nooboro.

21 Jaaneguiiha ihaivoj#ibo diiboco nuuhi: Aivo imino moon#ihi. #ijoho aivo imino jee#ivom#inaafi idiimihuseebe. M#id#irunoco imino omoon#ima#no #ico siino janaan#ic#i aciji.

Jaaneguiiha disaa. Jaabo uuma imo imo diicahi.

22 Jaanobuunati gaseubo dos mild#ijeva bu agaay#ic#iubo. Jaabo nuuhi ihaivoj#iboco: Aivoj#ibo, uco dos mild#ijeva daaciuhi. Jino jaaneri siino tonood#inoro #ic#ino, nooboro.

23 Jaaneguiiha ihaivoj#ibo nuuhi: Aivo imino moon#ihi. #ijoho aivo imino jee#ivom#inaafi idiimihuseebe. M#id#irunoco imino omoon#ima#no #ico siino sihidi aciji. Jaaneguiiha disaa. Jaabo uuma imo

imo diicahi, nooboro. ²⁴ Jaanoti mildijeva agaayiciubo agaseuboro ihaivojiboco nuuhi: Aivojibo, ijoho sihidi edeevanoco uujoho gaajahi. Miuro ijoho sihinicahi abasutiruhigoti, bu tolliro nihibamico dincinichi ududicamaaitiruhigoti icano. ²⁵ Jaamaño ico inihicugooboro dinihibamico jiinjefaño cihinihi. Jaano jino paryi faneeri dinihibami, nooboro. ²⁶ Jaaneguiha ihaivojibo diiboco iimusuuhi: Ijoho agaiquiibo idiimitino jeecivominaafi, iuro gaajacuuhi uujoho abasutiruhigoti isihinicinoco, bu ududicamaaitiruhigoti nihibamico incinococo icano. ²⁷ Jaaneguiha, collahi jana tañihibamico dusisutahi? Jaabo uujoho asaadi toonohallivi janaanivi siino agaayicijirunaaca, nooboro ²⁸ tooneri iicaumoco nuubo: Diibediti mudumitici inihibamico. Jaamoro oono diez mildijevama iicaaboco mahaci. ²⁹ Miuro sihidi iicanoma iicaaboco siino janaanici acijiibo sihidi icanoma iicaqui. Jaanoti chahanoma iicaaboti oono midino iicarunoco dumiticijiibo. ³⁰ Jaanoti ajaani imitino jeecivominaafico magaayicimoro buhigo icivohigovi magani. Tahigo ataaboro igaiñooco oojisujihigo, nooboro.

Jiinjeminaaco Udugaacujino.

³¹ Jaadi uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo Moocaani toomominaama Aivojiboti icavaabo asaaboro tahimi aivoji icagahallivi casiveji. ³² Jaadi paryi jiinjeminaa tahimefeenevi igaiveji. Jaamoco uujoho dugaacuji, oono ovejami toomominaafi ovejamico cabramiditi sihigovi udugaacunicibadi. ³³ Jaaboro tahovejamico

tamiyanaagonovi ficuji. Jaanoti cabramico tañaninaagonovi ficuji. ³⁴ Jaadi uujoho Aivoj#bo neeji tamiyanaagotoco: Juugavi masaa. Am#hai Guihirubi am#haico imino omoonimo jino tahaivojifaño mijicafoto siicije jiniije ifiyuunotiro am#haidi eheetavuunofaño. ³⁵ Mi#ro ajebavauboco uco machutaati mahaci#hi, bu adufirari iicauboco mihisuuhi, bu siicumioobobadi am#haifeeneri iicausumi uco am#hai iijafaño magaayici#hi, ³⁶ bu tagaachehuma achahauboco uco magaachehuni#hi, bu iguihuvauboco uco memecituuhi, bu civojafaño iicauboco uco memecituuhi icano, nooboro. ³⁷ Jaadi uco iimimo dilluji: Aivoj#bo, ¿nacu cusumi ajebari idiicauboco ico m#hai mamachusuuhi? ¿Bu cusumi adufirari idiicauboco ico m#hai mihisuuhi? ³⁸ ¿Bu cusumi nacu siicumioobobadi idiicauboco ico m#hai moojafaño magaayici#hi? ¿Bu cusumi ico siicaibo diicaaboco magaachehuni#hi? ³⁹ ¿Bu cusumi nacu ico guihuvauboco mahatyimeumoro mabaauhi? ¿Bu cusumi ico civojafaño diicauboco mabaajeuhi? noomoro. ⁴⁰ Jaamoco uujoho Aivoj#bo diitoco jilli iimusuji: Miyanotiro, am#haico neehi: Imiyaavogomoco* sihidi jeevatirumoco tolli momooni#umaño, uco tolli momooni#hi, nooboro.

⁴¹ Jaadi bu tañaninaagonovi iicamoco neeji: Uti buhigovi miminifoto imitino monoocinicumo c#jigaifaño mofoo Satanasguii#ha, bu paryi ihijimiguii#ha icano eheetavunofaño. ⁴² Mi#ro ajebavauboco uco mamachusuu#hi. Adufirama icauboco uco mihisuuti#hi. ⁴³ Bu siicumioobobadi

* **25:40** tañahabomico.

am#haifaño di #guusumi uco am#hai iijafaño majaanhevesutihi. Bu agaachehuvaut#boco uco gaachehuti mahaciutihi. Bu iguihuvauboco, bu civojafaño iicauboco icano uco mabaautihi, nooboro. ⁴⁴ Jaanoco diito iimusuji: Aivoj#bo, ¿cusumi nacu ico ajebama diicaaboco, bu adufirama diicaaboco, bu siicumioobobadi diicaaboco, bu gaachehuma chahaaboco, bu iguihuvaaboco, bu civojafaño diicaaboco icano mahatyimeuhi? noomoro. ⁴⁵ Jaaneguiiha uujoho iimusuji: Miyanotiro, am#haico neehi: Imiyaavogomoco sihidi ejeevatimoco tolli momooniutimaño, uco tolli momooniutihi, nooboro. ⁴⁶ Jaamo diito ifinijitino c#jigaifaño feeji. Jaanoti iimifimo feeji ifinijitino fiivofaño.

26

Jesuco Iguijeniqui Iimaacasiuno.

(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Jaabo Jesu jilli unuunoco paryi iimivuudi ij#bogominaaco nuubo: ² Am#hairyo magaa-jacuhi jino mifucuc#rucu Pascua j#baimo iica-jinoco. Jaasumi uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuboco acijimo, uco imohovi itetecuqui, nooboro.

³ Jaasumi sacerdotemi aivojito, caatiniminaa, bu judiom# quillahuto icamo igaivuuhi Caifas onoobero sacerdotemi aivoj#bo iijatyigaba goohasivi. ⁴ Jaamoro iimaacasiuno Jesuco abañimoro, agaayicimoro igaicauqui.

⁵ Jaamo neehicauhi: J#baimofeenevi tolli momoonijitihimi miyaminaa mojaago isifiiratomoro ñaaivedino, noomoro.

Betaniavi Jesuco Facicifaihuri Jeesugo.
(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

⁶ Jaanaaca Betania cuumiri foojohoma Simon iicaubo Jesuco unuuneguiiha diibo iijafaño #futuubo. ⁷ Jaanaaca gaigo diibojaago saauhi alabastro eetavotapaajefaño ifacicifaihu sihidi ijaadama iicano gatyuuci icanoma. Jaabo Jesu imachuqui mesavi casivuuubo nigaihallivi tofaihucotucarugo.

⁸ Jaanoco ijibogominaa atyimeuhi. Jaamoro isifiratumoro noocasiuhi: ¿Collihi jinooco bañamaahi? ⁹ Ajashutino nihibamiri manaajemere #daasufimoco mahacitanoco, noomoro.

¹⁰ Jaanoco Jesu uguubuuboro diitoco nuuhi: ¿Collihi diigoco mihibahi? Imino uco moonigo.

¹¹ Miro fahiijivaro #daasumo am#hai mihicaji. Jaanoti uujoho fahiijivaro am#haima icajitih.

¹² Jaamo jino tahallivi facicifaihucotucaruneri tafiico imibachugo cihojifaño icicafetejino imegavi. ¹³ Miyanotiro am#haico neehi, fahigova jino taajasu jibogoco faajinijeri ijibogohigo jino diigo omoonino jibogocafeteji, toonoti diigoco

ihesafetehicaqui, nooboro.

Juda Jesuco Naajeguehi.
(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

¹⁴ Jaanaaca ijibogominaati saafi Juda Iscariote onoobo fuuhi sacerdotemi aivojitoma ihiimaatuubo. ¹⁵ Jaaboro jilli diitoco nuubo: ¿Minoodino uco majaaduji, Jesuco am#haico aacihachiiji? nooboro.

Jaaneguiiha diito diiboco jaaduuhi treintadijeva nihibamico. ¹⁶ Jaasumitiro Juda guinehicauhi Jesuco diito usefaño aaciujifucuco.

Aivoj#bo Niinoono Amachuuno.

(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

¹⁷ Jaanaaca ijuurisutama achahano maahunoco amachujibuuno j#baimo iticovaufucu Jesujaago ij#bogominaa ufuumoro diiboco dilluuhi: ¿Conoovi diimeguehi Pascua machutaaco meheetavonoco? noomoro.

¹⁸ Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Mofoo cumifaño johono am#hairyo magajacuubojaago. Jaamoro diiboco monoo: Mohaivoj#bo jilli neehi: Tahoovovi #futucuuhi. Jaaneguiiha diijafaño taj#bogominaama Pascua machutaaco eetaveji, noobo, noomoro.

¹⁹ Jaaneguiiha ij#bogominaa ufuumoro Jesu unuubadi moon#uhi. Jaamoro toojafaño Pascua machutaaco eetavuuhi.

²⁰ Jaanaa mihij#cuudi Jesu docedimo ij#bogominaama mesavi cas#vuuhi. ²¹ Jaamo machumaaca Jesu nuuhi: Miyanotiro, am#haico neehi, am#haiti saafi uco aciji igaicauqui, nooboro.

²² Jaaneri diito sihidi #daasuvuumoro diiboco dilluuhi: Aivoj#bo, ¿nacu fine uujoho? noomoro sifi idilluno, sifi idilluno icano fuumo.

²³ Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Sajefaño uuma amachuubo diibo uco aciji. ²⁴ Mi#ro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo Caatin#haamefaño onoobadi feehi. Jaarunaaca idaasucani iicajiibo

uco aaci#bo. Aivo imijiruno diibedi fiivuuti#bo icaruva, nooboro.

²⁵ Jaaneguiiha Juda diiboco aaci#ujiibo nuuhi: Aivoj#bo, #nacu fine uujeheji? nooboro.

Jaaneguiiha Jesu nuuhi: J#hi, #jeheji, nooboro.

²⁶ Jaamo machuumaaca Jesu imaahuco agaay#ciuboro, Moocaanico graciaco aaci#udi tohicaco iquisi#ciuboro ij#ibogominaaco aci#ubo: Ifaaji, jino tafico mamachu, nooboro.

²⁷ Jaadi bu ihadufaihuco agaay#ciuboro Moocaanico graciaco aaci#uboro diitoco aci#uhi: Pary# famooro jifaihuti mahadu.

²⁸ Mi#ro jino taty#joho iicano bohono iimaaco imiyacaruno. Jaano jino taty#joho ga#cafetehi ajashuti#mohall#vi imiti buusu iicano. ²⁹ Jino am#haico neehi, jino baacufaihuco jari ufucu siino aduji am#haima johono Moocaani aivojifa#o, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaajinoco.

(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

³⁰ Jaadi amasivaunobuunati fuumo Olivohono iicagaji#jaago. ³¹ Jaadi Jesu diitoco nuuhi: Jifucu pary# am#hai uco mejeevesumoro mofoociniji. Mi#ro Caatin#haamefa#o noonoo: Itoomominaafico gaicaauji. Jaaneri ihovejami fahigova gavarana-maaji, noonoro. ³² Jaaruubo siino ubuheeteebere am#hai imega feeji Galileavi, nooboro.

³³ Jaaneguiiha Pedro diiboco nuuhi: Famooro ico jeevesurunaaca, uujoho ico jeevesujit#hi, nooboro.

³⁴ Jaaneguiiha diiboco Jesu nuuhi: Miyanotiro ico neehi, jaafañiinofucu catava ojitiibaacaro mi-fooci, safo icano: Diiboco gaajatih, bu diibo jibogominaafi icatiji, neeji, nooboro.

³⁵ Jaaneguiiha Pedro nuuhi: Jaafa #ma iguijevehachijiji guijevehi. Jaaruubo ico tuunamaajitih, nooboro.

Jaabadiro bu paryi saatoho ijibogominaa nuuhi.

Jesu Moocanima Iimaahi Getsemani Onoomañovi.

(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46; Heb 5.7, 8)

³⁶ Jaadi Jesu ijibogominaama Getsemani onoomañovi #futuudi diitoco nuuhi: Jinoovi migicini, uujoho johonovi Moocanima ihimaatonohachuta, nooboro.

³⁷ Jaaboro Pedroco, bu Zebedeo achimisico icano asatyuuboro ticovauhi #ñhicuguuboro sihididi #daasuvuubo. ³⁸ Jaaboro diitoco nuubo: Sihidiro tajeebifaño idaasu icahi miguijevejibadi. Jaaneguiiha jino mihica uuma cigatimo mubuhee, nooboro.

³⁹ Jaadi Jesu janaaniciivi ufuuboro jinijehallivi ajavuvuuboro Moocanima iimaauhi: Guihi, idiimogohachijiji uco taajasu jino idaasuno iicajinoti.* Jaaruno uujoho iimogobadi icatino, jaafa ijoho idiimogobadiro icano, nooboro.

⁴⁰ Jaadi ijibogominaa iicauhigo asaaubo cigamovi gaseuhi. Jaaboro Pedroco nuubo: ¿Collih, jaabo uuma sano nihiba oovo ticovovi buheetih? ⁴¹ ¡Mubuhee! Jaamoro

* **26:39** Griego iijiri: jihidaasuhilluco uuti buhigovi denesu, noono.

Moocaanima mihiimaa iji amihhaico inisunofaño mahaquetedino. Miyanotiro amihhai jeebii imino iicanoco imogorahi. Jaarunofaño amihhai allio ifi niinovahi, ⁴² nooboro siino fuubo dojicuviro Moocaanima ihiimaatuubo. Jillii nooboro: Guihi, uujoho idaasuno iicanoco idiimogohachiiijii eti idiimogobadi moonii, nooboro.

⁴³ Jaabo bu siino uhuumiubo ijibogominaa cigamoco atyimeuhi aivo sihidi cigarari icacuutineguiiha. ⁴⁴ Jaamoco ejeevesuuboro siino fuubo Moocaanima ihiimaatuubo, siino tolliro nooboro. ⁴⁵ Jaadi bu siino ijibogominaa iicauhi ufuuboro diitoco nuuhi: Ivi jisumi micigacu, majaguisicu. Jino gasecuuno uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo imitiminaa usefaño aacifafetjino. ⁴⁶ Jaaneguiiha magañiivomoro masigucu mee oono uco aacivaabo fiiticuuhi, nooboro.

Jesuco Isisimoro Satyomo.

(Mr 14.43-50; Lc 22.47-58; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Jaanaaca tollii iimaubaacaro Juda gaseuhi ijibogominaa docedimo iicahicaurumoobo. Jaaboma saaumo sihidi miyaminaa niisuganoma, cudaahenema icano; sacerdotemi aivojito, bu judiomii quillahuto icamo agalluumo. ⁴⁸ Jaabo Juda diitoco nuuhi: Oono uujoho diibo iicaaboco ininichiboro dilluji. Jaaboco kuhufono misisimoro masaty, nooboro.

⁴⁹ Jaaboro Jesujaago ufuuboro diiboco nuuhi: ¿Naa diicahi, Jibogominaafi? nooboro Jesuco niniciuhi.

50 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: ¿Fañi, jinejefiri saahi? nooboro.

Jaasumiro diito Jesuco agaayiciumoro Jesuco sisiuhi isatyequi.

51 Jaaneguiiha Jesu nahaboniminaati saafi iniisugaco iguiiyiciuboro sacerdotemi aivojibo jeevivominaafi nijimeehuco buiyaacuui.

52 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Diniisugaco ifajutafaño diihacu. Miïro oono niisugari omoonicasimo, bu niisugari guijeveji. 53 ¿Nacu ñjoho gaajatihi uujoho Guihirubico dilluruva jaachiiygayiro tajaa galluujiuruubo itoomominaati aivo ajashutimo fahuseeci motihaiti mihaici idino dihaivaco? 54 Jaano tolli iicaruva, ¿milli bu Caatinihaamefaño jilli icajiibo onono miyaavejirahi? nooboro.

55 Jaadi Jesu diito miyaminaaco nuuhi: ¿Milli jaamo amihai tatyicovodi masaahi cudaahenema, niisuganoma icano nani-vaminaafico magaayiciqui mihicanicibadi? Miïro fafucuvaviro amihafeenevi uujoho templojafaño casivooboro jibeguehichi. Jaaruuboco du uco magaayicihicatihi. 56 Jaarunofaño jaafa tolli icano johono Caatinihaamefaño Moocaani iimaaminaa acaatiniuno imiyaavequi, nooboro.

Jaasumiro ijibogominaa diiboco ejeevesumoro famooro gaaciniuhi.

Jesu Fagominaa Imegavi Icauhi.

(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

57 Jaamo Jesuco isisiuomoro sacerdotemi aivojibo Caifas onobo imefeenevi satyuui.

Tahi caatiniminaa, bu judiomi quillahuto icamo iigaicinuhigo. ⁵⁸ Jaanaa Pedro ifutuuhi sacerdotemi aivojibo goohasivi: ¿Naa milli fine moonijimo? nooboro tehesinoti ifiniciuboro ufuubo. Jaabo policiami cojivi casivutuuhi.

⁵⁹ Jaanaaca sacerdotemi aivojito, bu judiomi quillahuto, bu paryi imiyafagominaa icamo guinehicauhi Jesuhallivi sicamañoooco ijibogonoti diiboco igaicaausuqui. ⁶⁰ Jaarunofaño

tonoogayijehalliti gaicaaujiturumo guiraamo saatoho diibohallivi sicamañoooco jibeguehicaurunaaca. Jaanofeenevi miimisiici gaseuhi diibohallivi sicamañoooco ijibuguumisi: ⁶¹ Jaani neehicahi: Uujoho Moocaani templojaco finisuji. Jaaboro siino boojati mifucuci, safucu idinotiro eetaveji, nooboro, noomisiro.

⁶² Jaaneguiiha sacerdotemi aivojibo agañiivuuboro Jesuco nuuhi: ¿Aivo ajashuno diimusutahi? ¿Milli nacu jino jito dihallivi neehi? nooboro.

⁶³ Jaarunofaño Jesu diiboco iimusuutahi. Jaaneguiiha diibo isacerdotemi aivojibo Jesuco nuuhi: Moocaani momofeenedi miyaanocoro mihaico dinoo, ¿naa miya ijoho Cristo Moocaani Achi idiicaabo? nooboro.

⁶⁴ Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Jihhi, uu-joho diibo, ijoho toono onobadi. Tolliro bu amhaico jino neehi: Ufucu mahatyimeji uu-joho Miyaminaafibadi Ifivuubo sihidi ejeevaabo Moocaani miyanaagonovi giciniboco, bu niqueje aimuufafeenedi asaaboco icano, nooboro.

⁶⁵ Jaaneri sacerdotemi aivojibo igaachehuco gallicuuhi sihidi isifiratuuboro. Jaaboro nuubo:

Jaanì iijiri Moocaaniditi aivo imitino iimaahi. ¿Collìhi bu siino sita onoonoco mehesujirahi? Amìhairyò muguubucuuhi imitino ihiimaanoco. ⁶⁶ ¿Nacu millì amìhaidi? nooboro.

Jaaneguiiha diito nuuhi: Tollì ihiimaamaño guijevejiibo, ⁶⁷ noomoro Jesuco ihimefaño ijìrebamaaiumoro ganìcìumo. Jaanotì bu saatoho diiboco ihimefaño agabejenìumoro nuuhi: ⁶⁸ Ìjoho Cristo idiicaabo ene gaajaci. ¿Naa mìjoho ìco gabacuuhi? noomoro.

Pedro: Uujoho Jesuco Gaajatìhi, Nuuhi.

(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Jaanaaca Pedro jahisi goohasi-faño gicìniunaaca sacerdotemi aivojìbo jeecìvomìnaago asaaugoro diiboco nuuhi: Ìjoho bu tollìro Jesu Galileaoboma idiicahicaabo, noogoro.

⁷⁰ Jaarunofaño Pedro tuunamaaiuhi: Uujoho gaajatìhi jinejetìhacho toono diimaahi, nooboro.

⁷¹ Jaanaaca Pedro toonotì fuucuuboco saafigo aatyimeugoro tooneri iicaumoco nuuhi: Jaanì bu tollìro oono Jesu Nazareoboma ìguehicaabo, noogoro.

⁷² Jaarunaaca Pedro tuunamaaiuhi Moocaani momofañodi: Miyanotìro uujoho diiboco gaajatìhi, nooboro.

⁷³ Jaanobuunatì bu siino tooneri iicaumo Pedrojaa asaumoro diiboco nuuhi: Miyaano jahi, ìjoho diitoobo, mee oono dihiimaa diito iimaabadì jeevahi, noomoro.

⁷⁴ Jaaneguiiha diibo nuuhi: Moocaani momofañodi neehi: Miyanotiro, uujoho diiboco gaajatihhi. Jaanoti jilli onoobo abañihachiiji jaafa uco Moocaani guijenihhi, nooboro.

Jaasumiro catava ojiuhi. ⁷⁵ Jaanoco uguububoro Pedro esafutuuhi Jesu diiboco: Catava oojitinaacaro uco mifooci safo idiino tuunamaaiji, unuunoco. Jaaneguiiha Pedro toonoti ufuuboro aivono taauhi.

27

Pilato Imefeenevi Jesuco Satyehi.

(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

¹ Jaanaaca eseseveudi paryi famooro sacerdotemi aivojito, judiomni quillahuto icano sabadiro iimaacasiuhi Jesuco igaicauqui. ² Jaamoro diiboco sisiciniboco asatyumoro toojiinijeo aivojibbo Poncio Pilato onooboco aciuhi.

Juda Iguijeveuno.

(Hch 1.16-19)

³ Jaanaaca Juda, miyaminaa usefaño Jesuco aaciuboco guijevefaño ificuunoco aatyimeuboro sihidi idaasuvuuhi. Jaaboro treintadijeva iicaunoco inihibamico uumisuuhi sacerdotemi aivojitoco, bu judiomni quillahutoco icano jilli nooboro: ⁴ Uujoho imitico icihhi aivo imiiboco guijevefaño aacimaño, nooboro.

Jaaneguiiha diito iimusuuhi: ¿Jaano millimihaidi? Toono diino, noomoro.

⁵ Jaaneguiiha Juda inihibamico templojafaño gavaracuuhi. Jaadi ufuuboro gaibairi icodaaheti udujecafutuuboro luhivuuhi.

6 Jaadi sacerdotemi aivojito inihibamico ñicumoro nuuhi: Jino nihibamico Moocaaniguiiha ificunicinofaño mificujitihí tñjoho jaada iicacumaño, noomoro.

7 Jaadi ihiimaacasiuumoro tooneri nifaqui guirihilluno nicuminaafi faguico naajeumo, tomañovi sijiinijeoteheje ochoomomoco icñhicaqui. 8 Jaamaño tomaño jisumihachuta: Tñjohomaño, noocinihi. 9 Jillí miyaavuuno Moocaani iimaaminaafi Jeremia acaatiniuno: Iciumo treintadijeva inihibamico Israel cuumiminaa diibo jaadaco ificuunoco. 10 Jaaneri nifaqui guirihilluno nicuminaafi faguico naajeumo, oono uco Aivojñibo atajñibabadi, nooboro.

Jesu Pilato Imefeenevi Icahi.

(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38)

11 Jaadi Jesuco aivojñibo Pilato imegavi ñfutusuumo. Jaaboco dilluubo: ¿Naa ñjoho oono judiomi Aivojñibo idiicaabo? nooboro.

Jaaneguiiha Jesu iimusuuhi: Jñhi, tolli icano toono ñjoho onoobadi, nooboro.

12 Jaanaaca sacerdotemi aivojito, judiomi quillahuto icamo diibohallivi imitino ññbeguehicaurunoco Jesu ajashuno iimusuutihí.

13 Jaaneguiiha Pilato diiboco nuuhi: ¿Naa guubutihí oono dihallivi imitino ihiimaanoco? nooboro.

14 Jaarunofaño bu Jesu diiboco ajashuno iimusuutihí. Jaaneri diibo Pilato sihidi eheetyeuboro eesamaaiujirunoco gaajautihí.

Jesuco Iguijeniqui Ificuuno.

(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38–19.16)

¹⁵ Jaasumi mīro aivojiībo Pilato omoonin̄icibadi civojaminaafitī saafico sinaayujibuuhi miyaminaa idilluuboco. ¹⁶ Jaanaa icaubo saafi civojafaño Barraba onoobo sihidi ejeevaabo iimitībo. ¹⁷ Jaanaa paryī miyaminaa igaicin̄umoco Pilato dilluuhi: ¿Cajaanico mihimeguehi, am̄hai, uujoho isinaayunoco, Barrabaco, nacu oono Jesu Cristo onooboco? nooboro.

¹⁸ Tolli nuubo jilli Jesuco ījiīheveumoro diibo usefaño aaciunoco agaajaciuboro.

¹⁹ Jaabo Pilato ihaivojī icagahallirī giciniunaaca diibojaago mogai saatohoco galluuhi jilli noogoro: Milli moonidineheje diibo iimino miyaminaafico, fone fucu ñihicuno tīgahi diibo Jesuditi, noogoro.

²⁰ Jaarunofaño sacerdotemī aivojito, bu judiom̄i quillahuto icamo miyaminaaco faj̄inīuhi Barrabaco dihiinusu. Jaanoti: Jesuco guijeni, monoo, noomoro. ²¹ Jaanaaca bu siino miyaminaaco Pilato dilluuhi: ¿Diit̄isiti cajaanico isinaayunoco mihimeguehi? nooboro.

Jaaneguiiha nuumo: Barrabaco, noomoro.

²² Jaaneguiiha siino Pilato diitoco dilluuhi: ¿Jaanaa milli moonijīi oono imomo Jesucristo iicaaboco? nooboro.

Jaaneguiiha paryī famooro iimusuuhi: īmo-hobujehallivī tetecu! noomoro.

²³ Jaanegui Pilato diitoco nuuhi: ¿Nacu jineje imitinoco moonībo? nooboro.

Jaarunofaño diito siino coovadiivuuhi: īmo-hobujehallivī tetecu! noomoro.

24 Jaanegui Pilatoco diito sihidí ejenaauumoro janaanívíro aivo añaaívuunoco aatyímeuboro, tajíibaubo nífaihuco isívaqui. Jaafaihufañó ihusenegue nitamaaiubo diito ímefeeneví, jillí nooboro: Uujoho jaaní iimiibo guijevafañodí icatíhi. Jillí toono amíihai iimaa, nooboro Pilato.

25 Jaarunaaca famooro iimusuuhi: Míihai, bu paryí moseeme icamohallíví jaafa minifotono, noomoro.

26 Jaaneguiiha Pilato Barrabaco isinaayusuuboro Jesuco aamísuuhi. Jaadí diitoco aciubo díiboco ítetecuqui.

27 Jaaneguiiha íhamocasimínaa Jesuco satyuuhi díibo Pilato íijajaago. Jaamoro ígaiyíciumo paryí amocasimínaaco Jesuhallíví. 28 Jaamoro díiboco ígaachehuco ujújuyaacuumoro síchehuco jíihacuumo gachícohai deecano tífaibadí ítfai íicachehuco. 29 Jaamoro bu íinigaiíhallíví javucaruumo janúutuno aafeneque chaahimígatí eheetavuumoro, bu jaamoro gaayíciuumo imiyanaagohusefaño ímeico ícano. Jaadí díiboguiino ememuívomoro díiboco dejecuhícauhi: ¡Imicani íjoho júdiomí Aivojíibo! noomoro.

30 Jaadí bu íhímeico agaayíciimoro tohiri díiboco íinigatí gafucuhícaumo. 31 Jaadí díiboco jillí omooníhícaudí jújuyaacuumo díiboco tífaihíba ícacheuco íjíihacuuchehuco. Jaamoro ímiyachehuco jíihacuumo. Jaadí íví satyucuumo díiboco ítetecuqui.

Jesuco Etetecuno.

(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

³² Jaamo Jesuco itetecuqui ufuumo atyimeuhi Cirene cuumioobo Simon onooboco. Jaamoro diiboco tajibauhi Jesu imohobujeque isatyequi.

³³ Jaadi ifutuumo nigaipaajebai onoomañovi; jaanoti hebreomi iijiri Golgota onoobai.

³⁴ Jaabaihallivi Jesuco isuurumo vino aivo faafaiñooco. Jaarunoco inisucuuruhigoti adutiubo.

³⁵ Jaaboco etetecuumoro ihamocasiminaa suerteque eetavuuhi Jesu gaachehuhallivi: ¿Cajaani fine tochehuma icaji? noomoro.*

³⁶ Jaamoro ifitino casicamaaiumo diiboco otoomomo. ³⁷ Jaamoro ijibogoco ihmohobujeti iinigaiahallivi caatiniumo: JAANI JESU JUDIOMI AIVOJHBO, onono.

³⁸ Tolliro bu diibo uufocovi tetecuumo miimisiici nanivaminaatisico, saafico imiyanaagonovi, bu saafico inaninaagonovi icano. ³⁹ Jaanaaca toonodi afatyomo diiboco ihibamoro ihuseneque gavaracumoro ibajirubadi icano iinigaicoro garya garya moonihicaumo, ⁴⁰ jilli noomoro: ¿Naa ijoho oono templojaco acallajaruuboro siino dojicuviro mifucuci, safucu idinoti boojati edeetavejiruubo? ¡Eneecata iro difico taajasu! ¡Bu miyaano Moocaani Achi idiicahachijii, toono caamoti niito! noomoro.

⁴¹ Jaabadiro bu sacerdotemi aivojito, bu caatiniminaa, bu fariseomi, bu judiomi quillahuto icamo diiboco edejecumo neehicauhi: ⁴² Sitaaco

* **27:35** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jilli miyaavuuno Moocaani iimaaminaafi acaatinuno: Tagaachehuco ifocasimo suerteque eheetavomoro, nooboro.

taajasuubo. ¿Jaaruubo cono bu inoro ifico taajasuubova? Eneecata miyaano Israel Aivojũbo iicahachiiji, toono ihmohoti iniitequi maatyimemere diiboco mimiyaaveguequi. ⁴³ Mũro Moocaaniviro ifico sefaabo. Eneecata jaafa jaabo asaaboro diiboco taajasuvahi iimogohachiiji. Jaadi jari magaaaji miyaano Moocaani Achi iicanoco, noomoro.

⁴⁴ Jaabadiro bu nanivaminaatisico diibo uufocovi etetecuumisi diiboco ĩbahicauhi.

Jesu Igujjevene.

(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵ Jaadi ivi paryi jiniije civono minifutuuhi gadiĩbati. Jaano seseeteuhi imohonohalliti niĩba icaaberi. ⁴⁶ Jaasumiro Jesu hebreo iijiri sefano gaihivuuhi: Eli, Eli, ¿lama sabactani? nooboro. Moocaani, Moocaani, ¿collĩhi uco deevesuhi? eneejiruno.

⁴⁷ Jaanoco saatoho tooneri iicaumo uguubuumoro nuuhi: Memeci johono Moocaani iimaaminaafi Eliaco cuuhuvaabo, noomoro.

⁴⁸ Jaasumiro diitoti saafi ijinafatyuboro ĩcijeuhi faasihi iicanoco. Jaaboro toosihico vino aivo quigañoñaño matyusuuhi. Jaaboro toosihico imei nijequevi ificuuboro Jesu iijifaño cabuyaacuuhi ihaduuqui, nooboro.

⁴⁹ Jaarunaa saatoho diiboco nuuhi: Moonidino, jaafa Elia saahi diiboco ataajasuvaabo mahatyimequi, noomoro.

⁵⁰ Jaanaaca siino Jesu sefano agaihivuuboro chuumucuuhi. ⁵¹ Jaano ticovovi temploja ofoboociniũchehu gaachehujetuno feemene iicano gallivuuhi feenedi caamoti sano

guinovi. Bu jiiñje sefano maryibauhi. Jaaneri guisihacino dujavanamaaiuhi. ⁵² Bu tolliro ciihojino faayicicafutuuhi. Jaaneri Moocaanico imiyaavuguumo iguijevecinimumo ajashutimo siino buheeteuhi. ⁵³ Jaamo Jesu siino ubuheeteunobuunati iciihojinofañoti ihiinumoro iimicuumi Jerusale cuumifaño fuuhi. Jaamoco tahì sihidì miyaminaa diitoco aatyimeumoro gaajauhi.

⁵⁴ Jaanoti bu ihamocasiminaa aivojiiho ihamocasiminaama Jesuco utuumuumo jiiñje amaryibaunoco, bu sanehejeque icano aatyimeumoro sihidiro igutuuhi. Jaamoro nuuhi: Miyanotiro, jahi jaani Moocaani Achi, noomoro.

⁵⁵ Jaabadiro bu sihidì icaumo gaigoomi tehesinotiro iifinicumoo Galileati Jesu dojicuti asaumo diiboco jeeçivomoro. ⁵⁶ Jaamofeeneri icaugo Maria Magdalena onoogo, bu Jacoobo, Jose icamisi seeji Maria onoogo; Zebedeo seemenemisi seeji icamife.

Jesuco Içiiuno.

(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷ Jaanaaca mihiiçicuudi saaubo sihidì inihibamima iicaubo Jose onoobo Arimatea cuumioobo, Jesu onoonoco imiyaaveguehicaubo. ⁵⁸ Jaabo Pilatojaago ufuuboro Jesu ifiico diiboco dillujeuhi. Jaaneguiiha Pilato tajiibauhi diiboco ihaciui. ⁵⁹ Jaadi Jesu ifiico Jose iicuboro mihinivatino gaachehuri mibociuhi. ⁶⁰ Jaaboro iciihoji bohoji guisigajifaño eheetavusuhojifaño jiihacuuhi. Jaaboro tohojico guisibatyiigabari amaniniuboro fuuhi. ⁶¹ Jaanaaca tohoji ticovo

icaumife Maria Magdalena onoogo, bu saafigo Maria icamife giciniuhi sinaagobaiti tohojico ihifiniciumife.

Jesu Ciihoji Imega Amocasiminaa Teemehi.

⁶² Jaano sesevede, Pascua jibaimoguiiha iimibaivuunobuunati, sacerdotemi aivojito, bu fariseomi icamo fuuhi Pilatoma ihimaaku.

⁶³ Jaamoro diiboco nuumo: Aivojibo, mehesafetehi oono tobañifiiboba ubuheesumi: Ochoomodi mifucuci, safucu icanoti siino buheeteji, unuunoco.

⁶⁴ Jaaneguiiha tajiba iciihojico kuhufono imooniqui mifucuci safucu idiino ticovovi jibogominaa fucu asaamoro ichuumuhuco ananimoro: Siino buheetecuubo, noomoro miyaminaaco jibeguedimo. Jaanoti tolli omoonihachijji tobañi aivo iticoniono janaanivi jeevajirahi, noomoro.

⁶⁵ Jaaneguiiha Pilato diitoco nuuhi: Ajaaty toomominaaco mihicimoro amihairyto diitoma aivo imino mucuhufusuto, nooboro.

⁶⁶ Jaaneguiiha ufuumorotohojico kuhufutusu- uhi. Jaamoro bu igaaajataaco ficuumotohojico ofo- boociuba iguiisibahallivi. Jaamoro tohojihallivi itoomominaaco ficuumo.

28

Jesu Siino Ubuheeteuno.

¹ Jaanaaca judio jaguisifucu sabado icafucu afatyuno sesevede fucugayiro Maria Magdalena onoogo, bu saafigo Maria icamife fuuhi iciihojico emecituumife. ² Jaanaaca sefano jiniije maryibauhi Moocaani toomominaafi niquejefañoti iniituuneri. Jaaboro tohoji

imegavi agaseuboro tohoji guisibaco buhigovi
 #ciuboro tobahallivi casivuui. ³ Jaabohalli
 aricuuihisi sisi anamebano aricubadi, bu
 igaachehu seseene seseuhi cuugaihallaibadi.

⁴ Jaaboco amocasiminaa tohojico utuumuumo
 aatyimeumoro sihidiro igutuumoro in#hicuri
 uchuumucumobadi minifutuui. ⁵ Jaaboro

Moocaani toomoinaafi diitifeque nuuhi:
 Mihiguetejirahana uujoho gaajahi amife Jesu
 etetecucafetehin#boco miguiinonoco. ⁶ Jineeri

chahacuubo siino buheetecuubo unuubadi.
 Eneecau bu jino diiboco ificuhinima#ooco

memeeciva. ⁷ Jaaneguiiha goovano mofoomifere
 ij#bogominaaco mij#bogoto jilli noomifere:
 Guijevafa#oti siino buheetecuubo. Jaaboro

amihai imega sigucuubo Galileavi. Tahigo
 diiboco mahatyimeji. Jinooco amifeque neequi
 saahi, nooboro.

⁸ Jaaneguiiha diitife toonoti fuucuuihisi.
 Goovano sihidi igutuumifere, bu imo imo icano
 fuuihisi. Jaamifere diitife Jesu j#bogominaaco

j#bugutuuihisi. ⁹ Jaamifevi Jesu ajafeveuboro
 diitifeque dilluuihisi. Jaaneguiiha diibojaago

ufuumifere itihai#ooco ihibicimifere diiboco
 imuuihisi. ¹⁰ Jaaneguiiha diibo diitifeque nuuhi:

Mihiguetedino. Mofoomifere ta#ahabomico
 mij#bogoto Galileavi ifeequi tahigo uco
 atyimejimo, nooboro.

Amocasiminaa Jilli J#buguuihisi.

¹¹ Jaanaaca diitife ufuunobuunati tohojico
 utuumuomotisi saatoho amocasiminaa cuumifa#ooco
 ufuumoro sacerdotemi aivojitoco j#buguuihisi
 paryisi aatyimeunoco. ¹² Jaaneguiiha diito

sacerdotemi aivojito judiomi quillahutojaago ufuumoro diitoma iimaajeuhi. Jaamoro sihidi nihibamico ihamocasiminaaco jaaduumo. ¹³ Jilli diitoco noomoro: Miyaminaaco monoo: Miihai fucufeene miciganaaca ijibogominaa asaamoro ichuumuhuco ananimoro satyehi, noomoro. ¹⁴ Jaanoco aivojibo uguubuuboro amiihaijaago isifiratohachijji miihai diiboma mihiimaaji amiihaihi aivojito judiomi quiallivi. Jaamo ¿milli icatimo mihicahi? noomoro.

¹⁵ Jaaneguiiha ihamocasiminaa inihibamico agaayiciumoro diito unuubadi moonuhi. Jaabadi judiomi jibeguehicahi jisumihachuta.

Jesu Ijibogominaaco Atajibano.

(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23; Hch 1.8)

¹⁶ Jaaneguiiha ijibogominaa fahuseeci motihaiti si aivojito judiomi quiaafi idimurucu fuuhi Galileaajaago Jesu diitoco unuubaijaagovi.

¹⁷ Jahigo Jesuco aatyimeumoro diiboco imuumo. Jaarunaa saatoho miyaadi miyaavuguutih.

¹⁸ Jaadi Jesu asaauboro diitoco nuuhi: Uujoho gaayicicuuhi paryi aivoji iijico niquejefano, jiiinjehallivi icano. ¹⁹ Jaaneguiiha paryi faajiinjero mofoomoro tajibogominaati meheetavo.

Jaamoco miniti Moocaani momofeenedi, bu Illi momofeenedi, bu Igaija momofeenedi icano. ²⁰ Jaamoro diitoco mijibogo amiihaico paryi uujoho jibeguehicanoco imino imooniqui. Jaamoro imino magaaaja uujoho amiihaima fahiiivaro icaji jiiinje ifinijinov, bu janaanici icajinov, nooboro.

Moocaani iijɨ
New Testament in Muinane (CO:bmr:Muinane)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Muinane

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Muinane [bmr], Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Muinane

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
ee143c59-0697-5cd3-8fac-4f9da98f0b30